

Møte fredag den 4. oktober 2019 kl. 9

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden:

Sakene på gårdsdagens kart (nr. 3)

Presidenten: Det foreligger fire permisjonssøknader, fra representantene Ingalill Olsen, Else-May Norderhus, Michael Tetzschner og Ole André Myhrvold om permisjon i tiden fra og med 7. oktober til og med 24. oktober – alle for å delta i De forente nasjoners 74. ordinære generalforsamling i New York.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
 - For Finnmark fylke: Steinar *Karlstrøm*
 - For Møre og Romsdal: Tove-Lise *Torve*
 - For Oslo: Mats A. *Kirkebirkeland*
 - For Østfold: Elin *Tvete*

Man fortsatte behandlingen av

sak nr. 1 [09:00:47]

Hans Majestet Kongens tale til det 164. storting ved dets åpning og melding om Noregs rikes tilstand og styring (trontaledebatt)

Presidenten: Før debatten starter, vil presidenten vise til debattopplegget fra i går, og Stortinget fortsetter nå trontaledebatten, hvor første taler er statsminister Erna Solberg.

Det åpnes for replikkordskifte begrenset til tolv replikker etter statsministerens innlegg. Presidenten vil opplyse om at de tolv replikkene ordnes slik:

Arbeiderpartiet fem replikker, Senterpartiet tre replikker, Sosialistisk Venstreparti to replikker, Miljøpartiet De Grønne en replikk og Rødt en replikk.

Videre vil presidenten opplyse om at de som tegner seg på talerlisten i dag, vil få en taletid på inntil 3 minutter.

Statsminister Erna Solberg [09:01:42]: Norge er i dag godt stilt. De to siste årene har 96 000 flere mennesker blitt sysselsatt og kommet i jobb. Det gir trygghet for familieøkonomien, og det bidrar til et bærekraftig velferdssamfunn. Gjennom pengepolitikken, aktiv bruk av statsbudsjettet og ansvarlige parter i arbeidslivet lyktes vi med å begrense effekten av oljeprisfallet i 2015, og utsiktene fremover er gode.

For flere av våre viktigste handelspartnere er det nå annerledes. I Sverige har arbeidsledigheten økt kraftig –

til 7,1 pst. i august. Storbritannia preges av striden rundt brexit. Og risikoen for en enda mer tilspisset handelskrig skaper usikkerhet over hele verden.

Dette er utviklingstrekk som også kan ramme den norske økonomien, og det understreker behovet for at det fortsatt føres en politikk som stimulerer til vekst og investeringer i privat sektor, slik denne regjeringen har gjort.

På sikt er det evnen til omstilling som avgjør om vi lykkes med å skape et bærekraftig velferdssamfunn også for fremtidige generasjoner, for Norge kommer ikke unna omstilling.

Denne regjeringen har satt de strengeste norske målene for reduksjon av klimagassutslipp noensinne. Nå skal disse målene skjerpes ytterligere i lys av ny kunnskap. Det vil kreve mye av oss å nå disse målene, men det skal og må vi klare. Og med en moden sokkel vil oljeaktiviteten ikke lenger være den samme motoren for vekst i norsk økonomi som før. Vi må også forvente at en mer offensiv klimapolitikk påvirker etterspørselen globalt, og endringene i Norges største næring vil slå tungt inn i norsk økonomi. Det er en av grunnene til at vi trenger stadig flere nye og grønnere jobber i årene fremover.

Norge har også en aldrende befolkning. Fremover vil en økende andel av oss være i pensjonsalder. Mange vil også ha behov for pleie og andre former for hjelp og støtte i hverdagen. Det vil sette de offentlige finanser under press. Men ikke bare det. Det vil også utfordre tilgangen på arbeidskraft, særlig i en del kommuner i distriktene – og det kommer raskere enn mange i dag tror.

Dette krever at vi bruker ressursene våre stadig mer effektivt, at vi offensivt bruker mulighetene til å digitalisere, til å frigjøre hender til bedre velferdstjenester. Vi skal ha færre som administrerer, og flere som leverer tjenester til offentlig sektor i årene fremover.

Vi lever også i en tid med raske teknologiske endringer. Den jobben man utdannet seg for, finnes kanskje ikke 10 eller 20 år senere. Eller utdanningen er kanskje ikke lenger tilstrekkelig etter at digitalisering, automatisering og kunstig intelligens har endret arbeidsplassen. Da må vi sørge for å skape et samfunn der ingen skal gå ut på dato.

Disse utfordringene har noen fellestrekk og noen felles løsninger. Jeg har lyst til å trekke frem fire poeng som vårt samfunn må mestre om vi skal overlate et bærekraftig velferdssamfunn til våre etterkommere:

- Vi må skape flere jobber.
- Vi må kvalifisere flere for jobbene.
- Vi må våge omstilling.
- Vi må sikre muligheter for alle.

La meg si litt mer om hvert enkelt poeng og regjeringens politikk for dette.

Vi må skape flere jobber. Vi må huske det helt grunnleggende. Over tid er det jobbene og verdiskapingen som avgjør om vi har gode velferdsordninger eller ikke. Mange land rundt oss misunner oss våre velferdsordninger. De fleste land har langt mindre utbygde velferdsordninger – ikke fordi de ønsker å ha det slik, men fordi de ikke har råd til å ha det.

Verdiene må skapes i små og mellomstore bedrifter, av gründere og entreprenører, før de kan brukes. Verdier og arbeidsplasser skapes i en tøff internasjonal konkurranse og en rivende teknologisk utvikling. Derfor har regjeringen lagt stor vekt på en kraftig økning i satsing på forskning og næringsutvikling.

Siden dagens regjering tok over etter de rød-grønne er bevilgningene til næringsrettet forskning og innovasjon doblet, til over 4,9 mrd. kr. Satsingen på samferdselsbudsjettet er økt med 75 pst. siden regjeringsskiftet. Det reduserer reisetid og skaper muligheter for næringsutvikling, vekst og bosetting over hele landet. Det bygger arbeidsmarkedene større og gjør det bedre for familiene.

Vi har prioritert skatte- og avgiftsendringer som styrker vekstevnen i økonomien, letter omstillingene og skaper nye arbeidsplasser. I perioden 2011–2017 er næringslivets årlige kostnader kuttet med anslagsvis 15 mrd. kr gjennom å forenkle rapportering, lover og regler. For 2018 viser foreløpige beregninger at forenklingen utgjør 2 mrd. kr i besparelser. Og vi skal redusere rapportering og byråkrati enda mer fremover.

Man kan ikke skjerpe skatten og legge nye byrder på næringslivet i dag og samtidig forvente like mange arbeidsplasser og like god velferd i morgen. Hvis vi ønsker et samfunn hvor gründere skal våge, må det være lov å feile og lov å lykkes. Denne regjeringen satser tungt på en næringsvennlig politikk fordi det er helt nødvendig for å skape et bærekraftig velferdssamfunn.

Vi må også kvalifisere flere for jobbene. Derfor utvikler vi nå mer fleksible videreutdanningstilbud innenfor digital kompetanse. Tilbudene skal utvikles i samarbeid med høyskoler, universiteter eller fagskoler, bedrifter og næringsliv og skal kunne kombineres med tilnærmet til full jobb.

Vi utvikler også et treparts bransjeprogram for bransjer som er utsatt for digitalisering. Så langt har seks prosjekter innenfor industri, bygg og anlegg og tre prosjekter innenfor helse og omsorgen fått støtte.

Arbeidet med å videreutvikle kompetansepolitikken vil fortsette, og regjeringen vil legge frem en stortingsmelding om kompetansereformen Lære hele livet.

Og vi må, som jeg sa, våge omstilling. Det er ikke slik at samfunnet står stille dersom politikken står stille, snarere tvert imot. Samfunnet er hele tiden i endring demografisk, økonomisk, teknologisk og ikke minst interna-

sjonalt. I møte med disse endringene kan det oppleves som trygt å holde fast ved det gamle, men demografiske endringer gjør at vi må fortsette med å flytte ressurser fra byråkrati til tjenesteyting.

Klimaendringene gjør at vi må fortsette omstillingen til nye, grønne arbeidsplasser og lavere utslipp. Teknologiske endringer gjør at vi må endre utdanningssektoren slik at den dekker behovet i dagens og fremtidens arbeidsliv. På disse og en rekke andre områder skjer det endringer som krever omstilling for at vi skal klare å fortsette å ha et godt velferdssamfunn. Den største trusselen for den norske modellen er at vi ikke klarer å omstille i tide. I den omstillingen må vi sikre muligheter for alle. Vi må anerkjenne at omstilling kan ramme mennesker. Det kan skape usikkerhet for jobben og for familiens fremtid. Det kan skape opplevelsen av at noen bærer større byrder enn andre.

I Frankrike har vi sett opprøret fra de gule vestene. I andre land har velgerne valgt ledere som aktivt motarbeider endringer som er helt nødvendige for at verden skal unngå farlige klimaendringer.

I min hjemby, Bergen, stemte over 40 pst. på bompengelisten i en av valgkretsene. Jeg er helt sikker på at de fleste av dem var like bekymret for klimaendringer som alle andre, og at de også ønsker mindre forurensing i sitt nærmiljø. De av oss som er opptatt av å løse klimautfordringene så raskt som mulig, bør være de som er aller mest opptatt av at vi unngår de tilbakeslagene vi har sett i andre land.

Tradisjonelt har vi i Norge vært gode til å få til omstilling når det har vært nødvendig. Det er faktisk en av grunnene til at vi har det velferdssamfunnet vi har i dag.

Regjeringen vil fortsette å legge stor vekt på å sikre muligheter for alle når vi jobber videre med omstillingene som skal til for å nå målene om økt sysselsetting, lavere utslipp av klimagasser og et mer konkurransedyktig næringsliv. For det å ha en trygg jobb å gå til er kanskje det aller viktigste svaret når folk søker etter trygghet og velferd for fremtiden.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jonas Gahr Støre (A) [09:11:52]: Statsministeren var inne på omstilling. Det er en stor og viktig oppgave for Norge. Vi vet den kommer, og den vil kreve mye av oss. Statsministeren er opptatt av muligheter til alle. I tillegg til tallene vi kan måle, er det noe vi ikke så lett kan sette tall på, og det er tilliten i samfunnet. Men det vi vet, er at tillit er utsatt sosial kapital, som det kalles. Den er utsatt hvis forskjellene øker.

Når vi ser utviklingen i Norge i dag, regjeringens politikk, ser vi at forskjellene øker. Jeg mener det er en undervurdert side av hvordan vi er forberedt på å møte tøffe år i 2020-årene, mellom folk og mellom deler av lan-

det. Vi har sett urettferdige kutt i stønader og velferdstjenester fra regjeringens hånd. Det svekker fellesskapet og øker forskjellene. Det har vært kutt i arbeidsavklaringspenger, kutt for uføre på vei mot pensjonsalder, det har blitt dyrere å pendle, det er kutt i bostøtte, økt makspris i barnehagene og – aller sist – kutt i skjermingstillegget for uføre og kutt i arbeidsavklaringspenger for unge.

Mener statsministeren at økte forskjeller ruster oss for de store oppgavene vi skal løse sammen i årene som kommer?

Statsminister Erna Solberg [09:12:56]: Som vi også sa i trontalen, er vi opptatt av et samfunn med små forskjeller. Vi er opptatt av et samfunn som ikke minst gir muligheter for alle. Det var også tittelen på Høyres gamle prinsippprogram. Dette var også en av de store avklaringene vi gjorde i 2006: Vi er nødt til å føre en inkluderende arbeidslivspolitik som bidrar til at flere kommer i jobb, og som bidrar til at folk som har blitt parkert utenfor av velferdsordninger som ikke fungerer som et springbrett til å komme tilbake, men som et nett man blir sittende fast i, kan komme tilbake i jobb. Det er utrolig viktig.

Derfor jobber denne regjeringen systematisk med det som er hovedsvaret på utfordringene knyttet til ulikhet – at for få har en tilknytning til arbeidslivet, og at for mange står utenfor. Den største forskjellen vi har i Norge, er mellom dem som er innenfor og dem som er utenfor arbeidsmarkedet. Vi vet at den største grunnen til at fattigdom blant barn vokser, er at foreldrene deres ikke har en tilknytning til arbeidslivet. Derfor har arbeidslinjen, sammen med en solid utdanningspolitikk, vært noe av det aller viktigste for utjevning.

Jonas Gahr Støre (A) [09:14:01]: Statsministeren sier at dette kommer fra et gammelt prinsippprogram. Poenget er at virkemidlene hennes er gamle. Regjeringen reduserer jo ikke forskjellene – forskjellene øker. Det er en eksplosjon i antallet uføre. Det er en utstøting fra arbeidsmarkedet. Det at vi har lav ledighet, skjuler ikke at altfor mange mennesker står utenfor – og tallet øker. Grepene for inkludering, kompetanse og for å få folk med virker ikke.

Tallene vi faktisk kan måle, trekker i gal retning når det gjelder forskjeller. En tredjedel av lønnsinntakene har dårligere råd i dag enn i 2013. 10 prosent av menneskene i dette landet eier 60 pst. av formuen, og de tallene øker.

Spørsmålet er: Er det et problem at disse tallene øker og trekker mot forskjeller? Og er det et tidspunkt når statsministeren vil si at her bør man sette inn virkemidler for at det skal stoppe? Min påstand er at denne utviklingen vil svekke tilliten, svekke mulighetene vi har

til å møte de store utfordringene statsministeren beskriver på en måte i trontalen og i innlegget sitt.

Statsminister Erna Solberg [09:15:04]: Jeg mener at den absolutt viktigste investeringen vi gjør for å få flere til å mestre livet sitt, begrense ulikheter og gi flere muligheter er å sørge for at man kan jobbe, har inntekt og klarer seg selv, og at man har et utdanningssystem som sørger for at personer ikke ramler ut av videregående utdanning med det arbeidsmarkedet vi har fremover. Å ruste den enkelte er svaret på omstillingen.

Jeg er enig i at vi må gjøre endringer i virkemiddelapparatet. Det er derfor vi har gjort en del. Vi har gjort mange endringer i Navs måter å jobbe på. Vi er opptatt av å få bedre ordninger, som gjør at folk kan komme seg i jobb. For eksempel har vi gjort endringer som har bidratt til at vi har ryddet i AAP-køen etter de rød-grønne. Det var mange personer som var parkert i ti eller flere år på AAP, selv om det var en fireårig ytelse. Det har blitt litt flere uføre, men totalt sett har det nå blitt litt færre som er på helserelaterte ytelser i Norge. Det er flere som får et tilbud tidligere om å komme tilbake.

Når vi jobber med å følge opp psykisk syke ved at de kan være i jobb samtidig som de får behandling, er det en måte for å sørge for at man ikke blir værende utenfor fordi man i noen år skaffer seg et hull i cv-en. Vi fyller de hullene med aktivitet.

Jonas Gahr Støre (A) [09:16:17]: De som er på AAP, blir ryddet bort – det er helt riktig. Veldig mange av dem blir ryddet bort til sosialhjelp. Mange av dem blir ryddet bort og får ikke den hjelpen de trenger for å kunne komme tilbake til arbeid.

Poenget mitt, som statsministeren ikke svarte på, var: Når vi ser våre tall – og vi kan måle økte forskjeller, inntektsulikhet, formuesulikhet, hvor i landet de store formuene samles, og hva som er dynamikken – er det et eller annet nivå eller et eller annet tidspunkt hvor statsministeren vil si at det nå begynner å bli urovekkende, nå er det en utvikling som svekker de evnene vi har til å gå igjennom store omstillinger i industrien, for å sørge for at vi kan ta i bruk ny teknologi, og for å sørge for at man kan lære og ha kompetanse? Ulikhet er i seg selv gift for omstilling.

Statsministeren ser ut til å si at de tallene vokser, og bak fasaden av det gjør hun endringer i virkemiddelapparatet, men det er gammel politikk, og drivkreftene er der.

Spørsmålet er igjen: Er det for statsministeren et punkt hvor denne ulikhetsutviklingen blir en bekymring, eller er det en naturlig sak? Høyres Torbjørn Røe Isaksen sa at vi kan leve med forskjeller, men hvor store forskjeller kan vi leve med?

Statsminister Erna Solberg [09:17:23]: Vi er bekymret for ulikhetsutviklingen. Det har vi sagt lenge. Men vi er mest bekymret for at antallet fattige i Norge har økt, for at det å stå utenfor arbeidslivet gjør at man blir kronisk værende utenfor. Vi er mest opptatt av å løfte dem som er nederst, dem som har størst utfordringer, og å jobbe med tiltakene som på langt sikt bidrar til at fattigdom ikke går i arv, som gjør at barn og unge møter en skole som gjør at de kan løfte seg, ikke en skole som reproducerer forskjellene. Da må vi ha en skole som fokuserer på kunnskap, en skole som meritterer at man har resultater, og som har gode lærere. En god lærer er det som kan oppheve de sosiale forskjellene. Det har all forskning vist.

Vi jobber også systematisk med å komme tidlig inn med arbeidstilbud. Det er jo vi som har de nye tiltakene. Det er vi som utarbeider IPS-ordninger som gjør at folk med psykiske sykdommer kan være i jobb samtidig som de får behandling. Det er vi som lager en inkluderingsdugnad. Det er vi som innfører alle de tiltakene som nå gjør noe med at barn ikke opplever fattigdom på samme måte som de gjorde før, selv om foreldrene deres står utenfor arbeidslivet.

Jonas Gahr Støre (A) [09:18:32]: Det bekymrer statsministeren. Vi har 100 000 fattige barn. Denne politikken gir ikke gode nok resultater. Det burde bekymre henne mer, men nå til et annet tema, også fra gårdsdagens debatt.

Der fikk forsvarsministeren et viktig spørsmål som ikke ble besvart, og jeg vil følge opp. Generaløyntnant Rune Jakobsen er sjef for Forsvarets operative hovedkvarter. Han er i realiteten nummer to i Forsvaret. Han sa nylig:

«Vi må fornye Hærens materiell og øke kampkraften og utholdenheten. Nå er Hæren for liten for den laveste oppgaven: Å forsvare norsk territorium inntil allierte forsterkninger kommer. (...) Det er det første vi må fikse.»

Er det statsministerens oppfatning at det norske forsvaret, slik det nå er innrettet og organisert, ikke er i stand til å holde ut inntil alliert hjelp kommer, slik en av våre fremste militære nå sier?

Statsminister Erna Solberg [09:19:16]: Fordi bildet mot oss – kompetansen, teknologien – endrer seg, må vi alltid måle det forsvaret vi har, mot den mulige trusselen som kommer. Den trusselen endrer seg. Vi har sett et Russland som er mer selvbevisst, som har mer materiell utstyr, som har større kompetanse, som har større kapasiteter. Det betyr at vi er nødt til å ruste opp vårt forsvar. Det betyr at vi må møte det mot nye trusler i forhold til det vi har hatt tidligere. Det betyr at vi legger opp til en ambisjos opptrapping av Forsvaret, slik vi har

bak oss de siste fire år. Vi har fylt opp lagrene, vi øver og trener mer, vi har satset på store investeringer. Alt dette har vi gjort fordi bildet rundt oss har forandret seg, og fordi det bildet vi må møte i fremtiden, er et annerledes bilde enn det man hadde før. Tidligere hadde den rødgrønne regjeringen en idé om at vi ikke trengte å ha et lavforsvar mot en invasjon mot Norge. Vi ser at vi må ha et forsvar for å kunne gjøre det. Derfor bygger vi opp. Så vet vi at i en oppbyggingsfase tar det tid å være i tråd med og i mål med alt. Det tar tid før det nye utstyret kommer. Kapasiteter går opp og ned, men forsvarskapasiteten i Norge er betydelig bedre, og den kommer til å bli enda bedre hvis vi fortsatt får lov å styre forsvarsutviklingen, for vi prioriterer dette.

Jonas Gahr Støre (A) [09:20:31]: Statsministeren svarer ikke på spørsmålet. Hvis hun henviser tilbake til tidligere regjeringer samtidig som hun sier at situasjonen er i utvikling, og at vi må se på nytt, er det klart at vi kan ikke svare på forsvars- og sikkerhetsutfordringene for Norge mot 2020 og for 2020-tallet ved å se tilbake til tidlig på 2000-tallet. Men det er interessant å høre statsministerens vurdering. Vi venter på et fagmilitært råd. Vi skal vurdere en ny langtidsplan for Forsvaret. Vi har blandede erfaringer med oppfølgingen av den forrige, som forsvarsministeren nå sier er et irrelevant dokument – langtidsplanen som det ble inngått avtale om her i Stortinget.

Mitt spørsmål er: Mener statsministeren det er en korrekt beskrivelse at vi i dag ikke er i stand til å holde ut til alliert hjelp kommer, og legger hun opp til at den langtidsplanen som nå skal behandles, skal tette det hullet slik at vi kan si at vi har den kapasiteten?

Statsminister Erna Solberg [09:21:20]: Forsvarssjefens fagmilitære råd kommer på tirsdag, så hva vi har lagt om på i neste forsvarsplan, kan jeg ikke si så mye om, for vi har jo ikke teknisk begynt arbeidet med de enkelte tingene. Men ambisjonen vår og den ambisjonen Høyre alltid har hatt, er at vi skal kunne forsvare dette landet til vi får alliert hjelp. Derfor har vi systematisk bygget sten på sten for å flytte oss fra det forsvaret som ikke engang trodde at det var et scenario, og som derfor ikke bygget for det scenarioet, men det tar tid. Vi kjøper inn flyene, slik det ble bestemt før vi kom, og vi bruker mye penger på det. Vi kjøper nye ubåter fordi en av de store forsvarstruslene mot oss er å bli blokkert ute i Atlanterhavet. Vi sørger for å ruste opp med bedre overvåkingsfly – kjøper P8 – og vi gjennomfører opptrappingen av forsvarsplanen sånn som den er. Men vi har gjort noe annet på veien. Vi har seilt mer, og vi har hatt bedre tilstedeværelse i Nord-Norge. Vi har brukt mer materiell enn det som var lagt til grunn i den forsvarsplanen vi har nå. Derfor må vi fylle på enda mer

for å sørge for at vi holder strukturen, og bygge på toppen av det.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [09:22:38]: Vi har nettopp vært gjennom et viktig lokalvalg. Av en eller annen grunn var det en rekke saker som regjeringen ikke ønsket å diskutere i valget, som man utsatte til etter valget. Statsråd Monica Mæland sa det jo rett ut: Vi må ha en ny diskusjon om kommunereform – etter valget. Rundt omkring i Norge har det vært uro for at man skal legge ned trafikkstasjoner. Det ble utsatt til etter valget å diskutere dette. Diskusjonen om eksportkabelen for strøm, NorthConnect, ble utsatt til etter valget. Det ble sagt at vi skulle ha diskusjonen om kraftskatteutvalget etter valget. Utredningen kom nå på mandag. Domstolkommisjonen foreslo nedleggelse av 38 tingretter. Det skulle diskuteres etter valget. Av en eller annen grunn valgte regjeringen å gjøre det slik.

Det har kommet sterke reaksjoner fra mange i regjeringspartiene på at man ifølge Domstolkommisjonen nå skal legge ned 38 tingretter. Vil statsminister Solberg legge bort forslaget?

Statsminister Erna Solberg [09:23:40]: Det må ikke forbause Senterpartiets leder at regjeringen jobber med saker som også kommer etter et kommunevalg, og ikke bare før et kommunevalg. Det er slik at vi jobber kontinuerlig med saker. Vi er en regjering full av pågangsmot, vi har nye ideer og ting vi har lyst til å gjøre for det norske samfunnet. Da vil det komme mange ulike forslag, som man for tiden ennå ikke har ferdigbehandlet. Det har vel vært slik under stort sett alle regjeringer.

Vi har fått to offentlige utredninger denne uken, som skal ut på høring og diskuteres. Begge de to utredningene har utfordringer ved seg, slik de er fremmet, med de forslagene som er der. Det gjør selvfølgelig at vi fra regjeringens side må se på hvordan vi skal følge opp disse. Blant annet har Domstoladministrasjonen påpekt noen viktige rettssikringsproblemer knyttet til hvordan strukturen er i dag. Samtidig er den måten de er lagt opp på, sannsynligvis et altfor sterkt grep. Vi må gjøre tiltak for å sikre at vi har gode domstoler med god kvalitet, og som er til stede i hele landet.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [09:24:52]: Jeg kan love statsminister Erna Solberg tøff kamp om alle de sentraliserende ideene som regjeringen har på alle områder. Jeg hører også på svaret til statsministeren at hun vil sende forslaget på høring, og at kampen om tingrettene nå bare må starte for fullt.

En annen sak som kom denne uken, gjaldt kraftskatteutvalget, som vil ramme kommune etter kommune. Det høres veldig teknisk ut, men vi kan gjøre det praktisk: En kommune som Bodø taper 37,8 mill. kr

med det forslaget, Sauda taper 63 mill. kr, Odda 91 mill. kr, Årdal 29 mill. kr, Rana 63 mill. kr, Rjukan 86 mill. kr. Sånn kunne jeg ha fortsatt. Det er en tapping av midler fra lokalsamfunn rundt omkring i Norge til statskassa. Hanne Velure, sentralstyremedlem i Høyre, sa følgende i går: Å si at folk er i harnisk, er en underdrivelse.

Nå har statsministeren en mulighet – her og nå – til å legge bort forslaget og si: Vi sender ikke dette på høring – vi skal ha ro rundt det, vi vil at lokalsamfunnene skal beholde de midlene. Vil statsministeren gjøre det?

Statsminister Erna Solberg [09:25:56]: Jeg har lyst til å understreke at vi fra regjeringens side ikke satte ned dette utvalget fordi vi hadde noen som helst plan om å forskyve skatteinntekter mellom kommuner og stat. Tvert imot opplevde vi et ganske bredt ønske om at vi skulle se på hvordan kraftverksbeskatningssystemet kunne bidra til at vi faktisk fikk mer kraft ut av de kraftverkene som er, at vi kunne bidra til mer effektiv drift, mer kraft – som det blir hevdet at vårt beskatningssystem skaper en begrensning for. Jeg ser ikke minst at i debatten om vindkraft er det nettopp beskatningen av kraftverk som blir fremhevet som et av problemene med at det bygges ut for lite med den mulige oppdateringen av kapasiteten som er. Det betyr at vi ikke har planer om å hente ut pengene fra kommunesektoren, men vi er nødt til å jobbe med hvordan vi i fremtiden vil ha et beskatningssystem som bidrar til at vi får fornyelsen og endringene som er mulig å få ut, slik at vi får nok kraft ut av de kraftanleggene vi allerede har bygget ut.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [09:27:04]: Sånn svarer en statsminister som ikke vil legge bort forslaget, og som da ikke tar på alvor sitt eget sentralstyremedlem, som sier at folk er i harnisk over det forslaget. Og selvfølgelig, Hanne Velure ser hvordan dette rammer lokalsamfunn etter lokalsamfunn, når man skal ta bort en av grunnpilarene i norsk kraftbeskatning, som sto fra starten av 1900-tallet.

En annen sak som Kjell-Børge Freiberg utsatte behandlingen av til etter valget, var behandlingen av NorthConnect-kabelen, altså en eksportkabel for strøm. De samfunnene som taper mest på endringene i forbindelse med kraftskatteutvalget, er de samfunnene som er mest bekymret også for den kabelen, altså Sauda, Odda, Årdal, Rana – de som har en tung, kraftkrevende industri som er helt avhengig av at vi har en nasjonal kraftpolitikk med en lav strømpris, slik at vi kan bygge industri og verdiskaping i Norge.

Kan statsministeren nå klargjøre om regjeringen ser det som et fortsatt mål at vi skal eksportere mer strøm fra Norge, noe vi vet kommer til å føre til høy strømpris?

Eller vil hun legge bort det forslaget, så en kan sikre mer industri, mer verdiskaping og aktivitet rundt omkring i hele Norge?

Statsminister Erna Solberg [09:28:08]: For å begynne med kraftverksbeskatningen. Det kraftverksbeskatningssystemet vi har, er ikke fra begynnelsen av 1900-tallet, det er fra 1995–96. Jeg jobbet med det i finanskomiteen her, og jeg er vel den eneste på Stortinget som har vært i detalj gjennom den kraftverksbeskatningen. Det er en humor i Høyre rundt min interesse for kraftverksbeskatning! Den rød-grønne regjeringen endret grunnrenteskatten på en måte som straffer utbygging av kraft mye sterkere, fordi de endret på det forliket vi laget mellom tre partier på borgerlig side og Arbeiderpartiet den gangen – og Senterpartiet var ikke enig i det kraftverksbeskatningssystemet helt på det tidspunktet.

Men, bare for å si det sånn: Når jeg har sagt fra denne talerstolen at vi ikke har tenkt å rokke ved fordelingen mellom stat og kommune, burde veldig mange, også Hanne Velure, høre det ganske godt og vite at det betyr at det er ikke der eventuelle endringer i kraftverksbeskatningssystemet kan komme i fremtiden.

Når det gjelder NorthConnect-kabelen, er det et kommersielt prosjekt, som vi har tenkt å behandle på ordentlig måte. På ordentlig måte betyr at det går en saksbehandling gjennom Olje- og energidepartementets arbeid før vi konkluderer i saken.

Audun Lysbakken (SV) [09:29:25]: En viktig grunn til at denne regjeringen er så upopulær, er at den fører en politikk for økt ulikhet i makt og rikdom. Statsministeren har to ansikter, finnes i to versjoner, kan man si: en gavmild og forståelsesfull i møte med den økonomiske eliten og de rikeste i landet og en hard og uten forståelse i møte med veldig mange av dem som har minst makt og rikdom, f.eks. syke og fattige. Det ser vi igjen denne uken i forslaget om kutt i minsteytelsen i arbeidsavklaringspenger for ungdom. En dramatisk stor del av det disse menneskene har å leve for, skal bort. Det kommer på toppen av kutt i arbeidsavklaringspenger, som allerede har slått dramatisk feil ut og gjort at veldig mange blir kastet på sosialen.

Så sier regjeringen at disse pengene nå skal brukes til å følge opp ungdommene. Dette er jo en regjering som har hatt grenseløst mye penger til det meste, så dette må være tidenes kjipeste egenandel. Var det ikke mulig for statsministeren å finne disse pengene til oppfølging av syke ungdommer uten å ta dem fra de syke ungdommene?

Statsminister Erna Solberg [09:30:36]: Det forslaget innebærer at ungdom som er på AAP, vil få den samme støtten som det som de som er på introduksjonsord-

ningen, får, de som får kvalifiseringsstønning, de som er på andre typer tiltak som også skal gi livsopphold mens de får trening og øvelse i å komme inn i det norske arbeidslivet.

Vi mener det er rimelig faktisk å gjøre det, å si at hvis man trenger kompetansetiltak, får man en støtte. Samtidig: Hvis man trenger helsehjelp kombinert med evnen eller muligheten til å komme tilbake igjen til arbeidslivet, så er det riktig. Vi bruker alle de frigjorte pengene til faktisk å følge opp den enkelte bedre, sånn at vi kan ha flere IPS-tiltak, altså de tiltakene som gjør at man kan stå i jobb samtidig som man er til behandling.

Over 50 pst. av de unge under 25 år har lettere psykiske utfordringer. Det betyr at de har vanskelig for å mestre jobben, de trenger tettere oppfølging, men det vi gjør ved å la dem være parkert utenfor, er å sørge for at de kommer med et så stort hull i cv-en sin at de aldri kommer tilbake. Vi ønsker en aktiv politikk hvor folk faktisk får oppfølging, og det er det vi har lagt opp til.

Audun Lysbakken (SV) [09:31:44]: Jeg skulle ønske statsministeren kunne finne flere måter å sette dette prinsippet ut i livet på, f.eks. at overklassen kunne betale for sine egne skatteletter. Det hadde vært kreativt. Dette forslaget synes vi er veldig dårlig, og jeg synes statsministeren i dag viser hvor frikoblet hun er fra virkeligheten til mange av dem som har det vanskeligst i Norge.

Hun snakker om å rydde i AAP-køen, mens virkeligheten altså er at stadig flere blir sendt på sosialen, blir gitt opp istedenfor å bli fulgt opp. Hun snakker om at barn ikke opplever fattigdom på samme måte som før. Det har altså blitt flere barn som vokser opp i fattigdom i Norge, og jeg tror at de opplever det på akkurat samme måte, akkurat like ille som før. Og nå snakker hun om at en skal hjelpe ungdom på AAP ved å kutte i inntektene deres. Et annet eksempel: Regjeringen har varslet at det vil bli kutt i uføres alderspensjon.

Det er underlig hvordan de rike alltid forventes å yte mer hvis de får mer, mens de som har lite, skal yte mer hvis de får mindre. Hva er logikken i det, egentlig? Er det sånn at syke mennesker blir friske av å bli fattigere? Er det det statsministeren mener?

Statsminister Erna Solberg [09:32:54]: Når jeg sier at barn opplever den fattigdommen mindre enn før, er det fordi vi har gjort mange tiltak mot den ekskluderingen man opplever når foreldrene har dårlig økonomi. Vi har sørget for at flere med dårlig økonomi faktisk kan gå i barnehage, fordi de har fått gratis barnehageplass. Nå skal vi gjøre det for SFO. Vi har sørget for at de får ferietilbud, mangedoblet oppleggene som var fra de rød-grønne på ferietilbud, på fritidsaktiviteter i kom-

munene, på lavterskeltilbud, for at ikke opplevelsen av ekskludering skal være der.

Det er det jeg mener med å si det, og der mener jeg faktisk at vi kan slå oss på brystet og si at det har vi fått til. Vi gjør enda mer og kommer til å gjøre mer av det fremover. Nå jobber vi med fritidskortet, som bidrar til at alle skal ha en mulighet til å få en fritidsaktivitet. Vi har en avtale med frivilligheten, med idretten og med kommunene om at alle skal få en mulighet til det, men vi skal gjøre det enda mer tilgjengelig gjennom å sørge for nye institusjonelle grep som bidrar til at alle barn får en mulighet til en fritidsaktivitet. Det betyr at det som oppleves – den subjektive følelsen av at ens familie ikke har jobb, at det er vanskelig å stå utenfor – blir mindre.

Une Bastholm (MDG) [09:34:17]: For noen dager siden streiket til sammen sju millioner mennesker i verden på samme dag, for samme sak, og de var fra samme generasjon, med samme krav til verdens ledere om å skjerpe klimapolitikken, være modig, være mer utålmodig.

Jeg lyttet med veldig interesse til statsministerens tale nå. Jeg merket meg at statsministeren også har adoptert en ny trend i klimapolitikken, som hun deler med Senterpartiet og Rødt, om å advare mot en mer ambisiøs klimapolitikk fordi det kan føre til svekket tillit fra velgerne – ironisk nok de samme velgerne som i veldig mange år har bedt om nettopp en mer ambisiøs klimapolitikk, uten at politikerne har levert. Jeg ber statsministeren være veldig tydelig her, for jeg mener at hun antydte at det finnes steder i verden hvor statsledere og politikere som er ansvarlige, ikke har blitt gjenvalgt på grunn av en mer ambisiøs klimapolitikk. Da ber jeg statsministeren om å klargjøre hvor det i så fall har skjedd.

Statsminister Erna Solberg [09:35:28]: Jeg er ikke helt sikker på om jeg skjønnte spørsmålet. Det er ledere rundt omkring som opplever å gå vekk fra dette, de ambisiøse klimamålene som man har, og det tror jeg vi alle kan se. Jeg har sittet i FNs generalforsamling og hørt både på klimatoppmøtet og på annet og sett både hvem som ikke har hatt ordet, og hvem det er utfordringer med. Det er flere land nå som burde hatt en mer ambisiøs politikk, og der utviklingen går i feil retning, og de har f.eks. meldt seg ut av Parisavtalen. Det gjelder selvfølgelig USA, som har meldt seg ut av Parisavtalen.

Så ser vi også at opprøret fra de gule vestene i Frankrike dreier seg om høynet bensinpris. Det er sikkert mange andre grunner til det, men det er jo typisk et legitimerbart tiltak, basert på klimatiltakene.

Det jeg er opptatt av, er at vi må klare å skape fremtidshåp og ikke dystopi også med klimaendringene. Jeg mener at Norge har et stort potensial for å kunne klare å

nå klimamålene sine, gjennom å bruke teknologi, gjennom å lage adferdsendringer, gjennom gradvis å skifte over mot enda mer beskatning av utslippsområdene. Jeg mener tempoet i den siste delen må ta hensyn til hvordan folk lever og bor i vårt land.

Bjørnar Moxnes (R) [09:36:48]: Når ambulansedyene ikke er tilgjengelige for innsats, truer det befolkningens trygghet for liv og helse. I juli var det under 70 pst. tilgjengelighet. For en ukes tid siden sto seks av ni fly på bakken som utmeldt i kortere eller lengre tid. Dette er bakgrunnen for at både leger og sykepleiere i tjenesten nå har sendt inn bekymringsmelding om beredskapen. Så har operatøren, Babcock, senest i går, sagt at de hadde løst noen tekniske problemer med flyene, sånn at de skulle levere bedre på tilgjengelighet. Senere samme dag kom nyheten om at begge flyene i Alta sto på bakken og var utmeldt – fra et kommersielt selskap som ikke leverer i tråd med kontrakten, noe som kan få fatale konsekvenser for pasientsikkerheten.

Mener Erna Solberg at disse kontraktsbruddene bør få konsekvenser for Babcock, og hvilke konsekvenser bør det i så fall få?

Statsminister Erna Solberg [09:37:43]: Helseministeren svarte jo på noen av disse spørsmålene i går, under replikkordskiftet sitt.

Det som bl.a. er viktig å si, sånn at vi ikke lager en opplevelse av frykt, er at det ikke har vært helsemessige konsekvenser for pasienter av de endringene som er gjort. Det er klart at leverandøren her er ansvarlig for å levere etter de kontraktene de har. Det betyr også at hvis man må sette inn ekstra støttetiltak for å sikre beredskapen, vil det måtte belastes deres selskap. Vi er opptatt av at det skal leveres på den kontrakten som vi har. Luftambulansetjenesten forventer at det skal leveres normalt fra Babcock fremover, for det ser ut til at de tekniske løsningene er der. Det sies at det er et ustabil element i navigasjonssystemet, som nå er byttet på alle områder.

Helseministeren har hele tiden vært opptatt av at det skal være god beredskap i nord. Det er altså bedre beredskap i luftambulansetjenesten nå enn det var tidligere, fordi vi har styrket luftambulansen. Men vi skal forvente at det leveres på helt normal beredskap fremover.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Jorodd Asphjell (A) [09:39:19]: Seks av ti NHO-bedrifter mangler ansatte med rett kompetanse, og det er spesielt mangel på fagarbeidere som trekkes fram. En slik utvikling svekker næringslivets tilgang på kompe-

tanse og kunnskap, noe som igjen reduserer bedriftenes konkurransekraft. Dette undergraver et organisert arbeidsliv og svekker ansattes rettigheter til hele og faste stillinger med gode lønns- og arbeidsvilkår.

Den samme utviklingen har vi også i mange kommuner, hvor viktige velferdsoppgaver skriker etter ansatte med rett kompetanse i hele, faste stillinger – ansatte som kan gi barn, unge og eldre en god oppfølging med høy kvalitet. I Fagbladet kan vi lese at i 2035 vil Norge mangle 18 000 helsefagarbeidere. Allerede nå er det en stor mangel innen helse, pleie og omsorg – anslått til over 12 000. Vi trenger flere fagarbeidere for at Norge skal gå rundt, og at vi som samfunn skal kunne utvikle gode velferdstjenester for alle. Den viktigste satsingen vi kan gjøre, er å investere i framtiden, nemlig våre barn og unge.

Arbeiderpartiet vil gi de unge en læreplassgaranti, sånn at ungdom kan slutføre sin utdanning. Gjennom å styrke tilbudet for ungdom som velger yrkesfaglige studieretninger, vil vi i større grad dekke det store behovet for fagarbeidere i framtiden. Vi har ingen tid å miste på dette området.

I 2018 var det over 29 000 søkere til læreplass, og 26 pst. fikk ikke læreplass. I dag er det nesten 6 000 ungdommer som har gått to år på yrkesfag og ikke får fullført utdannelsen sin på grunn av at det ikke finnes en læreplass. Det er uakseptabelt. Vi kan prøve å forestille oss at 25 pst. av alle ungdommer som går på studiespesialiserende studieretning, ikke får fullført det siste året på grunn av at det ikke finnes plass. Dette utgjør en stor og urettferdig forskjell mellom ungdom som velger yrkesfaglig studieretning, og dem som velger studiespesialiserende.

I denne valgkampen har jeg besøkt mange skoler, bedrifter og kommuner. Alle jeg har møtt, har gitt klar beskjed om at en må ha en målrettet innsats og en klar strategi for hvordan vi skal gi ungdom en læreplass, som sikrer ungdom en utdanning, og at en kan dekke det behovet som samfunnet har for fagarbeidere.

Hvis f.eks. kommune, fylkeskommune og næringsliv i fellesskap går sammen om å følge opp en sånn garanti for elever ved f.eks. Meldal og Orkdal videregående skoler, slik at de kan få slutført utdannelsen sin, vil de også få en god kompetanse i den nye kommunen Orkland. Dette er særlig viktig i en tid da vi bør motvirke sentralisering, og står i sterk motsetning til Høyres ønske om et fritt skolevalg, som heller kan bidra til nedleggelse av viktige distriktstilbud i hele landet.

Gjennom en læreplassgaranti vil vi dekke et behov for fagarbeidere, øke interessen for yrkesfagene, minske forskjellene og ikke minst sikre flere tusen ungdommer et fagbrev. Vi trenger flere stolte fagarbeidere.

Geir Adelsten Iversen (Sp) [09:42:40]: Det har vært mye å lære i forbindelse med årets valgkamp. Jeg var så heldig å treffe en fisker ved navn Arnt Jakob på kaia i Nesseby. Arnt Jakob er en aldeles ung kar som har et sterkt ønske om å klare seg selv, uten hjelp fra Nav. Nesseby ligger innerst inne i Varangerfjorden, og på grunn av krabbe er det lite annet å fiske der. Arnt Jakob var veldig tydelig på at dersom minstekravet for å få full krabbekvote ble hevet, ville de fleste fjordfiskere i Nesseby måtte kaste inn håndkleet og begynne å gå på Nav. Mange av de rundt 30 båtene som er i Nesseby, er for små til å dra ut til kysten. Mitt håp er at vi kan hjelpe Arnt Jakob og andre fiskere som ønsker å klare seg selv, ved at vi gir dem gode muligheter til å få et utkomme.

Fram til kvoteregimet ble innført, var det full fart i de fleste fiskevær langs kysten. Et av mine mål under valgkampen var å se om det fortsatt var full fart. Var det helårige arbeidsplasser på land? La meg ta konklusjonen først. I store så vel som i små fiskevær kunne fiskekjøperne rapportere om mangel på fisk. Det var så lite fisk og så ujevnt fordelt gjennom året at det kun var råstoff til sesongmessig drift. I f.eks. Honningsvåg var det manko på fisk. En bedriftsleder fortalte at han hadde inngående ordrer, bl.a. fra Portugal, til svært gode priser, som han måtte si nei til. En annen kjøper hadde manko på fisk, og det selv om de tidligere Hammerfest-trålerne hadde leveringsplikt til Honningsvåg. Denne bedriftslederen kunne fortelle at rederiet som hadde trålerne, aldri leverte noe som helst til bedriften hans. Den tilliten vi ga Røkke da han fikk kjøpe trålerne med leveringsplikt i nord, har vært tragisk for mange samfunn. De lovnader som da ble gitt, ble ikke fulgt opp. Røkke solgte trålerne. Profitt var det viktigste, ikke de mange som trengte arbeid for å få et verdig liv.

Målsettingene for fiskeripolitikken er at fisken vår skal være til best nytte for alle i Norge. Det er Nærings- og fiskeridepartementet som har ansvaret for å sørge for dette.

Mine erfaringer fra rundreiser i Finnmark er at fylket skriker etter handlekraft og styring, slik at ressurser som tilhører oss, også kommer kystfolket til gode. Store deler av fisken som landes, er kun innom Finnmark som en mellomstasjon. Statistikk eller tall som viser antall tonn landet, forteller ingenting om verken sysselsetting, som dette råstoffet gir grunnlag for, eller hvor i landet inntektene av høstingen utenfor Nord-Norge havner.

Min viktigste jobb på Stortinget blir å påvirke, slik at vi kan skape tusenvis av arbeidsplasser av fisk langs kysten.

Margret Hagerup (H) [09:46:01]: Vi må skape et inkluderende samfunn og ivareta vårt forvalteransvar,

slik at ungene våre får overta et samfunn hvor det er trygghet for velferden.

Arbeid er en forutsetning for et bærekraftig velferds-samfunn.

Det er en god utvikling i norsk økonomi, og vi har den laveste ledigheten på ti år. Vi må bruke disse tidene til å inkludere flere gjennom å satse på kompetanse, integrering og inkludering i arbeidslivet. Ingen skal gå ut på dato i framtidens arbeidsliv.

Vi gjennomfører nå et løft i skolen, elevene lærer mer, og færre faller fra. Rekordmange fullfører nå videregående – samtidig må vi fange opp dem som faller ut. Vi har derfor satt i gang en kraftfull ungdomsinnsats med aktivitetsplikt og økt oppfølging.

Vi reformerer også introduksjonsprogrammet for å integrere bedre og raskere. Gode norskkunnskaper er billetten inn i norsk arbeidsliv. Hos Brustadbakeren på Sola får de ansatte jobbtrening på dagtid og tilbud om norsktimer på kveldstid. Brustadbakeren selv, Umid, har med egne erfaringer i bunn funnet en god modell for å integrere flere i lokalsamfunnet, i godt samarbeid med flyktningseksjonen og Nav.

Arbeid gir velferd. Vi gjennomfører derfor nå en inkluderingsdugnad, med mål om at flest mulig skal kunne ta del i utdanning, arbeid og aktivitet. Inkluderingsdugnaden er et av våre viktigste prosjekt.

Staten har mål om at minst 5 pst. av de nyansatte skal være personer med hull i cv-en, eller med funksjonsnedsettelse, og siden 2013 har regjeringen økt antall varig tilrettelagte arbeidsplasser betydelig. Deler av næringslivet er med på inkluderingsdugnaden. Jeg håper flere melder seg på, og vi trenger også kommunene i dette arbeidet.

I Bergen traff jeg nylig Elisabeth, Beate og Stine, som jobber på Fyllingsdalen sykehjem. Arbeidsgleden var tydelig, og daglig leder håper at flere sykehjem følger etter, for det har vært en suksess. Flere ansatte i uniform gir trygghet og bedre kvalitet for beboerne. Verdien av arbeid er velferd for alle. Sammen med Elisabeth, Beate og Stine er det nå over 50 personer som har fått jobb gjennom prosjektet «HELT MED», som jobber for å inkludere flere personer med utviklingshemming i det ordinære arbeidslivet, i godt samarbeid med arbeidsgivere som ser verdien av mangfold.

Det er ikke politikere og Nav som senker terskelen inn i arbeidslivet og ansetter; det er det arbeidsgivere som gjør. Brustadbakeren og Fyllingsdalen sykehjem er gode eksempler på at det er mulig, og at det faktisk lønner seg.

Høyre skal fortsette å fremme god politikk for et inkluderende arbeidsliv, og vi trenger næringsliv, stat og kommuner med på laget. På den måten sikrer vi et bærekraftig velferdssamfunn.

Ingrid Heggø (A) [09:49:09]: Kommune- og fylkestingsvalet viste tydeleg at folk ikkje ville ha meir av regjeringas politikk. Regjeringa får stå åleine om dei smålege kutta sine for dei som har minst, og ein politikk med auka forskjellar og mindre fellesskap.

Det store folkelege engasjementet som kom mot vindmøller, gjorde inntrykk. Folk følte avmakt – men vi treng jo meir rein energi. Difor hadde eg store forventningar til kraftskatteutvalet, som skulle koma med gode forslag til korleis vi skulle få større fart på meir klimavenleg energi – til ei likebehandling av vind og vatn. Men kva kom?

Forslaga til kraftskatteutvalet som vart framlagde 1. oktober, forverra berre situasjonen. Forslaga utløyste ikkje ein ny kilowatttime med rein vasskraft. Derimot bryt det med samfunnskontrakten. Ein går laus på grunnmuren i det som har vore ei suksesshistorie: norsk vasskraftutbygging og rein energi. Lokalsamfunna skal ha kompensasjon for at store areal vert bandlagde og for naturinngrepa. Ei omlegging av skattesystemet til auka naturressursskatt kan for enkelte høyrest veldig tilforlateleg ut, men forslaget er ei sterk sentralisering av kraftinntektene, for då vil staten ta inn alle inntektene og vega dei opp mot andre skattar og overføringa i inntektsutjamninga. Deretter vert inntektene fordelte på heile kommunesektoren. Dermed har kompensasjonsordninga for naturinngrepa vorte fristilt frå dei områda som vert råka, og kan lett endrast i ettertid. Konesjonskraftordninga har vart i 110 år, medan ei endring i naturressursskatten kan gjerast frå år til år – alt etter regjeringas vilje – så det er langt meir sårbart.

Hovudutfordringa til kraftbransjen er manglande incentiv til oppgradering og utviding av kraftverk, og ein mister den lokale og regionale aksepten for kraftutbygging og kraftproduksjon. Ein samla bransje peikar på at det er grunnrenta som er problemet – ei grunnrente som regjeringa Solberg har auka jamt og trutt i tråd med nedgangen i selskapsskatten. Forslaget frå utvalet er å auka endå meir – med nye 2 prosenteningar – opp til 39 pst. Statsministeren kunne ha skrota dette her i dag, men valde å ikkje gjera det.

Norunn Tveiten Benestad (H) [09:52:21]: Heldigvis har vi et velfungerende demokrati i Norge. Vi har sterke velferdsordninger, høy levestandard og gode lokalsamfunn. Vi har lav arbeidsledighet, og det går godt i hele landet vårt. Fra flere hold hører vi at den største trusselen i distriktene er ikke å tiltrekke seg nok arbeidskraft.

Regjeringa fører en ansvarlig politikk og bruker de gode tidene til å omstille Norge for en framtid der vi ikke lenger kan lene oss tilbake på en stor oljeformue. Da har det vært ganske underlig å høre Senterpartiets etterlysning av politikere som står opp og tar ansvar. Når Sen-

terparti-representant Arnstad i går hevdet at regjeringa står for planlagte strukturendringer som har som eneste målsetting å sentralisere, synes jeg det er grunn til å reagere. At vi er uenige i løsninger og veivalg, er greit, men det bør være unødvendig å skape tvil om intensjonene bak politikken på den måten.

Norge står foran store omstillinger – færre arbeidsplasser per pensjonist, rask digitalisering, migrasjon og framfor alt, klimautfordringene. Da er det selvsagt at vi må gjøre endringer, for det er ikke slik at strukturer som ble etablert på ett gitt tidspunkt, nødvendigvis er de beste eller de eneste riktige for å sikre tjenestetilbudet i framtida – enten det handler om kommunestruktur, politiet eller andre tjenesteområder.

Høyre erkjenner at det har vært mange reformer samtidig, og det er krevende. Senterpartiet har skapt en virkelighet der det er by mot land og mann mot mann som gjelder. Arbeiderpartiet har varslet at de vil inngå færre forlik på tvers av det politiske landskapet, og det er synd når utfordringene er så store at det virkelig krever tverrpolitisk samarbeid.

Til en helt annen sak: Under debatten i går tikket det inn en pressemelding fra hjemfylket mitt om E39 mellom Kristiansand og Ålgård. Det er en del av regjeringas store samferdselsloft. Om litt er fem anleggsområder mellom Kristiansand og Ålgård i gang. 4 000–5 000 arbeidere vil jobbe direkte på anleggene, og 10 000–12 000 vil trolig være indirekte knyttet til prosjektene. Med et krav om 7 pst. lærlinger på anleggene gir det store muligheter for ungdom i regionen vår. Dette er en vitamininnsprøytning som vil merkes. Veien blir tryggere og mer miljøvennlig for frakt av folk og varer, et større arbeidsmarked åpnes, og landsdelen knyttes sammen til beste – ja – for faktisk både by og land.

Runar Sjøstad (A) [09:55:18]: Målet for oss som folkevalgte må være å fortsette å bygge samfunnet gjennom å legge til rette for verdiskaping og vekst i hele landet. Finnmark er rikt på naturressurser og har et variert næringsliv, men vil alltid ha et behov for flere trygge, lønnsomme arbeidsplasser.

Verden er fortsatt avhengig av olje- og gass. Da er det gledelig å se at petroleumsnæringen øker sin aktivitet i nord. Barentshavet er et viktig område for framtidig olje- og gassvirksomhet, men produksjonen må skje på en bærekraftig måte som utvikler og styrker lokalsamfunnene uten å fortrenge eksisterende næringer.

Petroleumsnæringen har vært gjennom en periode med redusert aktivitet og en sterk nedgang i oljeinvesteringene over flere år som en konsekvens av oljeprisfall. Det er derfor svært gledelig at Equinor har funnet løsninger som realiserer en utbygging av Johan Castberg-feltet utenfor kysten av Finnmark. Med en forven-

tet investering på ca. 50 mrd. kr vil dette utgjøre en betydelig andel av investeringene på norsk sokkel i de nærmeste årene. Og med en beregnet produksjonsperiode på 30 år er det forventet at utbyggingen vil bidra sterkt samfunnsøkonomisk.

Nå haster det med å komme med løsninger for å transportere olje og gass fra eksisterende og framtidige funn i Barentshavet fram til markedet. En slik infrastrukturløsning må ikke pålegges én enkelt operatør, men må være et felles ansvar der myndigheter, nåværende og framtidige operatører må bidra til en etablering og på den måten bygge og videreutvikle lokalsamfunn i Nord-Norge.

En sterk oppslutning i befolkningen er en forutsetning for fortsatt norsk oljeutvinning. Equinor må innfri sine lovnader for 2013 om å bygge en ilandføringsterminal for oljen fra Johan Castberg-feltet. Stortingsflertallets vedtak om at det senest ved etablering av flere produsende felt i Barentshavet skal bygges en ilandføringsterminal på Veidnes, må følges opp. Det er gledelig at norske bedrifter allerede har sikret seg viktige kontrakter, og at kompetansemiljøene bl.a. i Harstad og Hammerfest styrkes, men det vil fortsatt være samfunnsøkonomisk lønnsomt å bygge en terminal på Veidnes i Nordkapp kommune. Oljen må i land.

Olje- og energiministeren har blitt utfordret på dette flere ganger i denne salen. Statsråden har gått langt i sine svar, ved å si at en terminal nok er det som vil være det beste for Finnmark og Nord-Norge. Men jeg stusser over at statsråden ikke er mer utålmodig etter svar fra Equinor vedrørende utredningen. Hvis statsråden vil, trykker han til og sørger for at det blir en terminal på Veidnes, arbeidsplasser og støtte til petroleumsnæringen i nord. Alt annet vil være en stor skuffelse. Dersom oljen går via bøyelasting i havet, vil det verken bygge samfunn eller legitimitet for framtidig olje- og gassutvinning.

Elin Rodum Agdestein (H) [09:58:37]: Det fremste målet for regjeringen er å sikre bærekraft for velferden, både på kort og på lang sikt. Noe av det viktigste vi gjør, er å sikre omstillingsevne, holde orden i økonomien og legge til rette for vekst i privat sektor. Det gir økt stabilitet og trygghet for familier, bedrifter og fellesskapet. Å ha en jobb å gå til er den viktigste tryggheten og velferden.

Heldigvis virker regjeringens politikk godt. Det er solid vekst i økonomien, det skapes flere jobber, ledigheten er rekordlav over hele landet, sysselsettingen øker, og mange bransjer etterspør fagfolk. Da er det spesielt gledelig at rekordmange nå fullfører videregående skole. Det er nøkkelen til veien videre ut i jobb. Samtidig

må vi inkludere flere i arbeidslivet og legge til rette slik at enda flere kan stå i jobb lenger enn i dag.

Norsk økonomi trenger flere ben å stå på. Vi skal omstille Norge til det grønne skiftet på en sånn måte at grønn politikk ikke skaper røde tall på bunnlinjen, verken for husholdningene eller for bedriftene, og vi skal gjøre det i et forpliktende internasjonalt samarbeid. Vi skal bygge på de næringene som er spydspisser i utviklingen av ny teknologi. På veien til nullutslippssamfunnet er vi avhengig av alle næringer som skaper vekst og verdier som kan betale for velferden. Derfor vil oljenæringen fortsatt ha en sentral plass i norsk økonomi i lang tid framover.

I en mer alvorlig sikkerhetspolitisk situasjon der demokratiske verdier er under press, må vi ta større ansvar for vår egen sikkerhet og trygghet og bidra mer til byrdefordelingen i NATO. Den spente, uforutsigbare situasjonen i våre nærområder er svært bekymringsfull. Cybertruslene øker i omfang, naboen i øst har rustet kraftig opp og viser en mer aggressiv atferd, og makt går foran rett i Europa. Utviklingen i Asia tiltar nye former som også påvirker global maktbalanse og stabilitet.

Vi ser nye former for organisert påvirkningsvirksomhet. Meningsmanipulering via nettet og sosiale medier er et fenomen vi må ta på største alvor. Skal vi klare å forebygge negative utslag av «fake news», propaganda og desinformasjon som ikke bare er rettet mot ungdom, må tiltak mot det inn i den generelle beredskapstenkingen, inn i måten vi bygger totalforsvaret på, og inn i skolen – for å oppøve kritisk sans og bygge motstandskraft.

Vi må ikke minst fortsette å styrke Forsvaret. Meldingene fra sjefen for Forsvarets operative hovedkvarter er alvorlige. I prosessen med ny langtidsplan må vi vise at vi i praksis oppfyller NATO-forpliktelsen om å bruke 2 pst. av BNP på Forsvaret innen 2024, og helst før det.

Liv Gustavsen (FrP) [10:01:55]: Trontalen ga et godt innblikk i at denne regjeringen styrer med stø hånd. Det er et Norge med lavere arbeidsledighet og et næringsliv som går godt.

Regjeringen har sett viktigheten av at offentlig sektor må utvikle seg i takt med samfunnet. Derfor er flere reformer satt i verk. Det er lett at det blir smertefullt å endre kurs, som en reform ofte gjør. Imidlertid er grep som kan være smertefulle, ofte veldig nødvendig for å styre utviklingen i en riktig og bedre retning.

Politireformen er et eksempel på det. Men det hjelper ingen at noen velger å snakke ned en høyst nødvendig reform. Det bidrar bare til å skape uro og utrygghet. Mener virkelig Senterpartiet det de her formidler? Mener de virkelig at alt var bedre før? Mener de virkelig at man innen politiet ikke skal ta hensyn til det alle statistikker tilsier, at den verste og mest ukontrollerbare

kriminaliteten ikke lenger skjer ute på gata, men hjemme i vår egen stue, i form av nettovergrep og identitets-tyveri?

Politireformen bidrar nettopp til at vi løfter inn mer kunnskap på dette feltet. Jeg er helt enig i at politireformen ikke er problemfri, og ja, det er en omfattende og krevende reform. Justisministeren har vært tydelig på at en reform aldri er helt feilfri, og at han allerede er i gang med å evaluere politireformen. Det tas grep, og tilpassinger skal gjøres.

Nå skal vi ta et steg videre til et annet område innenfor justisfeltet som er svært viktig i dagens samfunn, og hvor vi har sett en alvorlig utvikling, nemlig gjengkriminaliteten, som har vokst, og som tiltrekker seg svært unge mennesker. Da er det viktig at vi satser forebyggende og ikke minst styrker og fokuserer på kriminalomsorgen. Det er veldig viktig at kriminalomsorgen har de midler de trenger for å få til et godt tverrfaglig arbeid i soningstiden, for å utvikle og snu en feil bane for den innsatte. Det er også viktig at det settes i stand et bedre system for å følge opp den innsatte – også tverrfaglig – i tiden etter soning.

Samfunnsøkonomisk er fokus på kriminalomsorgen det eneste riktige og rette. Ja, det er viktig med strengere og helhetlige straffer, men soningen må ikke bli en oppbevaring, men en mulighet til endring, og soningen må ha innhold. For å klare dette er det helt nødvendig at de gis de nødvendige støttepillarer og ressurser, både gjennom soningen og etter soningen. Det er jeg trygg på at denne regjeringen vil gjøre.

Kirsti Leirtrø (A) [10:05:06]: Det er arbeidsfolk som bygger landet vårt. I går brukte samferdselsministeren taletiden sin til å snakke om regjeringens reformer. Det var ikke noe om hvordan de skulle løse utfordringene folk har i hverdagen sin. Arbeiderpartiet har pekt på fire store utfordringer: distrikt, klima, kollektivtilbud og framkommelighet. Våre prioriteringer er derfor å gi fylkesveiene våre et løft. Vi ønsker full bredbånds- og mobildekning. Vi vil prioritere ras- og flomsikring, og vi må bedre kollektivtilbudet, spesielt rundt byene våre. Vi vil også styrke trafikksikkerheten.

Men det viktigste er å ta dem som bygger landet vårt, og som føler sentraliserings- og privatiseringsiveren på kroppen, på alvor. Den kompetansen de innehar, må tas vare på og utvikles. Den har blitt en knapphetsressurs. Det er vår største utfordring framover.

I møte med arbeidstakerorganisasjonene på samferdselsområdet sier de tillitsvalgte at det nå er en frustrasjon, usikkerhet og fortvilelse i sektoren som de aldri tidligere har opplevd. De opplever en stor kompetanseflukt. Innen veiplanlegging avlyses det nå anbud på både riksveier og fylkesveier. Det mangler planleggere,

eller det blir avlyst på grunn av manglende tilbydere. I jernbanen mangler det konduktører, togførere, sovevogner og togsett. Vi opplever daglig signalfeil, med togstans og buss for tog. Innen førerkortutstedelse er det nå enkelte steder opp til ett års ventetid for oppkjøring – det mangler sensorer. Innen veivedlikehold er det ansatte som nå venter på oppsigelse – de blir ikke virksomhetsoverdratt. Renholderne i jernbanen opplever det samme som renholderne i Forsvaret: Rettigheter og trygghet forsvinner.

Planleggingstiden for nye prosjekt har blitt lengre, ikke kortere. Statens vegvesen blir snakket ned, og bompengeforliket har skapt full forvirring. Kommuner og fylker vet ikke lenger hvilket ansvar staten vil ta for kollektivtilbud, klimamål eller hvilke egenandeler de egentlig vil få. Distriktene og samferdselsektoren trenger mer forutsigbarhet og langsiktig planlegging. De må bli lyttet til, men privatisering og sentralisering er ikke svaret.

Elise Bjørnebekk-Waagen (A) [10:08:07]: Trontalen og beretningen om rikets tilstand kan på mange måter oppleves som unyanserte. Det er kanskje en regjerings privilegium, men det tegnes et bilde av et land og en situasjon som er nærmest fri for utfordringer. Det bildet er ikke jeg enig i, og kartet samsvarer ikke med terrenget.

Det regjeringen ikke viet særlig oppmerksomhet, er at forskjellene har blitt større mellom folk i året som er gått. Det ble ikke viet noen oppmerksomhet at vi har vært vitne til en historisk innstramning i abortloven. Vi har fått rystende tall som forteller at studentenes psykiske helse er urovekkende. Folk har blitt skjøvet over fra arbeidsavklaringspenger ut på sosialhjelp og uføretrygd. Vi har vært vitne til en kritisk situasjon i luftambulansen. Vi har fått fortellinger om mangler i fødselsomsorgen, og vi har fått avdekket at hele 77 kommuner i Norge ikke har en fungerende følgetjeneste for fødende kvinner.

Eksemplene er så mange, og de rammer folks liv og hverdag. Konsekvensene av regjeringens politikk betyr noe, og de rammer urettferdig. Jeg ønsker meg en regjering som setter folks utfordringer først, og det er så mange å ta av.

Jeg er bekymret for om regjeringen har mistet evnen til å se utfordringene til vanlige folk: foreldrene som er bekymret for sønnen som skulker, eldre som trenger trygghet, småbarnsfamiliene som har daglige mester-skap i logistikk, hun som kjemper mot systemet og er sin egen pasientkoordinator, han som står uten jobb, de som blir trakassert fordi de ikke passer inn, han som lur-er på hvordan livet blir når han er ferdig på rusinstitu-

sjonen, og det unge paret med deltidskontrakter som ikke kommer seg inn på boligmarkedet.

I fellesskap må vi stille opp for hverandre. Arbeiderpartiet har politikken og tiltakene for å gjøre hverdagen til folk lettere og ikke minst tryggere – fordi vi ikke prioriterer mer penger til dem som har mest fra før, og fordi det viktigste i livet er det viktigste i vår politikk.

Bildet er så mye mer sammensatt enn det regjeringen malte i trontalen. Det innbyr ikke til tillit. Hvordan skal man være der for folk når man ikke engang anerkjenner problemene?

Tore Hagebakken (A) [10:11:12]: I går hørte jeg Trond Helleland si at kommunenes økonomiske utgangspunkt nå er det aller beste. Da vet han tydeligvis lite om hvilke tøffe utfordringer og vonde kutt som møter veldig mange av landets nye kommunestyre når neste års budsjett nå skal på plass. En rekke nye, smertelige kutt kommer også i helsesektoren – i sjukehus, i ambulanse- og fødetilbud – når regjeringa år etter år underfinansierer spesialisthelsetjenesten.

Samtidig står fastlegekrisa uløst. Arbeiderpartiet har foreslått omfattende og viktige tiltak, mens regjeringa gjør altfor lite – og bruker altfor lang tid. Halvparten av landets kommuner sliter med å rekruttere fastleger. Jeg er enig med presidenten i Den norske legeförening, Marit Hermansen, i at rapporten som kom for en måned siden om fastlegeordningen, er dyster lesning. Nå må regjeringa ta skikkelig grep. Situasjonen er alvorlig, og utfordringene kan ikke bare overlates til kommunene å ordne opp i. Jeg minner for øvrig om at Arbeiderpartiet i alternativt budsjett for inneværende år la vel 700 mill. kr på bordet.

Eldreomsorgen skal være best mulig, ikke billigst mulig. Derfor sier vi i Arbeiderpartiet nei til kommersialisering av omsorgen. Vi vil ha flere ansatte med bedre tid, legge til rette for aktivitet og tilby sunn og god mat.

Over 77 000 mennesker har demens i Norge, ifølge Nasjonalföreningen for folkehelsen. Antallet vil dobles de neste tiårene dersom vi ikke lykkes med å finne behandling. Fra 1. januar 2020, altså om bare tre måneder, får kommunene lovpålagt plikt til å tilby et dagaktivitetstilbud til hjemmeboende personer med demens. Samtidig forsvinner den statlige tilskuddsordningen, som innlemmes i kommunenes rammefinansiering – rammer som burde vært vesentlig større, slik Arbeiderpartiet år etter år har foreslått. Fra neste år kommer kommuner som har satset på dette, til dels mye dårligere ut enn i dag. Men først og fremst er det mennesker som sårt trenger slike tilbud, som kan bli rammet. For enkelte kommuner i mitt hjemfylke, Oppland, betyr dette reduksjon av betydelige inntekter, flere millioner

kroner, som gir mye positivt for mange demente i by og i distrikt.

Tilskuddsordningen ble opprettet i 2012 og gir penger til både etablering og drift, som kommunene har bassert virksomheten på. Her har staten med denne ordningen i realiteten sterkt oppfordret kommunene, gjennom flere år – senest nå i 2019 – til å legge vekt på å skape meningsfulle opplevelser og en aktiv hverdag for demente, bygge opp under egenmestring og bidra til at de som ønsker det, skal kunne bo hjemme så lenge som mulig. Dette handler også om nødvendig avlastning for pårørende som står i en krevende omsorgssituasjon.

De kommunene som har vært flinke til nettopp å bygge opp slike gode dagaktivitetstilbud, og som har vært aktive brukere av tilskuddsordningen, havner nå i et uføre. Jeg ber inderlig om at regjeringa nå gjør det de har mulighet til for å bistå dem som her har gått foran. Et godt tips er bedre kommuneøkonomi.

Vetle Wang Soleim (H) [10:14:35]: Klimautfordringer og klimagassutslipp kjenner ingen landegrenser. Verdensomfattende utfordringer må løses med verdensomfattende tiltak. Derfor har man inngått en klimaavtale i Paris, og derfor må Norge være med på å løse klimautfordringer både internasjonalt og ikke minst på det europeiske nivået og her hjemme.

EUs kvotesystem er det klimatiltaket som på mange måter er viktigst og mest effektivt, men også det aller mest underkommuniserte. Det må vi gjøre noe med. Det er nå denne ordningen virkelig begynner å fungere. Det er fra nå det blir dyrere og dyrere å slippe ut klimagasser. Det å være grønn begynner virkelig å lønne seg.

Regjeringen leverer grønn politikk hver eneste dag. Det satses milliarder på rene hav, havvind og omstilling i transportsektoren, for å nevne noe. Og selv om staten og kommunene kan legge til rette for et grønt skifte gjennom både målrettede støtteordninger og innkjøpsmakt, er det det private næringslivet som faktisk utvikler og leverer de tjenestene som oppfyller våre satte klimakrav. En allerede norsk grønn industri er nøkkelen for å komme i havn med våre klimamål.

Å høre på Senterpartiet i klimadebatten, er ganske interessant. Etter et landsmøte med intern uro om Senterpartiets klimapolitikk, hørte jeg en parlamentarisk leder som brukte ganske mye av sin taletid til klimaet. Kunne det være et grønt skifte på gang også i Senterpartiet? Nei, det var det ikke. Norge skal være med i EUs felles kvotesystem og innsats mot utslipp, og det skal ikke Senterpartiet ha noe av. Som eneste parti i denne sal stemte de nei til klimasamarbeid. Det at Norge med våre store kraftressurser kan være en del av det europeiske strømmettet og på den måten levere grønn kraft når vind ikke blåser på kontinentet, nei, det skal de ikke ha noe

av. Senterpartiet er med dette – med rette – det partiet på Stortinget med dårligst klimapolitikk.

Klimautfordringen er et verdensmesterskap der bare seier er godt nok, og da må vi ha internasjonalt samarbeid og en regjering som fortsetter å levere når det gjelder grønn politikk – en politikk som gjør at utslippen går ned, som styrker kollektivtrafikken og som satser på ny, grønn teknologi.

Til slutt: Det er et paradoks at et parti i denne salen som omtaler seg selv som et miljøparti, også er et av de partiene som er mest skeptisk til EU. At nasjoner går sammen, gir også de minst pengesterke landene muligheten til å ta del i og gjennomføre det grønne skiftet. Høyre er garantisten for at det internasjonale samarbeidet skal utvikles videre, og at et forsterket forhold til EU fortsatt skal være Norges politikk.

Mani Hussaini (A) [10:17:47]: Norge er et fantastisk land med tradisjonelt små forskjeller og store muligheter. Men også noe som er fantastisk, kan slutte å være det hvis man jobber hardt for det. Etter seks år med Solbergs regjering har forskjellene økt og mulighetene blitt mindre. Kjeklingen den siste tiden mellom dem som sitter i regjering, har mildt sagt vært en pinlig seanse å være tilskuer til. Det har vært stort engasjement om hva man mener om sine samarbeidspartnere i regjering. Jeg skulle ønske at det samme engasjementet var til stede fra dem som styrer mot de økte sosiale forskjellene som vokser i landet vårt.

Aldri før har antall fattige barn vært høyere. I dag er det over 100 000 unger som vokser opp i fattigdom. Tre av ti husholdninger har dårligere råd i dag enn sist Arbeiderpartiet styrte. Fire av ti barn som lever i fattigdom, har foreldre som er i arbeid. I Norge har vi fått det vi ser i USA – folk som jobber, men som fortsatt lever i fattigdom.

Oppskriften til denne regjeringen har vært: Gi de rikeste millioner i skatteutt, og de som har minst skal betale for det. De som tjener over 10 mill. kr i året har siden 2013 fått et skatteutt som er hundre ganger større enn de som tjener minst. Samtidig går prisen på barnehagene opp, samtidig blir barnetillegget til de uføre kuttet, feriepengene til de arbeidsledige fjernet – til og med støtten til dem som har brannskader eller er multihandikappede, har blitt kuttet. Denne uken har det fortsatt: Ungdom får kutt i arbeidsavklaringspenger, uføre får kutt i sin pensjon – de som har minst skal bli motivert av å få mindre, og de som har mest, skal bli motivert av å få mer.

Jeg kan ikke si at Norge er et radikalt annerledes land etter seks år med Høyre og Fremskrittspartiet i regjering, men litt etter litt blir landet vårt forandret. De forandrer Norge gjennom usosiale kutt i velferdsstaten

og privatisering – økte skatter og avgifter for vanlige lønsmottakere. Siden Høyre og Fremskrittspartiet overtok regjeringsmakten har de innført skatt på jobbreiser, skatt for å spise på jobben og skatt for å miste jobben. Denne regjeringen viser jevnt over en imponerende fantasi når det kommer til å finne på nye skatter og avgifter for arbeidsfolk – alt for at de rikeste skal slippe å måtte betale skatt som meg og deg. Norge må fortsatt være et fantastisk land. Det får vi best gjennom små forskjeller og sterkere fellesskap, men da trenger Norge et nytt flertall ledet av Arbeiderpartiet i 2021.

Frida Melvær (H) [10:21:02]: I sommar brukte eg mykje tid på å reise rundt i heimfylket mitt, Sogn og Fjordane, og eg har m.a. besøkt eit stort tal små og mellomstore bedrifter. Dette er møte som har gjeve meg så mykje energi og eit intenst ønskje om å fortelje:

- om Highsoft i Vik, som utviklar verktøy på diagram og statistikk, og som m.a. har 80 av dei 100 største selskapa i verda på kundelista si
- om Bano på Sandane, som produserer nye baderomsløysingar for sjukeheimar og sjukehus, løysingar som vil redusere belastninga for pleiarane og forbetre brukarane sin livskvalitet
- om ei reiselivsnæring i stor vekst
- om ei sterk og framtidsretta fiskeri- og sjømatnæring
- om satsing på frukt, bær og grønt, der bønder frå heile fylket går i lag for å etablere eit sterkare og meir effektivt felles pakke- og distribusjonssystem
- om Fjord Base i Florø sitt fokus på klima og miljø, som legg til rette for nye, spennande grøne arbeidsplassar
- om Evoy AS, som har utvikla heilelektrisk framdriftssystem til båtar i proff- og fritidssegmentet, og som i sommar sjøsette verdas raskaste elbåt

Eg kunne ha halde fram i det uendelege. Dette er verksemdar som vågar å tenkje nytt, som ser moglegheit og utviklar arbeidsplassar for framtida. Bedriftene ser ikkje grenser, verken på land eller på sjø. Dei utviklar og produserer varar og tenester som den norske, den europeiske og/eller verdsmarknaden etterspør. Fylket eksporterer for 23 mrd. kr, og over 70 pst. går til EU/EØS-området. Eksportbedriftene utgjer 17 000 arbeidsplassar i eit lite distriktsfylke med 100 000 innbyggjarar. Dei er mange, dei er viktige, og dei er avhengige av at EØS-avtala består.

Det er dei trygge og attraktive arbeidsplassane som gjev grunnlag for busetnad i distrikta – ikkje om ein har ein halvtime eller ein time til næraste passkontor. Bedriftene etterspør ikkje meir skattar og avgifter, tvert imot, og ikkje ein einaste gong hørde eg orda «regionale utviklingsmidlar» nemnde. På ønskelista stod betre

og sikrere vegar, utbygging av breiband, mindre byråkrati og fokus på midlar til forskning og utvikling.

I eit fylke der ordet «arbeidsløyse» er tilnærma fråverande, er eit godt utdanningstilbod med moglegheit for å lære heile livet viktig, og ikkje minst fokus på yrkesfag og lærlingar. Elevane i Sogn og Fjordane toppar dei fleste positive utdanningsstatistikkar, og det er eg utruleg stolt av.

Med andre ord: Det som vert etterspurt, er meir av det som verkar, meir av det som Høgre og regjeringspartia leverer på.

Er ein raud-grøn kaospolitikk som sprikar i alle retningar, svaret for distrikta? Eg berre spør.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [10:24:24]: Arbeiderpartiets budskap om sterkere fellesskap og mindre forskjeller handler om folks liv, om at alle skal ha en jobb å gå til, en lønn å leve av, et sted å bo. Det inkluderer også de som har kort botid i Norge. 2018-tall viser at 55 pst. er i jobb eller utdanning etter endt introduksjonsprogram. Det betyr at 45 pst. ikke er i jobb eller utdanning. Tallene sier heller ingenting om hvor mye jobb det er snakk om. Jobber en en dag i uken, kommer en inn i den positive statistikken. Det kan ingen leve av.

For at langt flere av våre nye naboer skal klare seg selv, må vi satse på kompetansereform, målrettet fagopplæring i introduksjonsprogrammet, og vi må styrke kommuneøkonomien. I vårt alternative statsbudsjett for 2019 lanserte vi en omfattende og gjennomarbeidet kompetansereform på 1,2 mrd. kr. Den var inndelt i to hovedspor: lære på jobb og lære på vei til jobb. I vår kompetansereform skal arbeidslivets parter, Nav, regionene, kommunene og helse- og utdanningssystemet i fellesskap gi folk mulighet til å tilegne seg riktig og arbeidskvalifiserende kompetanse. Dette kan være styrking av grunnleggende ferdigheter i lesing og skriving, digitale ferdigheter eller fullføring av videregående. Arbeidsnorsk må ligge til grunn for språkopplæringen i introduksjonsprogrammet, helsenorsk, byggnorsk osv.

Det er kommunene som har ansvaret for introduksjonsordningen. Mens Arbeiderpartiet vil styrke kommunene med 3 mrd. kr, er høyreregjeringens nullvekstopplegg for kommunene det svakeste på 15 år, noe som rammer arbeidet med vellykket integrering. Dette er elefanten i rommet. Det er ikke viljen det står på, iallfall ikke i arbeiderpartistyrte kommuner.

Oslo er et godt eksempel. Modige politikere tenker nytt og får resultater. Den vellykkete Helsefyrmodellen der språk og yrkesopplæring skjer parallelt, bør løftes til nasjonalt nivå. Hvor lenge skal kommunene vente på en regjering som ser at det å prioritere prosjekter som får folk ut i arbeid, er lønnsomt, både for den enkelte og for

samfunnet? Som statsministeren sa i sitt innlegg i salen i dag: Trygghet for arbeid er helt avgjørende. Det blir spennende å se på mandag om regjeringen vil styrke kommuneøkonomien, eller om det bare er tomme ord. Bare med en robust økonomi våger kommuner å satse på prosjekter der nyankomne raskt blir kvalifisert til arbeid, slik at de kan forsørge seg selv og sin familie.

Kristin Ørmen Johnsen (H) [10:27:25]: Etter å ha hørt opposisjonen kan det virke som om Norge er et land der det meste går galt. Arbeiderpartiet sier at retningen er feil, at Norge kan bedre, men det riktige er vel at Arbeiderpartiet kan bedre, for hvilken retningen de ønsker å dreie landet i, er uklart. Det er en risikofylt vei de legger ut på. Møter en reform den minste motstand, feiger Arbeiderpartiet ut.

Jeg vil advare mot å gamble med et næringsliv som har investeringslyst, en historisk lav arbeidsledighet, historisk lave ventelister til sykehusbehandling, historisk satsing på samferdsel og klimavennlig transport.

FN-kommisjonen for bærekraftig utvikling gir ut en årlig rapport som rangerer verdens lykkeligste land. De seks faktorene som kåringen baseres på, er forventet levealder, frihet, generøsitet, samfunnsstøtte, bruttonasjonalprodukt per innbygger og nivå av korrupsjon blant myndigheter og i næringslivet. Norge topper denne listen, men denne listen støtter vel ikke opp under fortellingen fra opposisjonen. Vi har Ungdata-undersøkelser som viser at ungdom er godt fornøyd med livet og trives. Norge er et av verdens beste land å vokse opp i.

Men vi har likevel utfordringer som skal løses. Tall fra Statistisk sentralbyrå viser at barnefattigdom er økende, særlig i storbyer. Min hjemby, Drammen, og Oslo ligger øverst på statistikken over antall lavinntektsfamilier. Innvandrerfamiliene er overrepresentert i denne statistikken. Høyre vil at barn som vokser opp i lavinntektsfamilier, skal ha de samme muligheter som alle andre til å leve et godt liv. Arbeid og utdanning gir den beste muligheten for å komme ut av fattigdom, og derfor har vi satt i gang en inkluderingsdugnad for å gi nyankomne beste muligheter for å delta i arbeidslivet. Derfor vil vi innføre en ordning med aktivitetskort til alle barn, slik at de får en gratis aktivitet i uken, enten det gjelder på idrettsbanen eller kultur. Derfor satser vi sterkt på kvalitet i skole og barnehage. Å lese og skrive er den beste forutsetning for å klare seg videre i livet. Derfor bruker vi midler på å gi barn i lavinntektsfamilier mulighet til barnehage, skolefritidsordning og sommerferie. Dette er riktig retning.

Hadia Tajik (A) [10:30:26]: Eg har teikna meg, ikkje for å halda eit polemisk innlegg om kven som er størst eller best, eg har teikna meg for å varsla ei endring i eitt av Arbeidarpartiet sine forslag. Det gjeld forslag nr. 36,

som det skal verta votert over seinare i dag. Forslaget handlar om å be regjeringa

«på egnet måte redegjøre om hvordan man kan sikre at barn som har norske foreldre og som befinner seg i Syria kommer raskest mulig hjem, samt situasjonen knyttet til nordmenn som har tilsluttet seg eller virket med IS, om status for arbeidet med et rettsoppgjør i regionen og grunnlaget for pågrepelse og straffeforfølgelse av disse om de kommer til norsk territorium.»

I det forslaget er det sett ein frist til 11. oktober med å koma med ei slik utgreiing. Denne fristen ønskjer me å endra til «så raskt som mulig». Me gjer denne endringa fordi me gjennom debatten i salen og gjennom kontakten med andre parti har ei forhåpning om at det vil kunna samla partia på tvers av andre skiljelinjer i denne vanskelege saka. Det er viktig for oss i Arbeidarpartiet å stå ved prinsippet om at Stortinget ikkje behandlar enkeltsaker – ikkje desse Syria-sakene, ikkje barnvern, ikkje politi, ikkje rettsvesen. Samtidig forstår me at det er ein uvanleg og pressa situasjon knytt til liv og helse for barn i Syria som har norske foreldre, og me vil derfor ha ei utgreiing for å sikra at regjeringa gjer alt som er forsvareleg og hensiktsmessig å gjera for å kunna redde barns liv.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Marian Hussein (SV) [10:32:09]: I trontalen fortalte regjeringa:

«Flere innvandrere må inkluderes i arbeidsmarkedet gjennom bedre integrering.

Vi må også inkludere flere som står utenfor arbeidslivet av andre årsaker.

Regjeringa vil styrke arbeidet med kompetansereformen «Lære hele livet» og følge opp integreringsløftet og inkluderingsdugnaden.»

Jeg tror at hele Stortinget er enig med regjeringa når det gjeld å nå målet om et arbeidsliv som er bedre til å inkludere. Men jeg må si at jeg er svært bekymret for hvordan regjeringa ønsker å nå dette målet. Regjeringa ved Kunnskapsdepartementet sendte i august forslag om ny lov om integrering, integreringsloven, på høring. I forslaget inngår et forslag om å redusere programtiden til deltakere som har videregående eller høyere utdanning, til tre–seks måneder. I høringen åpnes det ikkje for forlengelser for denne gruppen. Konsekvensen av dette er at integreringa svekkes ved at disse menneskene ikkje får tilstrekkelig tid til å lære språket og samfunnet å kjenne, før de mister rettigheten.

Som en del av regjeringens inkluderingsdugnad inngår staten i disse dager flere intensjonsavtaler med bemanningsselskaper. Jeg er bekymret for hvordan dette kommer til å påvirke situasjonen til dem som skal in-

kluderes. Dette er mennesker som allerede står med lua i hånda. De er avhengig av disse jobbene for å kunne få permanent oppholdstillatelse. Dette er mennesker som ikke kjenner den norske arbeidslivsmodellen, der en sterk fagbevegelse og et samarbeid mellom arbeidsgivere og arbeidstakere har gitt oss et anstendig arbeidsliv med trygghet og rettigheter for arbeidstakere og høy produktivitet.

Bemanningsbransjen underminerer den norske arbeidsmodellen. Her ansettes arbeidstakere med vesentlig færre rettigheter enn i regulært arbeidsliv. Utryggheten rundt uklare ansettelsesforhold med få rettigheter forsterkes når de mest sårbare gruppene sendes dit for å jobbe. Antall jobber innen bemanningsbransjen har økt drastisk de siste årene. Bare innen helse og omsorg ble det i norske kommuner innleid for over 1 mrd. kr i 2018. Sånn kan vi ikke ha det. For samtidig sliter de ansatte med å få fast og full jobb. Jeg nekter å ta for gitt at vi har det sånn i det norske arbeidslivet. Jeg mener at det er på tide å tenke nytt, tenke framover. Derfor vil SV kaste ut de kommersielle bemanningsbyråene fra arbeidslivet. Vikarer skal nettopp være vikarer og ikke løsarbeidere.

Vi vil ha trygge jobber og sikre arbeidsplasser for alle. Jeg er skikkelig bekymret for hva slags samfunn vi får med flere mennesker med lite eller ingen rettigheter. Arbeidsfolk med innvandrerbakgrunn er sterkt overrepresentert blant innleide. Dette er ikke tilfeldig. Vi må satse på å gi folk mulighet til å utvikle seg i fast jobb. Sånn er det for alle.

Så vil jeg på vegne av SV gjøre oppmerksom på en liten endring i et av forslagene. I forslaget fra Torgeir Knag Fylkesnes skal ordet «undertegnet» erstattes med «ferdig forhandlet».

Marianne Haukland (H) [10:35:36]: Norge står overfor store omstillinger, men vi får veldig lite drahjelp i denne salen av en fragmentert og lite samarbeidsvillig opposisjon.

Den økonomiske veksten er solid, bedriftene investerer mer, og i løpet av vår korte tid i regjering har flere kommet i jobb over hele landet – i by og land. Men vi står overfor utfordringer som vi er nødt til å ta tak i. Framtidens arbeidsliv vil stille helt nye krav til kompetanse, og arbeidslivet vil endre seg.

NHO-sjefen mener at Nord-Norge blir misforstått i sør. Vi trenger ikke hjelp, vi trenger folk. Almlid sier dette med bakgrunn i kompetansebarometeret som ble lansert av NHO denne høsten. Der opplyser Nord-Norge og Oslo om størst behov for kompetanse. Nord-Norge har rekordlav ledighet, og næringslivet opplyser at den største utfordringen de har for å få framtidig vekst, er nok kompetanse og folk – og folk med rett kompetanse.

Men skulle man hørt på Arbeiderpartiets representant fra Finnmark i denne salen, skulle man ikke tro det skjedde noe positivt i regionen. Som øverste tillitsvalgte bør vi være forsiktige med å snakke ned vår egen region. Vi må snakke den opp, og vi må være stolte over det næringslivet, de folkene, utdanningsinstitusjonene og prosjektene som skal sørge for framtidig utvikling og vekst. Vi må sørge for at vi klarer å levere kompetanse til et næringsliv som skriker etter folk. Da er det Høyres løsnings og politikk som leverer best resultater. Vi sørger for en politikk som stimulerer til at flere får lærlingplass, gjennom en statlig anbudspolitik som setter krav om lærlinger. Flere fullfører videregående skole etter at den regjeringen innførte fraværsgrensen. Vi innfører kompetansekrav til lærere, og Høyre i regjering sørger for at det er flere lærere som får etter- og videreutdanning, slik at de har muligheten til å fornye sin kompetanse, fordi vi vet at den jobben de gjør hver eneste dag i klasserommet og hver gang de møter eleven, er det som er viktig og avgjørende for den eleven. Og vi skal sørge for en kompetansereform, Lære hele livet, slik at færre skal oppleve å gå ut på dato i arbeidslivet.

Partiene i opposisjon her på Stortinget sitter faktisk med mest makt på opplæringsfeltet i Nord-Norge. De har ordførere og fylkesordførere og ansvar for 13 år med unges utdanningsløp. Jeg skulle ønske vi hadde en opposisjon med ryggrad til å stå i noen av disse vanskelige reformene, for de er helt nødvendige, og de kommer til å gi gode resultater.

Solveig Schytz (V) [10:38:38]: Frihet for enkeltmennesket og ansvar for hverandre er bærebjelken i Venstres politikk. Å ha jobb og inntekt handler om frihet og verdighet for den enkelte og om å få være en del av fellesskapet og delta i samfunnet.

Utdanning og arbeidsliv er blant de viktigste fellesskapsarenaene vi har, og retten til arbeid er en menneskerett og befestet i Grunnloven. Likevel har ikke alle mennesker i Norge denne rettigheten. Kommer man som asylsøker til Norge, kan man søke om midlertidig arbeidstillatelse, men man må vente til man har vært gjennom asylintervju, som kan ta et år, man kan ikke være såkalt «dubliner», og man må ha pass eller ID-papirer i orden. Det betyr at mange mennesker sitter i norske asylmottak og ønsker å jobbe, men får ikke lov.

Det er en særlig stor utfordring for de såkalt papirløse og ureturnerbare asylsøkerne. Mange av dem har vært lenge i Norge i en krevende og uavklart situasjon. På de rød-grønnes vakt i 2011 ble det gjennomført en innstramning som gjorde at mange asylsøkere som fram til da hadde hatt arbeidstillatelse og skattekort, ikke lenger kunne jobbe lovlig i Norge. I 2016 gjorde regjeringen en oppmykning av loven som gjorde det lette-

re å få arbeidstillatelse. Venstre var pådriver for denne lovendringen som ble gjort i 2016, og er glad for den.

Venstres primærstandpunkt er imidlertid at vi må gå enda lengre og gi papirløse og ureturnerbare asylsøkere rett til arbeid. Arbeid er avgjørende for inkludering og integrering. Det er mange mennesker og mange organisasjoner som er svært engasjert i dette. Jeg er glad for at LO har vært veldig tydelig i mange år på at asylsøkere må få arbeidstillatelse, og i disse dager pågår det også en rettssak mot en som har gitt papirløse asylsøkere arbeid.

Det er et uttalt mål at flere skal reise hjem raskt når de får avslag på sin asylsøknad. Det er Venstre enig i, men samtidig mener vi at vi må sikre at de som venter lenge på å få svar på sin søknad, får lov til å jobbe mens de venter, og ureturnerbare asylsøkere må få lov til å jobbe lovlig. Dette er i dag mennesker i en fastlåst livssituasjon uten rett til grunnleggende helse- og sosialtjenester og mulighet til å forsørge seg selv. Venstre mener det trengs et regelverk som gir ureturnerbare asylsøkere tilgang til ordinært og lovlig arbeid.

Dette handler om å sette mennesker foran systemer. Det handler om menneskers frihet og verdighet. For Venstre er mennesker alltid viktigere enn systemer. Det vil vi fortsette å jobbe for internasjonalt, nasjonalt i stor-ting og i regjering og i all lokal politikk.

Jeg vil gjerne avslutte med å sitere biskop emeritus Gunnar Stålsett, som nylig fortalte offentlig at han hadde ansatt en asylsøker uten arbeidstillatelse fordi han mener det er en plikt å hjelpe andre mennesker. Stålsett sier det slik: «Barmhjertighet er faktisk en politisk mulighet».

Heidi Nordby Lunde (H) [10:41:43]: Arbeid er mer enn en jobb å gå til, det er fellesskap, mestring og egen inntekt. Derfor ønsker Høyre å øke andelen sysselsatte og inkludere flere i arbeidslivet. Sysselsettingsutvalget ble satt ned av regjeringen for å identifisere barrierer, hindringer, ordninger og ytelser som må endres for å lykkes med dette. Før sommeren leverte ekspertutvalget sine anbefalinger, som nå følges opp av regjeringen. Utvalget viste bl.a. til at unge mellom 18 og 24 år som mottar arbeidsavklaringspenger, har 30 pst. høyere medianinntekt enn jevnaldrende. 70 pst. av de unge på AAP har psykiske lidelser eller mestringsproblemer, der individuell jobbstøtte eller kvalifiseringsprogrammet kunne vært bedre for dem som mangler formell kompetanse. Men på AAP får de mer utbetalt enn en lærling, mer enn en student med lån og stipend, og 68 000 kr mer enn det de fleste mener er helt akseptabel inntektssikring til unge på samme alder i kvalifiseringsprogrammet. Sysselsettingsutvalget advarer derfor om at dagens ordning gir uheldige utslag for unge. Høyre mener derfor at det er riktig å harmonisere inntektssikrin-

gen med kvalifiseringsprogrammet og samtidig sørge for bedre tiltak og tettere oppfølging for å hjelpe unge ut i arbeid og aktivitet.

Når Arbeiderpartiet og SV varsler at de vil gå imot, mener jeg at de gjør denne gruppen en gedigen bjørnetjeneste. Det som er grei inntektssikring for en 19-åring uten arbeidserfaring, og som kanskje fortsatt bor hjemme, blir fort en fattigdomsfelle når alternativene ikke lønner seg på kort sikt, det er alt annet enn sosialt å passivisere unge mennesker inn i stønad og trygd.

Selvsagt skal uføre som selv ikke kan påvirke sin inntekt gjennom arbeid, skjermes for urimelige utslag i pensjonsreformen. Derfor ble det lagt til et skjermings-tillegg til uføre da pensjonsreformen ble vedtatt, den skulle evalueres etter hvert som vi så hvordan reformen virket. Nå viser det seg at selv uten tillegget får uføre omtrent samme pensjon som dem som har jobbet fram til rundt 65 år. Et tillegg vil altså gi dem mer. Da mener vi at det ikke er riktig å utvide en ordning til nok et årskull slik at de som står i arbeid, kommer tapende ut. Et bærende prinsipp for velferdsstaten Norge er at det alltid må lønne seg å jobbe. Arbeidslinjen sørger for at vi kan ha gode ordninger for dem som av ulike grunner ikke kan jobbe, men også her har Arbeiderpartiet og SV varslet at de vil gå imot. Jeg mener det er feil å kompensere for en urimelighet som ikke har slått til.

Uansett hvor mye dokumentasjonen som viser at eksisterende ordninger ikke fungerer etter hensikten, stemples endringer som usosiale. Venstresiden er konsekvent villig til å utvide og uthule sosiale ordninger, noe jeg mener ikke bare er usosialt, men også undergraver vår felles velferd over tid.

Svein Roald Hansen (A) [10:44:36]: Denne debatten viser viktige skillelinjer i utviklingen i samfunnet på to sentrale områder. Når det gjelder sysselsettingen: Vi trenger flere i jobb. Vi vil ikke slå oss til ro med at bare litt over to av tre – 68 pst. – er i arbeid. Det er for dårlig, vi kan bedre. Slår vi oss til ro med dette nivået, innebærer det at grupper blir værende utenfor arbeidslivet. Det er dårlig for den enkelte, det er dårlig for oss alle, verdiskapingen blir lavere og trygdeutgiftene høyere.

Derfor trenger vi en langt mer målrettet politikk for å få utsatte grupper inn i arbeidsmarkedet enn det regjeringen legger opp til. Alle ordene om inkluderingsdugnad, integreringsløft og å gjøre noe for folk med hull i cv-en må følges opp med handling. Det vil Arbeiderpartiet legge opp til i sitt alternative budsjett.

Den andre viktige skillelinjen handler om synet på forskjeller. Regjeringen sier i trontalen at den «vil beholde et samfunn med små forskjeller og tillit mellom folk». Men politikken som er ført gjennom disse seks årene, understøtter ikke denne målsettingen. Tvert imot øker

forskjellene, det er store skatteletter til grupper som ikke trenger det, mens grupper som sliter, får det trange. Det er kutt i bostøtte, kutt i barnetillegget for uføre, kutt i stipendordninger til studenter, avkorting av dagpenger, avkorting av arbeidsavklaringspenger, avkorting av sluttvederlag.

Det er mange og sterke krefter som trekker utviklingen i retning av større forskjeller. Disse kreftene må motvirkes med politikk for en rettferdig fordeling. Formuesskatten reduserer forskjellene. Et omfordelende skatteopplegg reduserer forskjellene. Pensjon fra første kroner ville redusere forskjellene.

Mange sier at samfunnet forandrer seg, og det er helt riktig. Derfor må vi forandre politikk. Men det er noen krefter som må møtes med politikk for at de ikke skal forandre samfunnet i uønsket retning.

Representanten Sverre Myrli pekte i går på at vi nå utfordres til enkle svar, ja eller nei, på store og komplekse problemstillinger. Rommet for nyanser, for ikke å snakke om tvil og samtale, er i ferd med å bli borte. Det er foruroligende. De store utfordringene vi står foran – klimaendringene, migrasjonsutfordringene, kampen mot fattigdom internasjonalt – løses ikke gjennom enkel retorikk. Men vi lever i en tid hvor retorikken synes å ta over for politikken – enkle slagord for konkrete løsninger. Se til USA eller brexit i Storbritannia, og også her hjemme. Det er glanstid for de politiske illusjonistene, som kan trekke en hare opp av flosshatten. Spørsmålet er om løsningen ligger i den haren.

For øvrig preges debatten av at regjeringspartiene snakker mest om eget parti, lite om regjeringen, men aller mest om Arbeiderpartiet.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [10:47:50]: Det har skjedd en stille revolusjon i skolen, sto det i en kommentar i Aftenposten i sommer. Norske elever leser bedre, regner bedre, og rekordmange fullfører videregående opplæring, hvis man ser utviklingen fra Kunnskapsløftet til i dag. Men vi har fortsatt elever som faller fra, fortsatt sosiale forskjeller som går i arv, fortsatt elever med rett til spesialundervisning som møter ukvalifiserte lærere, og vi har fortsatt for lave ambisjoner i skolen for enkelte elever. Dersom de hadde fått muligheten, hadde de kunnet lært mer enn de gjør i dag. Og det finnes da ingen viktigere oppgave enn en god skole om man skal sikre små forskjeller, som både forrige taler og representanten Gahr Støre etterlyste i dag morges.

Det er kanskje nettopp derfor det overrasker meg at Arbeiderpartiet har blitt nesten helt usynlig i skoledebatten – det er nesten så vi må begynne å etterlyse dem på en melkekartong – for de har knapt nevnt skole med ett ord på denne talerstolen, både i går og i dag. Og de eneste gangene Arbeiderpartiet tar ordet, er når de atter

en gang kan erklære at de har tatt en U-sving i sentrale skolepolitiske saker – og når de vil prioritere de store pengene til alt annet enn det vi vet er viktigst for elevenes læring.

Vi hørte fra dem da de var mot fraværsgrensen – så for, og så mot igjen. Vi hørte fra dem da de ville innføre en lese-, skrive- og regnearanti, og da de plutselig valgte å stemme imot å prioritere lesing, skriving og regning. Vi hørte fra dem da de støttet regjeringens lærerløft, og da de plutselig erklærte i valgkampen at de, i likhet med SV og Senterpartiet, ville vrake de viktigste tiltakene i lærerløftet. De ville vrake karakterkravet 4 i matematikk for å komme inn på lærerutdanningen, til tross for at det styrker kvaliteten og ikke minst gjennomføringen på lærerutdanningen. De ville vrake kravet om at lærere som underviser i norsk, matte og engelsk, har fordypning i nettopp norsk, matte og engelsk, til tross for at lærernes kompetanse er det viktigste for elevenes læring.

Men det som kanskje bekymrer meg mest, var da vi rett før sommeren fikk nye tall som viser at det er store forskjeller mellom kommunene, at en gutt som slipper hendene til mor og far og går inn i skolegården med en litt for stor ransel, er for avhengig av hvilken klasse han havner i, hvilken skole han går på, hvilken kommune han bor i. Og Arbeiderpartiets svar – hva var det? Det var å kritisere regjeringen for å ha offentliggjort disse tallene, for det er visst stigmatiserende for kommunene, for lokalpolitikkerne.

Jeg mener det er mye mer stigmatiserende å la elever gå år etter år på skolen uten å få den oppfølgingen de trenger. Vi må aldri glemme at skolen er til for elevene, og hvis de skal få muligheten til å lære, så må vi satse på det viktigste: lærernes kompetanse, gode profesjonsfellesskap, god ledelse og ikke minst grunnleggende ferdigheter. Da utjevner vi sosiale forskjeller.

Jon Gunnes (V) [10:51:06]: Vi får en stadig mer klimavennlig bilpark og mange utslippsfrie busser, men ingen av dem er produsert i Norge. Når vi bygger over 60 elektriske og hydrogendrevne ferjer, begynner vi å nærme oss å ha en egenproduksjon i Norge. Vi produserer sågar fiskebåter med elektriske motorer og batteridrift. Men det har vært én båttype som ikke har latt seg produsere uten fossilt drivstoff, nemlig hurtigbåter – og det er verstingen. Hurtigbåtene slipper ut fire ganger så mye CO₂ per passasjerkilometer som fly.

Regjeringens grønne skipsfartsmelding sier at vi må gjøre noe. Gjennom penger fra regjeringens Klimasatsordning har Trøndelag og ti andre fylkeskommuner utfordret norsk og internasjonal maritim industri på utvikling av utslippsfrie hurtigbåter for høy fart som går over 30 knop, og som samtidig er utslippsfrie.

Siden 2017 har man utfordret maritim sektor til å bidra, og de har levert et svar. Oppgaven var deretter å se om hurtigbåtsambandet mellom Trondheim og Kristiansund kunne bli utslippsfritt. Det var en sann glede å være til stede da fem grupperinger innen båtdesign og båtbygging presenterte sine resultater den 3. september på Stjørdal. Nesten alt var norsk. Alle svarte ja på oppgaven om det lar seg gjøre med utslippsfrie hurtigbåter, og det var spennende presentasjoner hvor de viste fram sine konsepter. Dette er innovasjon, nytenkning og ingeniørarbeid i verdensklasse.

Nå kan fylkeskommunene bruke sin innkjøpsmakt til å bestille utslippsfrie båter til en riktig pris når anbudene på strekningene skal lyses ut. Enova, som er Klima- og miljødepartementets redskap, har sagt ja til å bidra med penger og kompetanse. Dette bidrar til det grønne skiftet i Norge, og ikke minst kan denne teknologien selges til andre land som har mange hurtigbåter.

Globalt er det flere tusen hurtigbåter som spyr ut eksos og forurenser luften. Grønne hurtigbåter kan bli en norsk eksportbransje – et industrieventyr hvor det grønne skiftet fører til grønn vekst.

Jeg kan også nevne et annet praktisk område hvor fylkeskommuner, kommuner og stat må samarbeide, og det er i forbindelse med byvekstavtalene. Man må fortsatt tenke globalt og handle lokalt.

Nils T. Bjørke (Sp) [10:54:23]: Etter å ha hørt på debatten disse to dagane sit eg att med ein følelse av at det må vera to heilt ulike folkegrupper me treffer når me er ute og reiser i dette landet. Frå regjeringas side høyrest det ut som om alt er vel – no tyder vel kanskje valet på at ikkje rett alle var einige med dei. Det andre eg sit att med, er at reformer må ein ha til kvar pris. Samfunnet endrar seg, og difor må ein ha reformer. Kva med å spørja seg i kva retning ein vil, kva ein vil, og kva utfordringa er – før ein set i gang med alle desse reformene? Kanskje hadde folk flest vore litt meir fornøgd med at det vart gjort endringar, om dei visste kvifor og kva som var målet ein ville nå. Er det slik at regjeringspartia ikkje klarar å verta einige om kva dei skal, og at det difor er lettare å setja i gang reformer? Det verkar på meg som at når reformene er gjennomførte, er det viktig å lata anten Politidirektoratet, utdanningsinstitusjonar eller andre ta ansvaret for gjennomføringa, slik at dei sjølve slepp å gjera det.

Politireforma fungerer bra, får me høyra. Det er snart to polititenestemenn per tusen innbyggjarar. Kva er situasjonen lokalt når me reiser rundt og snakkar med dei som sit midt oppe i det? I mitt område er no politidekninga nede på 0,6 per 1 000 innbyggjarar. Politiet får ikkje moglegheit til å driva førebyggjande arbeid. Saker dei veit om – der det faktisk òg til dels er kjent gjer-

ningsmann – må dei lata liggja, for dei får beskjed om at dei ikkje må ta opp saker viss dei ikkje får landa dei. Me skal ikkje ha nokon restanse, som dei seier. Då er det betre å ikkje gjera noko. Det det fører til, er at dei ikkje får driva førebyggjande arbeid, dei får ikkje teke tak i ungdomsmiljø som held på å utvikla seg, anten det er narkotika eller andre ting. Ein av fordelane me har hatt med å bu ute i distrikta, har vore at politiet har hatt den oversikta og moglegheita til å ta dette arbeidet, men no – fordi det er utfordringar i ein del område, utfordringar i ein del saker som ein absolutt bør ta tak i – skal ein altså missa den moglegheita til å driva godt førebyggjande arbeid.

Så får me høyra at næringslivet ikkje spør etter offentlege tenester. Jau, næringslivet ute i distrikta spør etter offentlege tenester. Dei vil ha breiband, dei vil ha ein postgang som fungerer, dei vil ha moglegheit til å få seg pass og sertifikat, til å kunna få arbeidsgodkjenning for sesongarbeidarane sine i nærleiken. Det får dei ikkje.

Når det gjeld samferdsel, er det snakk om at me aldri har brukt så mykje pengar. I Hordaland er det faktisk ikkje sett i gang eitt nytt prosjekt i denne NTP-perioden. Då føler folk at det ikkje er samheng mellom liv og lære.

Ketil Kjenseth (V) [10:57:37]: Det kan godt være, som representanten Nils T. Bjørke sa før meg, at opposisjonen og regjeringa har møtt ulike typer velgere. I Venstre har vi i hvert fall lagt merke til at det er mange klimabrølere der ute, og de har det siste halvåret satt en ny politisk dagsorden. Framtidas generasjoner krever – heldigvis – handling. De ønsker en annen arv.

Venstre er på lag med framtida. Derfor jobber vi hver eneste dag for å endre arvereglene for kloden. Det skal lønne seg å ta grønne valg. Forurenser skal betale. Derfor har vi bidratt med mer enn å doble CO₂-avgiften, fra 229 kr i 2013 til 508 kr nå i 2019. Færre og færre slipper unna en CO₂-avgift.

I år har regjeringa også etablert et eget nullutslippsfond for næringstransport. En ny støtteordning for elvarebiler førte til at det ble solgt flere biler på åtte dager de første dagene det gjaldt, enn det ble gjort i hele fjor.

Enova har gitt det første tilskuddet til flytende havvind – 2,3 mrd. kr. Nysnø har fått 500 mill. kr mer i kapitaltilførsel i år. De skal bidra til å investere i smarte, framtidsrettede løsninger for å redusere klimautslipp.

Karbonfangst og -lagring går definitivt sin gang, til tross for at opposisjonen prøver å skape et bilde av at det tar for lang tid. I år er det bevilget penger til å bore en ny brønn, og det er vi helt avhengig av for å komme videre. Vi kan ikke gå på akkord med sikkerheten.

Northern Lights-prosjektet, som også tilhører karbonfangst og -lagring, gjør en kjempegod jobb, og alle

nordiske land er nå i ferd med å bli med på et mulig nytt nordisk industrieventyr, som også kommer klimaet til gode.

Klimasats ble etablert i 2016, etter forslag fra Venstre. I 2019 bevilges det mer enn 225 mill. kr til tiltak der ute, der hvor folk bor, og der det er helt nødvendig å skape de endringene. Kommuner og fylker tar det nå i bruk og ønsker seg enda mer penger.

Men vi må også tilpasse oss klimaet, for det er allerede skjedd store endringer. Vi husker Skjåk i fjor, Jølster i år, tørkesommeren i fjor – 2 mrd. kr kostet bare den oss. De stadige oversvømmelsene og nye hendelsene som kommer, koster oss milliarder. Forsikringsutbetalingene øker. Vi må også bruke penger på å tilpasse oss til et våtere og villere klima som blir mindre og mindre forutsigbart. Utfordringene er der, og vi må passe på å bevilge til tiltakene som gjør at vi kan overleve inntil vi finner de riktige tiltakene på lang sikt.

Turid Kristensen (H) [11:00:55]: Ikke alt er perfekt i Norge i dag, men det er veldig mye som går veldig bra, og det synes jeg vi skal ha lov til å glede oss over. Noe av det som gleder meg aller mest, er at mye i norsk skole går veldig bra i dag, og at vi gjør så mye for å gjøre norsk skole enda bedre. Elevene er mer til stede, de lærer mer, flere fullfører, og færre faller fra. Enda mer gledelig er det at enda flere nå velger yrkesfag. Regjeringens satsing på yrkesfag og Yrkesfaglærerløftet bærer frukter. Det skal vi være fornøyd med, men vi skal selvfølgelig fortsette den satsingen.

Yrkesfagene er og blir viktige for utviklingen av det nye Norge. Skal vi klare å møte de utfordringene Norge står overfor, trenger vi at enda flere velger yrkesfag. Selv om vi setter stadig nye rekorder i antallet læreplasser, har vi en utfordring med å skaffe nok plasser til alle som trenger det. Men Arbeiderpartiets forslag om en nasjonal læreplassgaranti er ikke løsningen på den utfordringen. Dette vil bli nok en verdiløs garanti som ikke vil gi de unge større sikkerhet for å kunne fullføre utdanningen sin.

Representanten Asphjell fra Arbeiderpartiet var selv inne på en langt bedre løsning i innlegget sitt tidligere her i dag, en løsning som brukes mange steder allerede, nemlig forpliktende avtaler mellom partene i næringslivet, kommunene og fylkeskommunene, ut fra lokale forhold og lokale behov. Det er dette vi trenger mer av – ikke enda flere verdiløse garantier fra Arbeiderpartiet.

Også når det gjelder læreplasser, er meldingene fra hele landet og fra mange bransjer at bedriftene ikke får tak de lærlingene de har behov for. Bildet er tydelig: Velger man yrkesfag, får man en kompetanse som er sterkt

etterspurt, og man vil ha veldig gode muligheter for en god jobb når man er ferdig utdannet.

Her har jeg lyst til å sende en melding til alle dem som er med på å gi de unge råd når de skal velge utdanning: Jeg oppfordrer alle til å være med på å gi yrkesfagene det omdømmet de fortjener. Vi ser at statusen for yrkesfagene er på vei oppover, men nå er det på høy tid virkelig å gjenreise respekten for yrkesfagene – ikke av hensyn til fagene, men av hensyn til ungdommene som skal velge, slik at de kan foreta gode valg, få tro på drømmene om egen framtid og respekt for valgene sine. For å komme dit trenger vi voksne som bryr seg. Yrkesfag stenger ikke noen dører. Man har alle muligheter til videre utdanning, til å starte for seg selv. Det er med yrkesfag man virkelig har valgmuligheter for framtiden.

Folk med yrkesfaglig bakgrunn er ofte med der hvor store endringer i samfunnet skjer, og de vil definitivt spille en stor rolle for det grønne skiftet. Én ting er sikkert: Selv i møte med et usikkert arbeidsmarked i framtiden vil vi alltid trenge folk med yrkesfagskompetanse.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [11:04:15]: Det har nettopp blitt gjennomført et kommune- og fylkestingsvalg i Norge. Over 2,5 millioner nordmenn stemte ved fylkestingsvalget, og over 2,7 millioner stemte ved kommunevalget. Når en hører på debatten i salen her og innleggene fra regjeringspartiene, ser det ut som om ting går bra i Norge, og at alt skal fortsette som før – til tross for at samtlige regjeringsparti har gått tilbake ved dette lokalvalget. Folk i bygd og by har fått nok av den sentraliseringspolitikken og den overkjøringen som en er blitt møtt med av dagens regjering.

Enda viktigere enn at de fire partiene har gått tilbake ved valget, er hva en har diskutert lokalt, og hva velgerne lokalt har gitt sin tilslutning til. Det er lokale politikere som har stilt til valg på hva som skal være framtiden og utviklingen i deres lokalsamfunn, deres kommune og deres fylke – og så blir de overkjørt av politikere i denne salen.

Det mest talende eksemplet på det er regionreformen. I Troms og Finnmark har et klart flertall av de folkevalgte som nå er valgt inn fra det nye fylket, gått til valg på en garanti om at de skal jobbe for å reversere sammenslåingen. At de politikerne har fått et klart flertall og et klart mandat fra folket gjennom lokalvalget, gjør ikke noe inntrykk på flertallet i denne salen. En sier at nå skal en være utholdende og stå fast på reformene.

Det samme gjelder for Viken. Denne uken ble det presentert en plattform for det nye, rød-grønne flertallet i Viken, som sier klart og tydelig at en er imot sammenslåingen, og at en vil sende en søknad om reversering. Norges største fylke har blitt tvunget igjennom, mot folks og folkevalgtes ønske, uten at en har blitt spurt på

forhånd. Nå har velgerne felt sin dom også over det prosjektet, men stortingsflertallet sier at de vil ikke lytte – det er de som vet best.

En slik måte å oppføre seg på viser en mangel på respekt for lokaldemokratiet og velgernes dom ved valg. Men om stortingsflertallet ikke er villig til å lytte nå, skal i hvert fall vi sørge for å jobbe målrettet for at stortingsflertallet er et annet om to år – og vi skal sørge for å begrave regionreformen en gang for alle.

Arne Nævra (SV) [11:07:24]: Jeg skal ta over litt der representanten Gjelsvik slapp, for jeg har lyst til å dele noen tanker med presidenten – evaluere valget lite grann og litt trender. Dette er noe jeg har gjort for SV internt, men jeg stoler selvfølgelig på at tankene mine blir her i salen. Det er åpenbare utviklingstrekk som har en forklaring, og jeg ser tre store trender:

Forskjellene i samfunnet har uomtvistelig økt, det viser indeksene, og det ser folk. De som har påpekt dette tydeligst, og som har vist at de vil gjøre noe med det, gikk fram ved valget, bl.a. SV og Rødt. De som har økt forskjellene gjennom skattetiltak og annet, regjeringspartiene, gikk tilbake.

Klimaproblemene og tap av naturmangfold har vokst. Forståelsen av dette og protestene har også økt. De partiene som vil ta mye større grep på dette feltet, og som har framsatt en haug med forslag som svarer på dette, har vokst ved valget – SV og Miljøpartiet De Grønne er de tydeligste. De som sto på motsatt side, som ikke har tatt eller villet ta kraftige nok grep, regjeringspartiene, eller de som har vært litt lunkne, som Arbeiderpartiet, har gått tilbake.

Sentrum–periferi, som representanten Gjelsvik var innom, by og land – distriktpolitikken – er en tredje dimensjon. Hvordan kunne man tro at den kraftige sentraliseringstendensen vi har opplevd – alle tiltak som nærpolitireform, nedleggelse av trafikkstasjoner, passkontor osv. – og kommune- og regionreformen ikke skulle få følger i velgermassen, som f.eks. tvangssammenslåingene? Kan jeg kanskje få nevne denne vanskapte smultringen, Viken? Det var SV og Senterpartiet som sto sterkest i distriktskampen. Senterpartiet var tydeligvis best på retorikken, men begge vant og gikk fram. Sentralistene, regjeringspartiene, og de som var lunkne eller kom for sent, Arbeiderpartiet, f.eks., tapte.

Jo da, det var andre trekk ved valget og dermed ved samfunnet vårt. Jeg nevnte jo ikke Bompengepartiet i starten her. Det skjønner alle var en av de viktigste årsakene til Fremskrittspartiets tilbakegang – de hadde jo snakket med to tunger i seks år. I tillegg slet de med et annet problem: flyktningstrømmen hadde avtatt. Det var jo viktig drivstoff i Fremskrittspartiets retoriske maskineri.

Det har skjedd noe i det politiske Norge – klimastreiker, større klimadebatt og klimabevissthet i større grad der ute. Mye tyder på at kampen for naturmangfoldet kan bli like sterk. Det fører også til at begge blokker i politikken må ta dette inn over seg, men særlig vil et regjeringsskifte etter den nåværende politiske statusen i landet føre den rød-grønne blokken veldig mye mer i grønn retning. Det blir spennende tider framover.

Presidenten: Presidenten er i tvil om uttrykket «vanskapt smultring» er å anse som parlamentarisk akseptabelt, men vi skal la det passere.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [11:10:52]: Som jeg var inne på i mitt innlegg i går, er arbeidsledigheten nå på det laveste på mange år. Veksten i økonomien har god fart. Norge er på rett spor. Det går godt i Norge, både i sentrale strøk og – ikke minst – i nord. Vi legger forholdene til rette for vekst i nord.

Representanten Ingalill Olsen var bekymret for at planleggingen av fiskerihavner i vårt felles hjemfylke har stoppet opp. Det er ikke en virkelighet de som har ansvaret i Finnmark fylkeskommune, kjenner seg igjen i. Seniorrådgiver Eirik Selmer hos Finnmark fylkeskommune uttalte så sent som i forrige uke at de siste årene har vært svært positive med tanke på å utvikle fiskerihavnene i Finnmark. Han var svært fornøyd med uttellingen for Finnmark med tilsagn til forskutteringsmidler og ikke minst økning i prosjekteringsmidler, noe som gjør at de har mange gryteklare prosjekter klare når fiskerihavnene overføres til de nye regionene ved årsskiftet.

Representanten Olsen fra Arbeiderpartiet var også innom at valget i Finnmark var et protestvalg. Ja, der er vi helt enige. Da vil jeg tilføye at Høyre hadde en marginal nedgang i oppslutning og Fremskrittspartiet tilnærmet samme resultat i 2015. Så ja, valget i Finnmark var så absolutt et protestvalg – velgerne protesterte og ville ikke ha Arbeiderpartiets politikk. Det viste valgresultatet, der Arbeiderpartiet nærmest ble halvert – fra 45,9 pst. til 24,9 pst. i landets nordligste region.

Representanten Adelsten Iversen fra Senterpartiet var bekymret for fiskerne og et økt aktivitetskrav for å delta i det kvoteregulerte kongekrabbefisket. Et av hovedprinsippene i kongekrabbeforvaltningen er at kongekrabbefisket skal være et supplement til det tradisjonelle fiskeriet og ikke et hovedfiskeri. Aktivitetskravet i dag er 200 000 kr. Det betyr at en fisker må fiske andre arter enn kongekrabbe for 200 000 kr for å få adgang til full kongekrabbekvote til en verdi av nærmere 400 000 kr. Da kan man stille seg spørsmål om hva som er deres hovedfiskeri.

Jeg deler representanten Adelsten Iversens ønske om å skape 1 000 flere arbeidsplasser i Finnmark. Da er

det som representanten var inne på, behov for handlekraftige politikere, ikke politikere som har som hovedmål å reversere det meste av politiske vedtak og utvikling. Representanten hadde i valgkampen flere utspill som ville ha satt Finnmark mange tiår tilbake i tid. Det mest kontroversielle forslaget ville ha ført store andeler av kvoten ut av Finnmark med de konsekvensene det ville ha medført.

Vi må få debatten på rett spor, og jeg håper at Arbeiderpartiet og Senterpartiet vil diskutere konstruktivt hvordan vi skal skape nye helårige arbeidsplasser i landindustrien og øke verdiskapingen i nord.

Avslutningsvis vil jeg be mine stortingskollegaer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet fra Finnmark om å slutte å ned snakke situasjonen i landets nordligste fylke og heller framsnakke de mulighetene vi har. Vi må fortsette å legge forholdene til rette for vekst i nord.

Anne Sandum (A) [11:14:21]: For Arbeiderpartiet er yrkesfag viktig, og jeg er stolt av å komme fra Buskerud, et fylke som for tredje år på rad er best i landet på formidling av lærlinger. Buskerud er nå også best i landet når det gjelder dem som går ut av læretiden sin og over i fast jobb. Det er hardt arbeid over lang tid. Jeg er stolt av Buskerud som har fått til dette, stolt av at Buskerud er Arbeiderparti-ledet og har klart å få et godt og forpliktende samarbeid med partene i næringslivet, for det er helt avgjørende for å lykkes med dette.

LO og NHO har vært veldig samarbeidsvillige, og man har klart å få til forpliktelser. Det gjelder for fylkeskommunen, som forplikter seg til å dimensjonere skoletilbudet på en sånn måte at de som går yrkesfag, faktisk har en lærlingplass i enden av sin endte toårige skolegang, og for næringslivet, som forplikter seg til å ta dem inn. Dette lykkes vi godt med i Buskerud.

Når man har sagt noe om hva som er bra, for det skjer mye bra i dette landet, er det også opposisjonens rolle å si fra om ting som ikke er så bra. Jeg er nødt til å komme inn på politiet. I min kommune, Ringerike – jeg bor ca. 3–3,5 mil nord for Hønefoss – var det mandag ettermiddag en bilulykke på E16, en alvorlig bilulykke, hvor politiet selvfølgelig rykket ut. Samtidig med at politiet var på dette ulykkesstedet, var det noen som startet og hadde en ganske alvorlig slåsskamp i Hønefoss by. Da lurer jeg på: Hvor er alle de politifolkene det blir skrytt av har kommet? Hvor er det de befinner seg? Politiet hadde ikke ressurser på Hønefoss til å kunne ta seg av de to hendelsene på samme tid. Og dette var en helt vanlig mandag ettermiddag.

Freddy André Øvstegård (SV) [11:17:34]: Forskjellene i makt og rikdom øker. Bare på ett år fikk vi 33 nye milliardærer i Norge, mens vanlige folk blir hengende etter. 130 yrker hadde reallønnsnedgang i fjor, bl.a. bus-

sjåførere, helsefagarbeidere og barnehagelærere, for å nevne noen. Én av tre lønnsnettakere har faktisk dårligere råd i år enn da Erna Solberg tok over. Det viser at det beste med Norge, nemlig sterke fellesskap og små forskjeller, forvitrer.

Ungdommen ser det. En tidligere taler fra Høyre nevnte Ungdata-undersøkelsen med positivt fortegn. Men der kan vi også lese at ungdom føler mer frykt for framtiden enn før, de føler utrygghet for om de får etablert seg, får seg bolig og jobb. Når rikdom samles på færre hender enn før, samles også mer makt på færre hender enn før. For penger er makt; eierskap er makt. Det gir en mulighet til å styre samfunnet etter sine interesser uten at en er gitt den makten i valg. Derfor må vi utjevne forskjeller, ikke forsterke dem. Det er bra både for rettferdighet og for demokrati.

Kanskje aller verst er det at i tillegg øker barnefattigdommen år for år. Det er over 100 000 barn som nå vokser opp i en fattig familie. Derfor er det så grunnleggende urettferdig at de familiene som kanskje har minst, nemlig familier som mottar sosialhjelp, ikke får barnetrygd. Det er reelt sett den eneste behovsprøvingen av barnetrygden vi har, men det er en behovsprøving vekk fra dem som har minst. Grunnen er at de fleste kommuner i Norge fortsatt regner barnetrygd som inntekt ved utregning av sosialhjelp i sin kommune.

Når Kristelig Folkeparti skryter av endelig å ha økt barnetrygden, men samtidig velsigner at kommunene kan ta mesteparten fra dem med minst, blir denne regjeringens politikk for de familiene ganske hul. Men heldigvis finnes det i alle fall lokale folkevalgte rundt om i landet som ser denne urettferdigheten og gjør noe med den. I kommune etter kommune har SV nå fått gjennomslag for å stoppe avkortingen av sosialhjelpen. Bare nå, etter valget, har SV i 19 nye kommuner fått gjennomslag i politiske avtaler eller vedtak for at familiene med minst skal få beholde hele barnetrygden. Det betyr at allerede nå vil 8 000 flere barn få beholde hele barnetrygden, og enda er vi ikke ferdig forhandlet mange steder.

Der Kristelig Folkeparti har sviktet i regjering, rydder altså vi opp i kommunene. Det er likevel sånn at hvilken adresse man har, ikke skal bety noe for om man får beholde hele barnetrygden eller ikke. Derfor mener vi at et nytt stortingsflertall i 2021 skal sørge for at alle barn, alle familier, får beholde hele barnetrygden – uansett hvor de bor.

Zaineb Al-Samarai (A) [11:20:56]: Mange har hevdet at denne regjeringen er handlingslammet på grunn av indre strid og uenighet om veivalg og retning, at Solberg-regjeringen spriker og ikke innfrir løfter, og at det er borgerlig kaos. Men på ett område skal denne regjeringen ha skryt for å ha levert et helhjertet og systema-

tisk bidrag som har gitt resultater: De har kontinuerlig og systematisk jobbet for å rive ned noe av det fineste med det norske samfunnet, nemlig likhetstanken og ønsket om sosial utjevning og rettferdighet. Når det gjelder å øke forskjellene i Norge, har denne regjeringen levert over all forventning – og ikke bare forskjellene generelt, men spesielt overfor de aller svakeste. Hvert år legger Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet fram statistikk over barnefattigdom i Norge. Det lever over 100 000 barn i fattigdom i Norge, og forskjellene øker.

I den første stortingsperioden under Solberg-regjeringen økte antallet fattige barn fra 8,5 pst. til nesten 11 pst. Det betyr at ca. 25 000 flere barn var fattige i 2017 enn da Erna Solberg ble statsminister i 2013. Jeg vet ikke om mange på Stortinget kjenner til hva som skjer i familier hvor man ikke har råd til å sende barna på fritidsaktiviteter eller sende med barna mat på skolen, eller måtte spare i ukesvis hvis barna blir invitert i en bursdag. Jeg vokste selv opp i en familie hvor foreldrene mine måtte velge om de skulle sende det ene barnet på SFO eller det andre i barnehagen. Det gjør noe med selvrespekten, og det gir barn – som burde ha helt like forutsetninger for å lykkes – helt ulike utgangspunkt.

I disse dager er det VM i friidrett. Jeg er sikker på at mange ville funnet det forferdelig urettferdig om Ingebrigtsen-brødrene skulle startet kveldens 1 500-meter med et 200 meters tillegg. Det ville vi ikke akseptert. Men vi aksepterer altså at mer enn hvert tiende barn i dette landet starter med et slikt tillegg på startstreken i livet. Oslo topper statistikken. I denne byen er nesten hvert femte barn del av barnefattighedsstatistikken.

Jeg har lest trontalen nøye flere ganger. Den er nesten rensket fri for omtale av utfordringene med fattigdom, bortsett fra at man peker på innvandring som årsaken til problemet. Jeg registrerer at det også tidligere har vært forsøkt å legge skylden for barnefattighedsdommen på innvandringen til Norge. Det er selvsagt opplagt at folk med liten bagasje fra helt fremmede land, som står på bar bakke når de kommer, har et langt dårligere utgangspunkt enn andre, men problemet er ikke at disse menneskene ødelegger statistikken vår; problemet er at de ikke kommer seg ut av fattighedsfella.

I Oslo har det rød-grønne byrådet lagt fram sitt budsjett, der de bl.a. gir tilbud om sommerjobb til 1 500 unge permanent, fortsetter satsingen på barnehager og innfører gratis AKS for 17 000 barn i byen fra 2020. Men dette er ikke et ansvar som kan skyves over på kommunene. Det må tas et krafttak mot barnefattighedsdommen. Det er ikke en utgift; det er en investering i et framtidig menneskeverd, og en investering i folk som i framtiden skal bli positive bidragsyttere til det norske samfunnet.

Solveig Skaugvoll Foss (SV) [11:24:09]: Det er fint å være tilbake etter en fin sommer og valgkamp og få høre alle de flotte innleggene i denne salen. Noe av det jeg er mest glad for denne sommeren, er rosastreiken, der Foodora-syklistene krevde et godt og organisert arbeidsliv i sin relativt nye type jobb.

Erna Solberg sa tidligere i dag at jobben en utdanner seg til i dag, kanskje ikke finnes om 15 år, og det har statsministeren helt rett i. Arbeidslivet kommer til å endre seg. Statsministeren sa også at vi må våge omstilling, og det er jeg også helt enig i. Derfor er det naturlig at arbeidslivet endrer seg, og veldig velkomment at nye næringer vokser fram, men et endret arbeidsliv trenger heldigvis ikke innebære svekkede rettigheter for arbeidstakerne.

I så måte passer det himla dårlig at liberaliseringene i arbeidsmiljøloven, som regjeringen kastet seg over rett etter at de tok over for de rød-grønne, nå er i ferd med å få full effekt. Fra 2015 til 2018 har antallet vikarjobber økt kraftig, fra 47 000 til 63 000, en vekst som tilsvarer 34 pst., og av dem som har vikarjobb, er så godt som halvparten under 35 år. Det er en hel gjeng unge folk som har en inngang til arbeidslivet preget av uforutsigbarhet. Og det at veksten i vikarjobber er så markant mye høyere enn veksten i andre jobber, beviser at innleie fra bemanningsbransjen erstatter de faste jobbene. Jeg er skuffet over at vår regjering ikke gjør noe som helst for å motvirke dette.

Jeg bekymrer meg over at profitt og effektivitet er de eneste faktorene man skal ha som valuta når man måler hva som er et godt arbeidsliv. For meg er forutsigbarhet en verdi, forutsigbarhet både for arbeidstakerne, som skal vite i forkant når de skal jobbe, eller hvor mye penger som tikker inn på en måned, og forutsigbarhet for dem som arbeidstakerne møter på jobb, pasienter og brukere, som blir kjent med dem som tar vare på dem, og som vet hvem som kommer på jobb.

Vi vet også at med færre fast ansatte faller andelen fagorganiserte. Og hva var det som reddet oss i sommer – reddet oss vekk fra å få mat levert på døra av underbetalte syklistene? Jo, det var Fellesforbundet og syklistene som de organiserte.

Når vi har drevet valgkamp for mennesker, ikke markeder, og for de mange, ikke for de få, så har det slått an, og SV skal nå være med og styre en haug av kommuner og bidra til at de kommunene blir gode, ansvarlige arbeidsgivere. For å få sving på hele arbeidslivet trenger vi at regjeringen også kommer på banen og jobber for at faste jobber skal være hovedregelen i norsk arbeidsliv.

Ove Vollan (H) [11:27:35]: Til vanlig holder jeg til i den virkelige verden der ute, i Distrikts-Norge. Det er både spennende og fornøydlig for meg å være her og

høre venstresiden fortelle om hvordan vi har det i distriktene – hvor fælt det er, med massiv sentralisering, en masse unødvendige reformer, utarming av kommunene, og mye, mye mer. I min enfoldighet trodde jeg at det gikk godt, og at vi hadde det veldig godt i Distrikts-Norge.

Det viktigste for å kunne ha levende lokalsamfunn og vekst i hele Norge, og det beste middelet mot sentralisering og fraflytting, er lønnsomme arbeidsplasser. Næringslivet i distriktene består av små og mellomstore bedrifter som skaper store verdier, med flinke bedriftseiere som tør å ta sjanser for å utvikle sin bedrift. Skal noen ønske å ta den risikoen, er det viktig at vi senker skatter og avgifter som hindrer bedriftene i å skape mer og ansette flere.

Ved å fjerne arveavgiften og redusere selskaps- og formueskatten legger regjeringen til rette for mer lokalt, norsk eierskap. Veksten i fastlandsøkonomien er god, sysselsettingen har økt, og ledigheten er på rekordlave 2,2 pst. – på grensen til at mange bedrifter sliter med å skaffe nok arbeidskraft. Åtte av ti nye arbeidsplasser har kommet i privat sektor, noe som etter mitt syn er sunt. Høyre vil skape morgendagens jobber gjennom satsing på kunnskap, forskning og innovasjon, og vi satser på utvikling av ny klimateknologi. Vi må sikre arbeidsplassene gjennom trygg økonomisk styring og gode vilkår for bedriftene, og vi må verne EØS-avtalen.

Jeg har jobbet nesten halve livet i konkurranseutsatt industri, og jeg blir litt skremt når flere av partiene på venstresiden er imot Norges viktigste handelsavtale, som gir bedrifter mulighet til å selge varer tollfritt i Europa. Å sette denne avtalen på spill er en ekstremt dårlig idé, spesielt for oss i distriktene, der 75 pst. av eksporten går til EØS-området, og det vil føre til at flere bedrifter må flytte produksjonen til utlandet.

Næringslivet vet at de må endre seg og forbedre seg hver eneste dag for å holde tritt med utviklingen. Det må også offentlig sektor og kommunene gjøre. Derfor har Høyre og regjeringen startet den største moderniseringen av offentlig sektor noen gang og sørget for stadig bedre kommuneøkonomi og at stadig færre havner på ROBEK-listen. Det er viktig å fortsette kommunereformen for å sikre at norske kommuner er i stand til å levere tjenester som innbyggerne forventer.

I min region, Fosen i Trøndelag, har vi gått fra sju til fire kommuner. Det er vel og bra, men én kommune hadde etter mitt syn vært det optimale for i størst mulig grad å kunne overføre ressurser fra administrasjon til tjenesteyting og for å bli en slagkraftig, samlet enhet. Det er godt å ha ett Trøndelag. Kommune- og regionreformen gir mulighet til å flytte flere oppgaver ut. Den vil styrke lokaldemokratiet og gi mindre statlig overstyring.

Eigil Knutsen (A) [11:30:58]: Statsministeren ble tidligere i dag utfordret på de økende forskjellene mellom folk i Norge og måtte til slutt innrømme at også høyreregjeringen er bekymret for ulikhetsutviklingen. Regjeringen framhever sosial bærekraft i trontalen, noe vi vet blir viktig i tiåret vi går inn i, med en enorm omstilling som følge av klimaendringer og automatisering, for å nevne noe.

En forutsetning for store omstillinger er at vi har tillit til hverandre, at forskjellene ikke er for store, og at vi er trygge og føler oss inkludert. Det er derfor vi i Arbeiderpartiet protesterer så kraftig når regjeringen stadig kutter i ytelse til dem med minst og gir store skatteuttak til dem med mest. Senest denne uken har høyreregjeringen annonsert at de skal kutte stønaden til unge mottakere av arbeidsavklaringspenger. Folk som har dokumentert nedsatt arbeidsevne, skal gjøres fattigere enn det de allerede er. Mange har spurt etter logikken i dette – at de rike skal skape mer ved å bli rikere, mens fattige skal bli friske ved å bli fattigere. Statsministeren beskrev tidligere i dag at denne gruppen risikerer å bli parkert utenfor av trygdeordninger. Den uttalelsen sier mye om regjeringens verdigrunnlag, og resultatene kommer rekkende på en fjøl. Vi blir nemlig flere på sosialhjelp, flere på uføretrygd, og ikke minst er det en eksplosiv økning i antall unge uføre. I stedet for å kutte der det gjør mest vondt, for unge syke mennesker, burde regjeringen sørget for arbeid, aktivitet og tiltak for dem som sliter.

Sosial bærekraft er noe mye viktigere enn fine ord i en trontale. Sosial bærekraft er når vi reduserer forskjellene mellom folk, har tillit til hverandre og gjør alt som står i vår makt for at ungdom med utfordringer gis trygghet og muligheter heller enn å bli sendt på sosialhjelp.

Det er fullt mulig å snu denne utviklingen, det er fullt mulig å redusere forskjellene mellom folk, og det er fullt mulig å styrke Navs oppfølging av ungdom, uten å kutte i inntektssikringen deres. Det er fullt mulig å styrke den sosiale bærekraften. Problemet er at høyreregjeringen gjennom sin faktiske politikk sørger for å øke forskjellene mellom folk og ta bort tryggheten til ungdom med utfordringer og dermed svekke den sosiale bærekraften. Med mindre den faktiske politikken tar en U-sving det kommende året, forventer jeg faktisk at begrepet sosial bærekraft tas ut av den neste trontalen.

Mudassar Kapur (H) [11:33:53]: Norske bedrifter er avhengige av å ha noen å selge varene sine til. Da er det én ting som gjelder, og det er å ha markedstilgang. EØS-avtalen gjør at norske bedrifter kan eksportere, selge varene sine, til et marked, til 500 millioner mennesker i stedet for bare litt over 5 millioner. Det er med på å skape velferd og trygghet for arbeid og nye arbeidsplasser.

EØS-avtalen gjør at mange bedrifter, spesielt i distriktene, med spesialiserte behov for arbeidskraft kan skaffe seg dette gjennom det gode samarbeidet vi har i EØS og Europa, og dekke opp slike behov når de trenger det, med de riktige menneskene. Et felles regelverk og samarbeid i Europa har også gitt oss det mest ambisiøse rammeverket for å gjøre noe med klimaendringene. Når man har felles regler, blir rommet for å utkonkurrere andre, f.eks. lempe på miljøkrav, mindre.

Flere partier ønsker å vrake EØS-avtalen. Dette er partier som Arbeiderpartiet er avhengig av for å danne et flertall i denne salen og i kommunestyret rundt i landet. Jeg har spurt: Har man ikke lært av Storbritannia? På tross av at de er EUs tredje største økonomi og utgjør nesten 15 pst. av innbyggerne i EU, er de ikke i forhandlingsposisjon til å få en avtale som er i nærheten av det vi har i EØS-avtalen. Når Storbritannia, et land med 67 millioner innbyggere og seks og en halv gang så stor økonomi som Norge, ikke klarer å forhandle seg til en bedre avtale enn det vi har, hvorfor skal vi risikere Norges viktigste avtale, som er helt avgjørende for norsk økonomi og norske bedrifter rundt om i landet?

Vi er et lite land med en åpen økonomi. 80 pst. av all vår eksport går til EU. Vi har nå en rød-grønn side som skaper usikkerhet rundt en avtale som er helt avgjørende for norsk økonomi og norske arbeidsplasser. Et sterkt svekket Arbeiderparti etter lokalvalget sliter med å stagge disse kreftene.

Maria Aasen-Svensrud (A) [11:36:31]: Man bygger ikke landet med nedleggelse. Høyre regjeringen til Erna Solberg har stått for gjennomføringen av tidenes mest utskjulte reformer. Både politireformen og regionreformen har møtt kritikk i så å si alle leirer, fra fagfolk til vanlige folk på gaten. Noe av grunnen til dette er at høyre regjeringen hals over hode har stupt inn i reformene med linjal og penn uten å ha tenkt igjennom mål og mening. Nå må det snart bli slutt på at reformer drives fram av hva som passer regjeringen best, heller enn hva som er til det beste for landets innbyggere.

Arbeiderpartiet mener det er vanlige folks behov som må komme først. Staten er til for at et vanlig levd liv skal være godt og trygt. Det statlige og offentlige tilbudet skal være med på å gjøre dette mulig, ikke svekke og endre livsgrunnlaget rundt om i landet gjennom nedleggelse og reduserte tjenester.

Men høyre regjeringen har til stadighet insistert på å sette hvordan foran hvorfor. Når offentlig sektor fornyes og effektiviseres eller reformeres, ville kanskje en klok innfallsvinkel være å stille seg spørsmålet: Hvorfor ønsker vi dette? Hvem skal det tjene? På den måten kunne man lagt til rette for en bred diskusjon om innholdet før strekene ble trukket opp på kartet, men slik

har ikke høyre regjeringen valgt å gå til verks. Snarere tvert imot, det ser ut til at de insisterer på å tegne kartet uten å gi noen løfter eller avklaringer av hva tilbudet til folk skal være.

Siste stikk ut nå er et forslag om en storstilt nedleggelse av tingretter over hele landet. Rapporten ble lagt fram tirsdag denne uken av Domstolkommisjonen, med høyre regjeringens velsignelse. Først om et år kommer Domstolkommisjonens innstilling til innholdet, altså hva slags tilbud folk kan forvente å få. Det er som å velge bestikk før en vet hva en skal spise, og det er vanlige folk som blir sittende igjen med gaffel og suppeskål. Resultatet vil antakeligvis bli, nå som før, at Stortinget blir tvunget til å diskutere prosess for nedleggelse foran innhold i tilbudet til folk.

Arbeiderpartiet har sett seg mettet på at høyre regjeringens mange reformer stadig starter i feil ende. For oss kommer innhold og tilbud først. Når vi ser hvordan det best kan organiseres, vil vi komme med forslag til inndeling og organisering, uavhengig av om det er helseregioner, politidistrikter, regionreform eller domstolsstruktur som skal diskuteres. Enn så lenge får vi håpe på at det ikke kommer flere strukturreformer uten annen retning enn å legge ned etater fra denne regjeringen. For dette kan da umulig være en god måte å styre landet på.

Erlend Larsen (H) [11:39:41]: Regjeringen har funnet budsjettposter på 5,2 mrd. kr som tas med i beregningen av Forsvarets andel av BNP – bruttonasjonalprodukt. Dermed krymper avstanden til 2-prosentmålet. Enkelte vil ha det til at det er triksing med tall for å pynte på satsingen på forsvaret vårt. Det er jeg uenig i. Så lenge NATO har satt 2 pst. som et felles mål, må landene operere med lik målestokk. Det gir ingen mening at enkelte land skal klappes på skulderen fordi de har nådd målet, når de beregner inn pensjon og oppgaver vi finansierer fra andre budsjett enn Forsvarets. Derfor er det helt betimelig at regjeringen har lagt inn tall fra andre budsjett for å få et bedre bilde av hvor vi står i forhold til andre NATO-land. Men budsjettpostene på 5,2 mrd. kr gir ikke økt forsvarsevne eller sikkerhet og skal ikke være noen hvilepute. Det bekreftet kongen i trontalen da han sa at regjeringen vil fortsette arbeidet med å styrke Norges forsvarsevne.

Gjennom 20 år ble Forsvaret bygd kraftig ned. Avdelinger og kompetanse ble borte, kjøretøyer og fartøyer ble slitt ned. De avdelingene som fikk bestå, spiste av beredskapslagre, delelagre og drivstofflagre. Forsvaret gikk fra å være et stort og solid invasjonforsvar til å bli et lite ekspedisjonskorps som skulle brukes til offensive oppdrag i utlandet. Et eksempel er operasjonen i Libya, hvor norske kampfly droppet 588 bomber. Disse bombene ble, så vidt jeg vet, hentet fra norske bered-

skapslagre. Hvor lang tid tok det før de ble erstattet og beredskapen reetablert? Det tar tid å gjenoppfylle tømte lagre. Det er en beredskapsøkning som ikke synes. Det tar tid å reetablere avdelinger, og det tar tid å bygge opp kompetanse.

Men vi er godt i gang, heldigvis. En budsjettøkning på 30 pst. så langt i regjeringsperioden har gitt mye forsvaret på kort tid. Nye våpen, nytt luftvern til Hæren, fem overvåkingsfly som blir levert på rekordkort tid, nytt feltartilleri, som også blir levert på rekordkort tid, nye kystvaktskip, satellitter for bedre kommunikasjon og nye avdelinger i Finnmark er bare noen av de synlige eksemplene på styrkingen som er gjennomført i løpet av de siste årene.

Det har skjedd mye bra for å styrke Forsvaret, men det gjenstår også mye. Spesielt Hæren trenger å styrkes med bl.a. nye stridsvogner, helikoptre og flere bataljoner. Det er fortsatt behov for å øke bevilgningene til Forsvaret. 2 pst. av BNP er kun et kortsiktig måltall. Norge må ha et forsvar som har kapasiteter og nærvær som virker avskrekkende, samtidig som det tydelig markerer norsk suverenitet. Det er dette som betyr noe, ikke hvor stor andel vi bruker av BNP.

Nina Sandberg (A) [11:42:33]: Arbeiderpartiet foreslår i denne saken at «Stortinget ber regjeringen sørge for at høyere utdanningsinstitusjoner vektlegger sitt regionale ansvar og desentralisert utdanning i hele landet».

Med økende kompetansebehov i alle regioner er det presserende at disse hensynene ivaretas. Det blir de ikke i dag.

Ministeren for høyere utdanning er ansvarlig for universitets- og høyskoletilbudet i landet og for å sikre lik tilgang til utdanning. Opprøret rundt Nord universitet har nettopp å gjøre med manglende overordnet koordinering og manglende prioritering av desentralisert utdanning og forskning.

Etter at høyreregjeringen ba universitetene endre struktur, har vi med forundring fulgt med på regjeringens håndtering av saken. Statsråden har sendt brev, møtt opp i universitetsstyret og hatt eget møte med eksterne styrerepresentanter. Det er uklart hva regjeringen egentlig mener om Nesna, og adferden i saken minner egentlig mer om spillfekteri enn om konstruktiv ansvarstaken.

Nå vil komitélederen fra Fremskrittspartiet kalle statsråden i egen regjering inn til kontrollkomiteen. Det er oppsiktsvekkende. Betyr det at Fremskrittspartiet mener at hun har sviktet i jobben sin?

Statsråden varsler en egen stortingsmelding eller stortingsmeldingsdel om styring av sektoren. Det er nok nødvendig, men det fristiller ikke regjeringen fra ansva-

ret for å sikre god og tilgjengelig utdanning over hele landet.

Det egentlige problemet her er at regjeringen som tok initiativ til fusjonen bak Nord universitet, ikke sørget for at fusjonen førte til et bedre tilbud for regionen. Det kom ingen styrking i statsbudsjettet.

Regjeringen har midlene til å sørge for et utdanningstilbud på Nesna uten å bryte med autonomien til Nord universitet, men det krever tydelig styring og en faktisk prioritering av desentralisert utdanning. Statsråden kunne gitt styringssignal i tildelingsbrev og utviklingsavtale for å sikre at regional utvikling ble vektlagt.

Arbeiderpartiets forslag om å sørge for at høyere utdanningsinstitusjoner vektlegger sitt regionale ansvar og desentralisert utdanning, gir en klar føring i arbeidet med å sikre nok fagfolk, som sykepleiere, lærere og ingeniører, i hele Norge. Men det går ikke an hvis regjeringen i dag støtter Arbeiderpartiets forslag, men fortsetter som før. Arbeiderpartiet forventer en helt ny og offensiv kurs for å sikre vanlige folk over hele landet bedre tilbud om utdanning.

Jonas Gahr Støre (A) [11:45:41]: Jeg vil gjerne gi en stemmeforklaring til noen av de mange forslagene vi skal stemme over senere i dag, slik at Stortinget er informert om det.

Først til forslag nr. 11, fra Senterpartiet, om en utredning av hvordan handlingsrommet i EØS-avtalen kan utnyttes for å ivareta norske interesser på energiområdet, transportområdet og arbeidslivsområdet. Jeg vil først si at det er positivt at Senterpartiet fremmer forslag om hvordan vi kan få det beste ut av EØS-avtalen. Det er en konstruktiv tilnærming, og den avtalen er viktig for Norge.

Det er viktig å bruke handlingsrommet i alle internasjonale avtaler. For EØS-avtalens del utnyttet vi handlingsrommet på energiområdet da vi våren 2018 sikret fortsatt deltakelse i et europeisk energisamarbeid, med fortsatt og ytterligere styrket politisk kontroll over kjerneoppgaver. Så vi vil stemme for forslag nr. 11, med det perspektivet. Vi er for å bruke handlingsrommet i alle våre internasjonale avtaler. Her er det trukket fram tre felt i EØS-avtalen, men vi kan godt se på handlingsrommet i hele avtalen, for EØS-avtalen er bra, og den kan gjøres enda bedre for Norge.

Så til forslag nr. 17, om å sikre fødetilbudet i landet. Arbeiderpartiet vil stemme for dette forslaget fordi det er en berettiget frykt flere steder for at fødetilbud legges ned før fullgode alternativer er på plass. Derfor støttet vi i fjor et forslag som et flertall i Stortinget stilte seg bak, om å sikre en trygg og framtidrettet fødselsomsorg ved å sikre dagens fødeinstitusjoner. Det betyr selvfølgelig

ikke at det ikke kan komme endringer i innretningen av fødetilbud av høy kvalitet ved framtidige nye sykehus som planlegges ulike steder i landet.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [11:47:34]: Vi trenger en politikk for mobildekning i Norge. I valgkampen besøkte vi i Arbeiderpartiet Kvistli Islandshester i Follidal. Det er et sted med framtidsoptimisme og folk som skaper verdier lokalt og tar med seg turister ut på hesteryggen. Det er et populært tilbud, men når kunder ringer dit, lurer de ofte på om bedriften er nedlagt, for det er ikke mulig å komme igjennom på mobiltelefon til vanlig. Det er heller ikke en internettdekning der som er god nok.

Dette illustrerer et veldig viktig poeng, for det finnes mange bedrifter og næringsdrivende rundt omkring i landet vårt som sliter med at tilbudet for både mobiltelefon og bredbånd er altfor svakt. Egentlig beskriver det også en samfunnsutvikling som er skummel, for når de store selskapene trekker seg tilbake, internett mangler og posten kommer stadig sjeldnere, er kommunikasjonen i enkelte deler av landet dårligere i 2019 enn f.eks. for 30–40 år siden. Det er et stort paradoks, med all den teknologien som nå er tilgjengelig – og tilgjengelig for en rimelig penge.

I Hedmark, der jeg kommer fra, har fylkeskommunen tatt konsekvensen av dette og investerer stort i bredbånd for å sørge for at alle innbyggerne skal ha tilgang på høyhastighets internett. I Hedmark alene har fylkeskommunen investert mer i bredbånd enn det regjeringen har gjort for landet totalt sett. Det handler om prioritering, og det er et bevisst politisk valg, for vi ønsker at det skal være mulig å leve, bo og jobbe i alle deler av fylket vårt.

I et statsbudsjett på mangfoldige milliarder kroner er det i hvert fall rom for å sette opp noen ekstra mobilmaster og rulle ut bredbåndstråder til flere deler av landet vårt. Dette kan ikke markedet løse alene. Det er en veldig gammeldags måte å tenke på. Hadde vi tenkt på den måten da vi bygde ut fasttelefoni, ville det fortsatt vært mange steder som manglet den dekningen.

På Kvistli forsøkte man å bestille fasttelefoni. Da de ringte Telenor, kunne ikke de tilby dem fasttelefoniabonnement, men de lurte på om de hadde lyst til å kjøpe en telefon med rør og tråd.

Dette må vi som storting ta tak i sammen, og det er derfor Arbeiderpartiets distriktsutvalg har utmeislet en framtidsrettet politikk, der vi vil prioritere et ordentlig løft for mobildekning i landet vårt.

Hårek Elvenes (H) [11:50:47]: Jeg har lagt merke til at Arbeiderpartiet har latt seg inspirere av Senterpartiets talemåte. Men det skal Senterpartiet ha: Det er kun

Senterpartiet som kan være Senterpartiet – alt annet blir en dårlig kopi.

Det var et innlegg i går som jeg la spesielt merke til. Det var fra Senterparti-representanten Steinar Ness. Han ønsket seg et samfunn basert på respekt og tillit. Det er bare så synd at partileder Slagsvold Vedum ikke var i salen under det innlegget, for det står nemlig i grell kontrast til den uttalelsen Slagsvold Vedum kom med etter at Domstolkommisjonen la fram sin rapport. Da sa partilederen i Senterpartiet til VG: «Pill råttent!» – antakelig før han selv hadde lest rapporten.

Hvor er respekten for fagkompetanse og fagmiljø? Skal man fortsette på en slik måte, kan dette stortinget komme til å fatte beslutninger som er direkte til skade for land og folk.

Enhver endring blir av Senterpartiet møtt med påstander om sentralisering. Når 30 pst. av befolkningen i over 100 kommuner vil være over 70 år i 2030 – hva er Senterpartiets svar på det? «Tjenester nær folk» – hva innebærer det? Hvem skal yte de tjenestene? Det er snakk om å ta noen realiteter inn over seg. Politikk dreier seg ikke bare om å bli gjenvalgt – det dreier seg også om å føre en politikk som fanger opp framtidens behov, slik at det blir bra i landet vårt.

Ledelsen i norsk politi gjennomfører politireformen lojalt og i henhold til de vedtakene som Stortinget har fattet. De står i reformen – i motsetning til Arbeiderpartiet. Behovet for denne reformen var gjennomdokumentert. Dette stortinget satt med bøyde nakke da Gjørvekommisjonens rapport ble behandlet. Der og i andre rapporter sto det at organiseringen av norsk politi var en uoverstigelig hindring for bedre polititjenester, til tross for at politiet hadde vært budsjettvinner år etter år etter år, også under de rød-grønne.

Suksesskriteriet for norsk politi er ikke bare et synlig politi. Politiet bruker 30 pst. av sine ressurser på 3 pst. av sakene. Da sier det seg selv at man ikke bare kan bruke fraværet av politi i gatene når en selv går der, som et prov på at politiet ikke er godt nok. Det blir for enkelt.

Til slutt, om E18: Representanten Arnstad sa i går at det ville være miljømessig feil å bygge ny E18. Hun har glemt at 17 000 mennesker daglig utsettes for støy og forurensningsplager fra den veien.

Statsråd Iselin Nybø [11:54:06]: Åpen tilgang til forskning er viktig for bedriftene våre som skal omstille seg. Det er viktig for samfunnet vårt som helhet når vi skal nå bærekraftsmålene. Det er viktig for det globale sør, som skal løfte seg. Det er et mål vi har hatt i årevis, uten at det har skjedd nevneverdig mye.

Men i dag kl. 10 ble det offentlig at Norge har landet en såkalt publiser-og-les-avtale med Taylor & Francis, det siste av de fire store forlagene. Det er en stor dag, og

det er en milepæl i arbeidet med åpen forskning. I årevis har vi snakket om det, og det siste året har vi klart å lande fire avtaler som gir bedrifter og folk tilgang til viktig informasjon for det arbeidet de skal gjøre.

I Kunnskapsdepartementet jobber vi med to stortingsmeldinger som skal bidra til enda bedre utdanninger og til enda mer internasjonalt samarbeid for studentene.

Regjeringen vil til våren legge fram en melding om internasjonal studentmobilitet. Vi vil at flere norske studenter skal ta deler av utdanningen sin i utlandet, både for at de skal lære et annet språk og en annen kultur, og fordi økt internasjonalt samarbeid vil bidra til å øke kvaliteten på vår egen utdanning og forskning her hjemme. Det er en forutsetning også for å kunne løse de globale utfordringene verden står overfor – både når det gjelder klima, og når det gjelder demokrati – at vi jobber sammen, og at vi jobber internasjonalt. Derfor er jeg opptatt av at denne stortingsmeldingen også skal bidra til en kulturendring i universitets- og høyskolesektoren. Mobilitet må bli en integrert del av alle norske studieprogrammer.

Den andre stortingsmeldingen handler om at regjeringen vil styrke kvaliteten og arbeidsrelevansen i høyere utdanning. Det vil vi gjøre gjennom mer gjensidig samarbeid mellom arbeidslivet og universitetene og høyskolene våre. På den måten kan vi forene studentenes læring og behovene i framtidens arbeidsliv på en enda bedre måte enn i dag.

Tettere samarbeid mellom arbeidsliv og utdanning og mer internasjonalisering skal sammen med regjeringens andre satsinger innen utdanning, forskning og innovasjon gjøre at vi står godt rustet for videre omstilling, det grønne skiftet og sikringen av bærekraften i samfunnet vårt.

Til slutt har jeg lyst til å knytte noen ord til dette med distriktsvennlige utdanninger, som var oppe også i debatten i går. Regjeringen er opptatt av dette. Vi er opptatt av at en må kunne studere alle plasser i landet, også der det ikke er studiesteder. For vi har folk med unger, og vi har folk i arbeid, og de må enten kunne ta en utdanning eller oppdatere den utdanningen de har. Det er noe regjeringen er opptatt av og vil jobbe videre med framover.

Terje Halleland (FrP) [11:57:19]: Det er en enorm interesse for klima og den utviklingen som flere rapporter viser til. Det er ungdommer som har vært pådrivere, og de har lykket med sitt engasjement og virkelig fått satt saken på dagsordenen. Det er et tydelig signal, som vi skal lytte til, men det betyr ikke at vi skal få panikk og gjøre urasjonelle valg. Vi må delta som enkeltpersoner, vi må engasjere næringslivet, og vi må delta internasjonalt,

for klima er en global utfordring. Det er ikke noen målsetting for Fremskrittspartiet at klimapolitikken skal gjøre mest mulig vondt hjemme.

Dommedagsprofetiene er ekstreme. De er overdrevet, og de er drevet fram av en klimalobby som også har som motiv å øke sin egen relevans. Men vi skaper ingen endringsvilje ved å skremme vannet av folk. Positive endringer skjer gradvis, og vi gjør det i form av samarbeid der flere hensyn legges til grunn. Derfor mener Fremskrittspartiet det er veldig viktig for Norge å få en god avtale med EU. Det gir oss adgang til å redusere de globale utslippene langt mer enn uten en avtale, ved å avlaste andre lands klimautslipp. Men vi skal også ta andre grep. Vi skal levere på teknologiutvikling og lage gode støtteordninger, slik at norske bedrifter fortsatt skal være en spydspiss for å utvikle ny kommersiell teknologi.

Ett av disse områdene er karbonfangst og -lagring. Lykkes vi her, kan Norge bli en global klimavinner der andre land kommer til å betale oss for å håndtere deres utslipp. Dette er en vann-vinn-situasjon, og ikke minst kan aktiviteten på norsk sokkel videreføres.

Det har blitt en polarisert klimadebatt. Det er det politiske partier som høster gevinst av. Men det er ikke sånn at enten er man for eller så er man imot klimatiltak. For det er et rom mellom det å ligge i hver sin grøft, der noen mener at ingenting påvirker noe og andre mener at jorda går under.

Vi må omstille samfunnet til en smartere hverdag ved å gjøre tilgjengelig valg som fører til mindre utslipp. Norsk petroleumsnæring er ikke synderen i denne utviklingen, men er blant dem som bidrar til å gjøre dette mulig. For det første bidrar næringen med inntekter som sikrer velferdsstaten. Den bidrar med gass til Europa, som erstatter kull og halverer utslippene og er Norges største bidrag til Parisavtalen. Næringen bidrar også med teknologi og teknologiutvikling, som gir mindre utslipp, som vi bruker i andre næringer, og som er med på den nødvendige omstillingen. Næringen bidrar med økonomi til å gjennomføre de tiltakene vi i dag gjør for mindre utslipp. Det skal vi ikke skjennes av.

Cecilie Myrseth (A) [12:00:34]: Det har heldigvis blitt veldig trendy å snakke om den landsdelen jeg er så glad i, Nord-Norge. Utfordringen er at det er stor forskjell på hvem som har løsninger og faktiske visjoner, og hvem som bare prater.

Det fantes en tid hvor man faktisk sto med «hua i handa». Det fantes en tid hvor det var behov for krisehjelp, oppbygging og subsidier. Men nå forventer man mer. I Nord-Norge leverer man for dette landet. Vi har ressurser, og mer skal det bli. Vi vet at mulighetene er

store for landet og for landsdelen, for arbeidsplasser, for sysselsetting og for hvordan vi skal bygge framtiden.

Da trenger man en ting på plass: trygghet. Det går ikke an ikke å skulle levere på forsvar, på sikkerhet, på beredskap. I Nord-Norge vet man hva dette virkelig betyr. Det handler om geografi, det handler om historie. Vi vet hvor i verden vi ligger.

Det var en tid man hadde bl.a. en utenriksminister som satte denne landsdelen på dagsordenen – nordområdene ble satt på dagsordenen. Det bidro til å skape optimisme og selvtillit. Det har vært med på å bidra til at vi nå faktisk forventer mer.

Skal man bygge en landsdel, trenger man også infrastruktur. I det fylket som jeg kommer fra og representerer, er 80 pst. av veinettet fylkesveier. Vi må satse på disse viktige næringsveiene. Vi må sikre at det ikke går ras ved veiene, så fisken kommer fram. Vi trenger byvekstavtaler, så man også kan vokse i byene.

Vi trenger også å få en seriøs debatt om Nord-Norgebanen. Det var en stor debatt i denne valgkampen, med god grunn. Da kan man ikke komme med flåsete utsagn som at man bare kan bruke førerløse trailere, på farlige vinterveier som er mørke. Vi trenger å få en reell vurdering av behovet, vi trenger å få en konseptvalgutredning, og det burde det være mulig for mange å stemme for.

Jeg er glad for at vi endelig har fått en fiskerimelding på bordet. Vi skal behandle fiskeripolitikken neste år. Det kommer til å bli viktig. For Arbeiderpartiet er det viktig å skape mer industri og få en mer rettferdig ressursfordeling.

Så må jeg si at det er rørende å høre omsorgen som høyresiden har for Arbeiderpartiet i denne salen. Man snakker om en venstredreining. Ja, den verste dreiningen er jo kanskje Fremskrittspartiets dreining mot partiet Venstre, som har bidratt til at man nå har en hjemme alene-fest uten kontroll, og det virker ikke som om det er noen voksne som er på vei hjem heller.

Jeg håper at vi får en fin debatt framover som handler om hva vi skal gjøre, og så håper jeg på mer ro og fred også internt i regjeringen.

Magne Rømmetveit hadde her teke over presidentplassen.

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [12:03:51]: Det som er godt for barna, er godt for alle. Det kan være en treffsikker test i de fleste saker. Kristelig Folkepartis mål er et samfunn der alle, ikke minst barna, opplever likeverd i praksis, uavhengig av hvem vi er, og hvordan vi kan bidra i fellesskapet. For Kristelig Folkeparti er derfor barn som opplever fattigdom, en utfordring og en målestokk på om vi lykkes. Et likeverdssamfunn skal sikre menneskeverd i alle livets faser og bekjempe alle former for diskriminering og sortering. Et likeverdssamfunn skal

beskytte alle – retten til liv, frihet, utvikling og personlig sikkerhet. Men vi har et særlig ansvar for å sikre barn og ungdom de mest grunnleggende menneskerettighetene. Barnefattigdom er derfor uakseptabelt og urettferdig.

Vi har en vei å gå for å nå dette målet. Selv om de fleste barn og innbyggere i Norge lever trygge og gode liv, er det mange som faller utenfor fellesskapet. Vi har sosiale forskjeller og dermed en barnefattigdom som kan hindre flinke og uskyldige barn i å få viktige muligheter og en god framtid. Da får vi ikke utviklet hele potensialet i befolkningen godt nok. Negative sosiale spiraler må snus. Jeg håper og tror at Kristelig Folkepartis politikk skal være et slikt dreiepunkt.

Årsakene kan være mange – inntektstap, rusproblemer og andre ting kan gi utenforskap og svak økonomi. Dette krever særskilte tiltak. En slik situasjon kan gi barn og unge følelsesmessige og reelle utfordringer hvis økonomien fratar dem å delta i alminnelige aktiviteter. De kan kjenne på isolering, ensomhet, få psykiske helseplager eller bli utsatt for stigmatisering og mobbing. Det er opplevelser som kan sette seg for hele livet, og som Kristelig Folkeparti sterkt ønsker å bidra til å motvirke. Derfor ønsker vi å fremme en politikk som virker for dette formålet.

Kristelig Folkeparti vil derfor målrette tiltak som hjelper de som trenger det mest. Vi er stolte over Kristelig Folkepartis fotavtrykk, mange ble nevnt i trontalen. Vi kjemper fortsatt for barnetrygden, for fritidskort for alle, for kontantstøtte, engangsstønad, tidlig innsats i skolen og lærertetthet, bemanningsnorm og gratis kjer-netid i barnehagen, for noen, og rimelig SFO for dem som trenger det. Og Kristelig Folkepartis fylkes- og kommunepolitikere vil nå prioritere tilskudd til organisasjoner som bidrar til at barn og ungdom som er berørt av fattigdomsproblemer, og deres familier, kan delta i ordinære fritids- og ferieaktiviteter. Det gjelder innen hele feltet – idrett, kultur, kristent og humanitært arbeid, frivillige organisasjoner, ferietilbud og kulturskoler. Når barna lykkes og mestrer sin hverdag ved vanlig deltakelse i sitt bomiljø, blir det et gode for hele familien og kan gi nødvendig sosial status.

Så er jeg også stolt av å være i et parti der bistandspolitikken er preget av at barnets beste er det viktigste, også i et globalt perspektiv.

Lene Westgaard-Halle (H) [12:07:17]: Politikere som konstruerer konflikt, for så å utnytte den til egen fordel, er det mange av om dagen. En av dem er president i USA, flere av dem forsøker å splitte Europa.

I løpet av denne debatten har vi hørt Senterpartiet male med bred pensel og skaper et bilde av hvor ille det

er for oss som bor på bygda. Det er åpenbart bare innenfor Ring 3 det er noe i nærheten av levelig.

Det konstrueres en konflikt mellom «oss» på bygda og «dem» i byen. Og vi nordmenn lar oss rive med av denne typen retorikk, for «de» skal ikke ha det noe bedre enn «oss». Det ligger i den norske folkesjela. Det er bedre at naboen har det like kjøpt som jeg har det, enn at han har noe jeg ikke har. Da er det i hvert fall likt!

Jeg er glad jeg bor på bygda og ikke i byen. Jeg er ikke så veldig glad i å ha folk tett innpå meg. Ute på bygda får jeg puste og slappe av, leve det gode liv. I tillegg er jeg så heldig at jeg bor i Norges mest solrike fylke, Vestfold – vakre Vestfold.

Fra bondegården hjemme ser byen egentlig ganske grå ut. Jeg har valgt grønn bøskeskog, duvende kornåkrer og hav så langt øyet kan se. Det er ikke så rart at Vestfold er et populært feriemål – egentlig er det rart at ikke alle har flyttet dit.

Men alt er ikke bare fryd og gammen utenfor byene. Det har vært nedgang i folketall i distriktene uansett hvem som har sittet i regjering. Unge flytter fra distriktene og inn til byene, og vi ser at mange kommuner «forgubbes».

De siste årene har det likevel begynt å skje noe spennende i Distrikts-Norge. Ledigheten i mange distriktsfylker har ikke vært lavere siden finanskrisen. Det går så det griner i distriktsnæringer som reiseliv, oppdrett og skogbruk. Produksjonsveksten i landbruket har vært mye sterkere under denne regjeringen enn under den forrige.

Reiselivet har i fire år på rad satt rekorder. Det legges ned færre gårdsbruk hvert år under denne regjeringen enn da Senterpartiet satt med landbruksministeren. Skogbruket hadde i 2017 det beste året siden 1989. Det er før flere her i salen ble født, president!

Ja vel, så går det bra for distriktsnæringene. Men hva med kommunene, de sulteføres vel? Nei. Det har aldri vært færre kommuner med dårlig økonomi. I 2016 hadde kommunene det sterkeste driftsresultatet på ti år. ROBEK-listen har aldri vært kortere, nesten to tredjedeler av dem som slet med økonomien under Senterpartistyre, er nå ute av ROBEK-listen. Det er ikke akkurat inntrykket man sitter igjen med etter denne debatten.

Jeg er litt lei – lei av politikere som snakker oss i distriktene ned, som forteller oss at vi ikke får til noe med mindre staten kommer inn og gir oss en hjelpende hånd. Vi klarer oss helt fint – bedre enn fint, faktisk. Jeg er stolt av Distrikts-Norge og den jobben som gjøres hver eneste dag av dem som bor og jobber der. Jeg er stolt av å bo på bondegård, og jeg er lei av politikere som prøver å fortelle meg at jeg ikke har det bra.

«Nyt Norge» står det på norske matvarer i butikken – ikke «Nyt misnøye», men «Nyt Norge». Vi trenger poli-

tikere som nyter Norge og verdsetter bygda. Ikke stakarsliggjør oss, for det gode livet leves på bygda i Norge.

Lars Haltbrekken (SV) [12:10:41]: Samtidig med at vi ser en akselererende klimakrise, er vi vitne til en vanvittig utryddelse av planter og dyr, en ødeleggelse av naturen som river bort livsgrunnlaget under beina på oss. Naturødeleggelsene er like farlig som klimakrisen. I dag er det våre inngrep i naturen som er den største trusselen mot artsmangfoldet. Men hvis vi ikke klarer å begrense konsekvensene av klimakrisen, vil også den bety dramatiske forandringer, utryddelse av arter og en massiv endring av naturen sånn som vi kjenner den.

Om lag halvparten av Norges energiforbruk er i dag fossilt. Og det må bort når vi skal bekjempe klimakrisen. Da trenger vi økt satsing på energieffektivisering og vi trenger mer fornybar energi. Men vi må bekjempe klimakrisen uten at vi samtidig ødelegger vår verdifulle natur.

I Norge blåser det i dag en kraftig debatt om vindkraft. Flere steder slåss folk for sine kjære naturområder. Dette er en viktig kamp, en kamp vi må ta på største alvor. Den nasjonale rammen for vindkraft som nå er til behandling, og som mange miljø- og friluftsansjoner samt et stort flertall på Stortinget har bedt om, kan ikke bare behandles av regjeringen. Den må også behandles av landets nasjonalforsamling. Bare sånn kan vi sikre at folk og kommuner blir hørt på best mulig måte – at deres bekymring for sine naturområder blir tatt på største alvor.

Derfor har SV i dag foreslått at den nasjonale rammen kommer til Stortinget. Vi håper at de som er bekymret for vår felles naturarv, vårt livsgrunnlag, støtter dette forslaget. Den nasjonale rammen for vindkraft må også bli en plan som verner våre verdifulle naturområder mot vindkraft der det ikke skal bygges. Det må slås klar og tydelig fast at det ikke skal bygges i urørte og verdifulle naturområder, samt at urfolks rettigheter må respekteres. Dette kan vi sikre gjennom at saken kommer til Stortinget.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [12:13:20]: Jeg meldte meg til tjeneste i politikken i kampen mot sammenslåingen av hjemfylket mitt, Telemark, med et annet fylke, og med det fikk Telemark Senterparti sin første stortingsrepresentant siden 1993.

Da jeg i min aller første trontaledebatt tok opp all sentraliseringen som innbyggerne i Telemark allerede hadde blitt rammet av, ramset jeg det opp mens jeg så på statsministeren. Jeg snakket om sentraliseringen av sykehustilbudet, av høyskolen, av fylkesmannsembetet, av nødsentralene og av politiet – og ikke minst ville det nå bli færre politikere til å representere hele fylket. Jeg så den gangen ganske intenst på statsministeren, fordi jeg

hadde en forventning om at hun bare trengte å forstå hvordan politikken hennes rammet oss i distriktene – at det er helt feil kurs å lage større forskjeller mellom de store byene og resten av landet.

Jeg fikk lite respons. Det fikk jeg også i fjor da jeg i samme debatt så samme veg og tok opp samme problemstilling. Da tenkte jeg at mangelen på respons på kritikken skyldtes at statsministeren og regjeringen ikke var interessert i høre om alle de negative konsekvensene, for de tror jo så innmari sterkt på at alt løses med stordrift.

Når jeg står her i dag og nok en gang lufter den samme problemstillingen, gjør jeg det dessverre med avmakt, for jeg tror ikke lenger at mangel på respons på all kritikken mot sentraliseringspolitikken skyldes at statsminister og regjering ikke er interessert eller ikke forstår. Jeg – som mange andre – tror nemlig at de faktisk ikke bryr seg. For det må jo være det som er grunnen til at det nå heller pøses på med nye sentraliserende reformer og regjeringsbestilte rapporter, dømt til å føre til ytterligere sentralisering – av postombæring, av trafikkstasjoner og av domstolene.

Man setter ned utvalg som foreslår å ta kraftinntektene fra kraftkommuner eller sette opp moms på reiseliv og kultur. Begge deler vil ramme distriktene hardt!

Det er foreløpig bare rapporter, men hvorfor er de bestilt, og hvorfor er mandatene som de er? Er det fordi konsekvensene for distriktene ikke er så farlig? Det virker slik.

Det tydeligste eksemplet på at statsministeren og regjeringen ikke bryr seg, er at de ikke bare putter på nok penger i nærpolitireformen sånn at den kan bli vellykket. Politiet selv sier at det er ressursmangel som fører til at de ikke lenger kan gjøre jobben sin ute i distriktene. Hadde regjeringen brydd seg om just det, så hadde pengene kommet.

Nå har vi hatt et valg hvor de rammede velgerne har sendt et sterkt signal om at de ikke liker at statsminister og regjering ikke bryr seg om dem. Jeg håper signalene tas på alvor. Jeg regner ikke med at mine signaler herfra tas, enda så mye jeg ser på statsministeren, men jeg ber om at man i alle fall tar signalene fra alle de distriktpolitikere fra regjeringspartiene som jeg møtte rundt om i valgkampen i år. De er ganske fortvilet. Både de og resten av innbyggerne i distriktene trenger flere og ikke færre statlige arbeidsplasser, gode nok tjenester og god nok politisk representasjon. Stopp denne sentraliseringsiveren, det er feil kurs.

Martin Kolberg (A) [12:16:32]: I Norges moderne historie er det Arbeiderpartiet, sammen med fagbevegelsen, som har stått for de store reformene. Det er de reformene som tok oss ut av fattigdommen. Det er de

reformene som skapte det nye og moderne Norge etter verdenskrigen. Disse reformene var i sin samtid veldig kontroversielle og radikale. Høyresiden var konsekvent imot dem. Men disse reformene skapte velferd og sosial trygghet for vår befolkning, og samfunnet ble til for alle.

Arbeiderpartiet har aldri stilt seg i veien for viten- skapen og hva den teknologiske utviklingen har krevd av omstilling, av produksjon og av samfunn. Dette har i befolkningen fått støtte og tilslutning, fordi vi alltid har tatt vare på dem som på grunn av omstillinger og nødvendige forandringer, har trengt samfunnets og politik- kens støtte. En viktig side ved dette som alltid blir underkommunisert, også av høyresiden, er at dette har skapt en historisk høy og stabil verdiskaping i samfun- net.

Beskyldningene i denne debatten om at Arbeider- partiet mangler styringsansvar, er mildest talt uriktige, selvsagt, men de er urimelige, og det er fullstendig uten rot i virkeligheten, rett og slett bare et uttrykk for poli- tisk agitasjon fra høyresidens side. Hele tiden blir det de- monstrert at Høyre ikke aksepterer de store sammen- hengene, ikke aksepterer at samfunnet må henge sammen, at man ikke aksepterer at samfunnet faktisk skal være til for alle – mer og mer, dessverre, vil jeg si.

Det siste eksempelet – og det er bare et eksempel, men det kom bare akkurat da debatten begynte – er nemlig kuttene i arbeidsavklaringspengene for unge mennesker. Jeg hørte intenst i går på arbeidsmi- nisterens argumentasjon. Den er byråkratisk, den er tek- nokratisk, og den mangler den nødvendige politiske empati for å forstå hva slike kutt betyr. Vi tar fra dere 80 000–90 000 kr for at vi skal hjelpe dere på en annen måte.

Det er sånn at jeg mange ganger lurer på hvorfor de gjør dette. Jo, de gjør det fordi de er Høyre-folk, rett og slett. Det er sånn Høyre-folk har tenkt i hele Norges mo- derne historie, derfor blir det som det blir. Fremskritts- partiet er selvsagt med, partiet for folk flest, som det he- ter.

Til slutt vil jeg si: Venstre og Kristelig Folkeparti får klare seg så godt de kan.

Heidi Greni (Sp) [12:19:55]: «Det skal bo og arbeide folk i hele landet», ble trontalen innledet med. Skal vi få til det, må det følges opp med politikk. Mange av dem som flytter til byene, flytter fordi det er den eneste mu- ligheten de har for å få arbeid – ikke fordi de har et ønske om å bosette seg i en by. For å sørge for at folk har en reell valgmulighet, må vi legge til rette for næringsut- vikling og arbeidsplasser i hele landet. Selv om regjerin- gen sier de ønsker at det skal bo folk i hele landet, fører de en politikk for sentralisering. Gjennom kommune- reform, regionreform, Nav-reform og politireform kut-

ter de i midler til distriktsutvikling og vrir inntektene til kommunene fra de små til de store kommunene. I de nyeste forslagene fra de regjeringsoppnevnte ekspertutvalgene om domstolstruktur og vannkraftskatt viderføres denne sentraliseringstrenden. Målet om at folk skal bo i hele landet, følges ikke opp i politikken som føres – snarere tvert imot.

Nå har vi nettopp hatt kommune- og fylkestingsvalg. Tusenvis av lokale folkevalgte er klare til å ta fatt på jobben med viktige oppgaver i kommunen sin, med å utvikle gode tjenester til innbyggerne, legge til rette for næringsutvikling og bidra til grønne løsninger. I den forbindelse håper jeg at de i tillegg til drahjelp fra Stortinget, skal få arbeidsro til å konsentrere seg om de viktige oppgavene de har fått, og ikke bli tvunget til å bruke tiden på nye diskusjoner om kommunesammenslåing.

Alt henger sammen med alt. Summen av alle små og store sentraliseringstiltak er at samfunnet endres drastisk, og det skjer fort. Norge har hatt en aktiv distriktpolitikk som har virket. Stortingsflertallet er i ferd med å rive ned dette. At tjenester sentraliseres i sammenslåtte kommuner, er ikke skremsepropaganda fra Senterpartiet. Det er rene fakta. Erfaringene fra rundene på 1960-tallet, viser at i 60 av 70 nedlagte kommuner med mindre enn 1 000 innbyggere finnes det ikke lenger ett eneste sykehjem. I 10 av 70 er både sykehjem, barnehage og skole nedlagt. Frykten for at regjeringens politikk skal føre til at tjenester og trygghet skal forsvinne fra lokalsamfunn, er helt reell.

Hvis vi mener at det skal bo folk i hele landet, er det et paradoks at det finnes byvekstavtaler, men ikke bygdevekstavtaler. Senterpartiet har tatt til orde for bygdevekstavtaler, en forpliktende satsing på norske distriktskommuner. Ved å satse 12 mrd. kr over en tiårsperiode på bygdevekstavtaler kan vi sørge for fokus på vekst – ikke bare i byene, men også i distriktene.

Nå har vi hørt til det kjedsommelige i debatten at Senterpartiet svartmaler distriktpolitikken, og at innbyggerne er skikkelig fornøyd med distriktpolitikken som føres. Da er det besynderlig at Senterpartiet gikk fram fra 8,5 til 14 pst. ved valget, mens alle regjeringspartiene gikk kraftig tilbake.

Tuva Moflag (A) [12:23:27]: For noen dager siden sendte jeg et leserinnlegg adressert til landets nyvalgte kommunestyrerepresentanter om hva jeg rådet dem til å fokusere på i eldrepolitikken de neste fire årene. For denne fireårsperioden blir helt avgjørende for om vi klarer å lykkes med de oppgavene som følger med en aldrende befolkning. Slik jeg ser det, blir hovedoppgaven de neste fire årene å styrke de nederste trinnene i omsorgstrappen. Sykehjemsplasser vil fortsatt være

viktig, men vi må bruke langt mer energi på de tilbudene som kan utsette behovet for en sykehjemsplass.

Mine råd til kommunepolitikerne kan oppsummeres i fire hovedpunkter:

- Matglede og god ernæring: Når flere skal bo hjemme lenger, må vi ha et ekstra blikk på de hjemmeboende eldre de neste fire årene. Det er gjerne i hjemmet at underernæring oppstår.
- Dagaktivitetstilbud: Dette er særlig viktig for mennesker med demens og deres pårørende, men også for andre eldre som har behov for sosiale fellesskap. Åpne eldresentre med daglige aktiviteter bidrar til å holde eldre aktive og friske.
- Trygghetsteknologi som GPS og fallsensorer: GPS-klokker o.l. for mennesker med demens er viktig for å beholde friheten, samtidig som man kan føle seg tryggere når man er ute på tur. Sensorer på dører og senger kan gjøre tilsyn om natten mindre forstyrrende, og man kan redusere risikoen for fall og andre hendelser.
- Bygg eldretun og omsorgsboliger: Ikke alle har råd til å veksle inn den gamle og uheldige boligen i en ny leilighet, og mange eldre med svekket funksjonsnivå trenger en lettstelt bolig med nærhet til kommunale tjenester.

For at kommunepolitikerne skal få til dette, må vi fra Stortinget også stille opp med virkemidler og tilstrekkelige budsjetter, så jeg har også noen råd til regjeringen og eldreministeren:

For det første trenger vi et solid kommunebudsjett i tillegg til regjeringens varslede tilskudd til sykehjemskjøkken. Det holder ikke med kjøkken hvis vi ikke har penger til både fagfolk og frivillige initiativ, som for eksempel «spisevenner». Vi trenger fortsatt tilskudd til å satse på dagaktivitetsplasser, og vi trenger å støtte kommunene som vil bygge trygghetsboliger. Det kan ikke bare være eldre med en velfyllt lommebok som får muligheten til å flytte til en lettstelt bolig. Vi må satse på de lavere trinnene i omsorgstrappen, og da er disse to virkemidlene helt sentrale.

Når kommunene skal ta i bruk flere teknologiske løsninger, trenger vi også en sterkere satsing på bredbånd og helseteknologiordning til kommunene. Mandag legges statsbudsjettet fram. Jeg har høye forventninger.

Roy Steffensen (FrP) [12:26:22]: Representanten Asphjell sa noe tidligere i dag som jeg er helt enig i, nemlig at vi trenger flere stolte fagarbeidere. Fremskrittspartiet støtter dette. Vi trenger flere som jobber i kjeleadress. Men jeg ble litt forundret over argumentasjonen som kom fra Arbeiderpartiet, som i dag tar til orde for et løft for yrkesfag og lærlinger. Dette er altså

fra samme representant som 12. februar i år, fra samme talerstol, tok til orde for at det nå var på tide med et løft for videre- og etterutdanning for lærere. Jeg vet ikke hva Arbeiderpartiet har gjort de siste seks årene, men de kan ikke ha fulgt særlig mye med.

Mens man med Arbeiderpartiet i regjering sendte kun 1 500 lærere på videre- og etterutdanning i året, sender vi altså nå over 6 000 lærere per år. Vi sørger for at de får faglig påfyll, og det er dette grepet OECD framhever som det viktigste og mest effektive vi kan gjøre for å sørge for at vi hever kvaliteten på undervisningen i klasserom rundt omkring i landet.

Det ble også etterlyst et yrkesfagløft. Jeg tenker representanten Asphjell skal være godt fornøyd med at det er Fremskrittspartiet som sitter i regjering, og ikke Arbeiderpartiet. Vi har i seks år jobbet systematisk for å løfte yrkesfagene; syv ganger har vi oppjustert lærlingtilskuddet med totalt 21 000 kr, et tilskudd som sto i ro under de rød-grønne.

Vi har skjerpet kravet om bruk av lærlinger for å vinne offentlige anbud, vi har gjennomført yrkesfagene år, og vi endrer nå på tilbudsstrukturen for yrkesfag, sånn at utdanningen blir mer relevant for arbeidslivet. Resultatene er at flere søker seg til yrkesfag, og vi har rekord i antall lærekontrakter for fjerde år på rad.

Siden det fortsatt bekymrer oss at mange ikke får læreplass, jobber vi videre med å skaffe flere lærebedrifter og gjøre yrkesfagene mer attraktive. Men det løftet som Arbeiderpartiet nå i 2019 etterlyser, startet vi altså på allerede i 2013.

Representanten Gahr Støre sa i går at 60 pst. av befolkningen vil leve i en kommune styrt av enten en arbeiderpartiordfører eller -byrådsleder. Med den venstredreiningen som partiet nå er i gang med, bekymrer det, og jeg er redd for at halvparten av landets barnehager nå er i spill bare fordi de er drevet av private aktører.

Arbeiderpartiet har lagt seg på en retorisk linje som ligger tett inntil SV og Rødt, som de nå skal samarbeide med i mange kommuner, som handler om at de vil forby private barnehager å drive. De gjør framtiden til halvparten av landets barnehagebarn usikker. Jeg mener at når noen klarer å drive en tjeneste billigere enn det offentlige og skårer bedre på foreldreundersøkelser, burde vi spørre hvordan vi kan lære mer av disse, ikke kjempe for å legge dem ned. Fremskrittspartiets lokalpolitikere skal følge nøye med – være vaktbikkja som fortsatt skal kjempe for konkurranse, for valgfrihet og for et mangfold av barnehager å velge blant for familiene i kommunene.

En kort stemmeforklaring til forslag nr. 26: Regjeringspartiene vil kunne stemme for dette, for sånn som vi ser det, er ikke dette forslaget et pålegg om å detaljstyre sektoren. Regional utvikling er et av målene med

strukturen, men det er styrenes ansvar å fastsette intern organisering på alle nivåer, og de forskjellige studiestedene er styrenes ansvar. Dette er i tråd med komiteens innstilling til behandlingen av strukturmeldingen, som også Arbeiderpartiet støttet.

Elin Rodum Agdestein (H) [12:29:48]: Etter å ha fulgt denne debatten i snart to dager, har jeg inntrykk av at opposisjonen spriker i alle retninger. Det eneste som forener, er at man er imot det regjeringen gjør – en gjennomført negativisme og en generell elendighetsbeskrivelse av utviklingen i alle sektorer og alle landsdeler. Det er langt vanskeligere å få et klart bilde av hva disse partiene er for. Hva er en alternativ plan, og hvilke konkrete politiske løsninger har opposisjonen? Det har vi fått få svar på.

Det eneste som er rimelig sikkert, er at skattetrykket vil øke dramatisk for familier og bedrifter med en slik politikk. En av hovedsakene til Arbeiderpartiet har vært å skape et inntrykk av betydelig økte forskjeller. At ledigheten er rekordlav og at rekordmange er i jobb, snakkes det lite om. Hvorfor det, når den største forskjellen er mellom dem som er i jobb, og dem som står utenfor?

Jeg sier ikke at vi ikke har utfordringer å løse, at vi ikke har forskjeller i Norge, men landet er altså kåret til et av verdens beste land å leve i – landet med minst ulikheter mellom folk. Med den universelle distribusjonen av velferdsordninger er vi faktisk det landet i verden med den største omfordelingen av inntekt og de minste økonomiske forskjellene.

Ved lokalvalget i år har protestpartier, fløypartier og ensakspartier økt sin dominans, særlig på rød-grønn side. Det er på bekostning av det tidligere ansvarlige styringspartiet, Arbeiderpartiet, og det bekymrer faktisk. Det vi ser, er en opposisjon i en ideologisk spagat, fra Senterpartiets særegne konservatisme til kommunistpartiet Rødt, og med et MDG som har en politikk utformet med utgangspunkt i storbyvirkeligheten for velgere med urban livsstil – langt unna den virkeligheten folk opplever rundt om i landet.

Som trønder, fra Senterpartiets kjerneområde, er det ganske vanskelig å forstå at Senterpartiet fortsatt vil samarbeide med partier som er grunnleggende motstandere av det verdigrunlaget det partiet bygger på: eiendomsretten, at samfunnet bygges nedenfra, økt maktspredning og betydningen av lokaldemokratiet, partier som bl.a. står for statlig overstyring og innsigelser i arealpolitikken og en helt annen rovdyrpolitikk. Som en kommentator skrev det: Dessverre er det sånn at Senterpartiets vei til regjeringsmakt vil være brolagt med sosialisme.

Det er vanskelig å se at denne grupperingen i norsk politikk kan utgjøre et styringsdyktig alternativ som kan

sikre fortsatt økonomisk vekst, omstillingsevne og bærekraft for velferden i Norge.

Solveig Skaugvoll Foss (SV) [12:33:02]: Jeg har selv aldri vært flink på rutiner. Jeg forsover meg altfor ofte og har fortsatt ikke lest ferdig Harry Potter-boken som jeg begynte på for flere år siden. Men nå har jeg endelig fått et fast holdpunkt i livet mitt, og det har blitt en rutine som skjer hver fredag. Når jeg går ut av døren min på fredager, spaserer jeg hjemmefra, ned mot Stortinget, forbi unge klimaaktivister på Eidsvolls plass og inn hit. Elever og studenter pleier å droppe undervisningen på fredager og heller streike for klimaet. I dag er det høstferie og ikke noen undervisning å droppe, men likevel er de her og markerer seg – akkurat som resten av Fridays For Future-bevegelsen gjør over hele verden.

Mine fredager starter strålende og fylt av håp som klimaaktivistene gir meg, men så faller humøret når jeg kommer inn hit, til dette bygget som er fylt av klimapassiv politikere som stemmer ned de gode kravene fra ungdommene som streiker for klimaet, for heller å stemme for å gi bort enda flere havområder til oljeindustrien.

Klimasaken handler om mye. Vi er stolte av naturen vår i Norge, og vi er avhengig av at økosystemene våre fungerer, slik at naturen, trærne, insektene og husdyrene kan fortsette å produsere grunnlaget for det som blir vår mat, medisin, klær – for alt vi har rundt oss, kommer jo fra naturen. Alt dette setter vi på spill når vi tvinger naturen til å tilpasse seg klimaendringer, som kommer raskere enn den kan tilpasse seg dem.

For meg handler klimasaken kanskje aller mest om rettferdighet. Når vi i Norge, som allerede er et rikt land, tjener oss enda rikere på å selge oljen vår, da tar vi et valg. Da sier vi at vår økonomiske vekst er viktigere enn fattige lands trygghet for naturkatastrofer, deres mulighet til å produsere mat på landområdene sine og deres mulighet til å leve som de er vant til. Det er ofte rettferdighetssansen vår som slår inn når vi velger å bruke tid på å stå opp for noe.

Jeg meldte meg inn i SU, Sosialistisk Ungdom, for åtte år siden for å jobbe mot den urettferdige rasismen, og sommeren har vist oss at det dessverre fortsatt trengs. Når en norsk terrorist forsøker å skyte fra seg i en av våre moskeer, er det helt absurd uansvarlig at regjeringsmedlemmer ikke lenge etterpå går ut og advarer mot det som de kaller «snikislamisering».

Vi er heldige som har gode muslimer blant oss i samfunnet vårt, og det er en skam at regjeringen prøver å skyve dem fra seg når det vi trenger, er å ta vare på hverandre.

Stefan Heggelund (H) [12:36:18]: Det er nå det skjer, dette er sjansen vi har, det er nå vi må handle.

Norge står overfor to store utfordringer. Det ene er velferdsstatens bærekraft. Vi vet at eventyret som gir Norge ekstraordinært store inntekter, ikke vil vare evig. Det betyr at vi må omstille oss, og at vi må drive velferdsstaten på en bedre måte for å bevare den for framtidens generasjoner. Det handler bl.a. om å hjelpe folk raskere ut i arbeidslivet. Det handler om å hjelpe folk til å kunne forsørge seg og sine, og det handler om å ha respekt for dem som er i trykkesystemet, og sørge for at de får den oppfølgingen de har krav på.

Ikke overraskende: Hver gang det kommer forslag om slike tiltak, reagerer venstresiden og kaller regjeringen usosial. Dette kommer fra partier som aldri har klart å bygge et velferdssystem som ikke dytter folk ut i ufrivillig utenforskap.

Samtidig står verden overfor en klimakrise. Vi som sitter på Stortinget i dag, kommer til å bli dømt etter hva vi gjør for å løse den. Et konservativt parti vil aldri tillate at verden styres mot krise. Vi vet ikke nøyaktig hva som vil være konsekvensene av ukontrollerte klimaendringer, men vi vet at det er alvorlig. I Norge hører vi allerede bekymringer fra landbruket om uforutsigbare værforandringer. Globalt vil matproduksjon bli vanskeligere. Det biologiske mangfoldet vil bli mindre. Naturopplevelser vil ødelegges, vannressurser vil forringes, fattigdommen vil øke, og vi vil se større konflikter over naturressurser og økte flyktningestrømmer. Klimaet krever både nasjonale og globale tiltak.

Nasjonalt må vi klare å se den omstillingen vi er nødt til å gjøre, både i sammenheng med arbeidsplasser og i sammenheng med en god klimapolitikk. Den situasjonen vi så i forbindelse med oljeprisfallet for noen år siden, kan bare være konturene av det vi kan se i framtiden hvis vi ikke klarer å gjøre Norge mindre oljeavhengig.

I tillegg skal regjeringen levere en plan for hvordan vi skal kunne kutte 50 pst. av utslippene innen 2030 med Klimakur 2030-prosjektet vårt. Hver eneste sektor i Norge skal kutte utslipp, og det er noe nytt i norsk klimapolitikk. Det kommer med denne regjeringen.

Sheida Sangtarash (SV) [12:39:34]: Likeverdsreformen ble lansert i regjeringserklæringen den 29. januar 2019, og den skal

«gjøre det enklere for familier som har barn med spesielle behov. Vi vil sikre like muligheter til personlig utvikling, deltakelse og livsutfoldelse for alle. Foreldre som venter barn med spesielle behov skal få en lovfestet rett til koordinator allerede under svangerskapet, inkludert rett til helhetlig veiledning og tilrettelegging. Vi skal forbedre BPA-ordningen og øke antallet VTA-plasser for å sørge at enda flere får mulighet til å bli inkludert i arbeidslivet og i samfunnslivet for øvrig.»

Fra funksjonshemmedes organisasjoner etterlyses det en likestillingsreform. Likestilling betyr – i tillegg til likeverd – like rettigheter og like muligheter. Først og fremst er det mulighetene som skiller funksjonshemmede fra andre grupper. Regjeringen vektlegger likeverd, men det er ikke lenge siden regjeringspartiene stemte imot å inkorporere FN's konvensjon for funksjonshemmede i norsk lov. Konvensjonen ble innført for å sikre likeverd, like muligheter og like rettigheter også for mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Regjeringen vil bedre koordineringen i tjenestetilbudet, men koordineringen er allerede hjemlet i helse- og omsorgstjenesteloven, pasient- og brukerrettighetsloven, spesialisthelsetjenesteloven, psykisk helsevernloven, Nav-loven, sosialtjenesteloven, opplæringsloven og introduksjonsloven. Det som mangler, er statlig styring med lovverk og økonomiske rammer, slik at tjenestene kan utøve sin plikt.

Regjeringen vil bedre BPA-ordningen, men har til nå ikke rettet opp noen kjente svakheter. Hvis regjeringen vil styrke VTA-ordningen, har de anledning til det når forslaget til statsbudsjett for 2020 legges fram. Vi vet at 80 pst. av elevene med utviklingshemming går ut av skolen uten å ha en jobb å gå til. Det er positivt at regjeringen sier at de vil gjøre situasjonen bedre for funksjonshemmede og deres pårørende, men det er beklagelig at regjeringen ikke har tatt tak i saken før nå. SV forventer at regjeringens satsing kommer klart fram i regjeringens budsjettforslag for 2020.

Hege Haukeland Liadal (A) [12:42:33]: Jeg vil ta med folk i denne sal hjem til Haugesund, til dyktige fagmiljø og ledelse ved Haugesund sjukehus. Sykehusene er juvelen i vårt samfunn og muligens den viktigste institusjonen i samfunnskontrakten vår. I forrige uke kunne vi lese i Haugesunds Avis at samtlige avdelingsledere tverrfaglig – unikt i så måte – ved medisinsk avdeling gikk ut og varslet om uforsvarlige driftsbudsjett, både de tidligere og de framtidige. Bekymringen var rettet til foretaksstyret og ledelse, gjennom forsiden på Haugesunds Avis og godt innhold i avisen.

Jeg er veldig glad for at det varsles om urimelige budsjett. Jeg er glad for at både avdelingsledere og ansatte møtes med respekt fra både styret og administrerende direktør. Men grunnen til at jeg tar dette opp i dag, er at jeg er bekymret over deler av svarene. Situasjonen i Sykehus-Norge er slik at det heldigvis behandles flere enn tidligere, men uten at bevilgningene har økt tilsvarende. Det er også hovedsvaret fra ledelsen – en ærlig og oppriktig tilbakemelding om at bevilgningene ikke øker tilsvarende. Ansvar for det ligger også i denne sal.

Jeg har sterk tro på dialog og åpenhet. Jeg tipper at de som gikk ut, tverrfaglig, med dette budskapet, gikk noen

runder med seg selv før de turte å gå så sterkt ut. De skal vite at når de først gjør det, skal vi på Stortinget lytte, vi skal lese, og vi skal ta situasjonen på alvor. Øverste ledelse, styret ved foretaket eller direktør skal også vite at når de tør å være så modige og gi et så ærlig svar om situasjonen, ja, da lytter vi, og vi skal agere. De er satt til å gjøre en oppgave innenfor urimelige rammer.

Derfor er det med sterk forhåpning og tydelig forventning at også regjeringen har lyttet, og at de mandag tilgodeser i budsjettet for 2020 en bedre driftshverdag for modige ansatte og ledelse ved Helse Fonna så vel som i resten av Sykehus-Norge.

Vi må rigge Helse-Norge for fremtiden. Det må være mulig å drifte innenfor de budsjett og forventninger som gis herfra, fra foretaksledelse eller fra direktør. Vi må gi trygghet for at de kravene blir fulgt opp med bevilgninger som er realistiske.

Marit Arnstad (Sp) [12:45:52]: Vi har ikke kommet helt til slutten av debatten ennå, men det er mange temaer her som fortjener litt mer oppmerksomhet, og jeg har tenkt å kommentere et par av dem.

Det ene er det forslaget til endringer i kraftbeskatning som Sanderud-utvalget nå har kommet med. Det er et forslag som jeg nok tror er Finansdepartementets drøm, at man endelig, etter så mange år, skal ha mulighet til å få avvirket de lovfestede rettigheter som kommuner har til konsesjonsavgift og konsesjonskraft. Det hadde jo vært en drøm å få de inntektene konvertert direkte inn til statskassen, slik at staten etterpå med milde hender kunne få dele ut til kommunene.

Vi får håpe at alle de reaksjonene som har kommet, kan gjøre at man kan få stoppet et slikt forslag. Det er reaksjoner både i opposisjonen og i regjeringspartiene, fordi det som utvalget også har klart, er det kunststykket å samle kraftkommunene og kraftbransjen i en unison motstand mot forslaget. Grunnen til det er ikke bare at de fratar kommunene kraftinntekter, men de svarer jo ikke på den oppgaven som energibransjen ba om når det gjaldt å øke verdiskapingen i vannkraftsektoren, for det energiselskapene var opptatt av, var ikke å ta vekk de lokale kraftinntektene. Det de var opptatt av, var innretningen av grunnrenten og grunnrentebeskatningen. Det er jo det som er problemet med å få realisert de kanskje fire–fem TWh-ene som kan ligge i rehabilitering og modernisering av norsk vannkraft. Det at de ikke svarte på den oppgaven, har ført til at man har fått en unison motstand i hele bransjen, både i kraftselskapene og kraftkommunene.

Senterpartiet har fremmet en rekke klimaforslag her i dag, og det har vi gjort fordi vi mener at det er nødvendig at en nå må inkludere internasjonal flytrafikk i klimaansvar på en annen måte enn det en har klart å

gjøre. Det gjør vi fordi vi mener at Norge har større muligheter i dag til å bidra til klimafinansiering på energisiden, særlig i framvoksende økonomier. Det mener vi fordi vi mener at det mangler en plan for hvordan en skal øke opptaket av karbon i skog, og den planen trenger vi når vi ser på hvordan den netto bindingen kommer til å bli redusert det neste tiåret.

Så er det mange sider ved klimadebatten. Jeg har sagt det tidligere, og jeg mener det fortsatt; jeg er ikke så opptatt av debatten i debatten, men jeg er opptatt av at klimadebatten ikke må være på utsiden av resten av den politiske debatten. Den må fungere sammen med andre viktige mål for samfunnet. Vi må bli flinkere til å skille mellom smått og stort i klimadebatten, og vi må ikke bare vifte med pekefingeren, men legge til rette for den omstillingen som er nødt til å komme i klimasammenheng. Der er det mange gode tiltak som en har mulighet til å iverksette.

Mani Hussaini (A) [12:49:02]: Jeg hadde lyst til å ta ordet fordi Høyre i denne debatten har vært veldig opptatt av å snakke om Arbeiderpartiets motvilje mot å inngå forlik med regjeringen. Høyre har tradisjonelt vært mest opptatt av å snakke om sin egen politikk, men det er greit, vi får høre deres synspunkter. Arbeiderpartiet har i hele sin historie vært opptatt av å lede landet best, ofte gjennom reformer som vi har frontet, andre ganger gjennom samarbeid og tillit mellom partier. Det har vært vår linje, og det kommer vi til å fortsette å gjøre. Men når man har inngått en avtale, forventer man at den oppfylles. Sånn er det her på Stortinget, og sånn er det på privaten. Når man inngår en avtale med noen, forventer man at den oppfylles, og hvis den ikke oppfylles, trenger man i hvert fall en forklaring på hvorfor det ikke gjøres.

Problemet her har vært at avtaler brytes. En ting man kan gjøre når avtaler brytes gang på gang, er at man kan begynne å lære av det. For Arbeiderpartiet har det blitt en dyrekjøpt erfaring, og politireformen har en slik karakter. Jeg kommer fra Follo, og jeg kan snakke om min region. Der har antallet politifolk ikke gått opp, det skulle det gjøre, og vi har ikke synlig politi i gatene, som er viktig for tilliten mellom folk og politiet. Responstiden har ikke gått ned, tvert imot, og det finnes ikke kapasitet til å etterforske saker. Det finnes også politifolk som sitter i sivile stillinger i stedet for å være ute og patruljere, slik politiet skal gjøre. I Nittedal, en kommune i Akershus, fikk de en bombetrussel mot rådhuset. Politiet hadde ikke kapasitet til å komme, så de måtte sende ut rådmannen for å etterforske og finne ut hva dette var. Sånn kan vi ikke holde på – og da sier Arbeiderpartiet nei til nye forlik med regjeringen, i hvert fall forlik som brytes.

I høst har det gått en serie om Gerhardsen. Der ser vi hva mot og fremtidsvisjon kan få til, hvordan man kan få Norge til å gå fra å være et av Europas fattigste land til å bli et av Europas rikeste. I møte med vår tids største utfordring fremstår dagens regjering som den rake motsetningen til Gerhardsen. Vi trenger en regjering som setter klimaet først, som bygger ned motsetningene mellom folk, ikke bygger dem opp, som bygger landet, ikke selger landet, og som får arbeid og klima til å gå hånd i hånd. Sånn får vi løst vår tids største utfordring.

Tom-Christer Nilsen (H) [12:52:07]: Senterpartiets representant i næringskomiteen Geir Adelsten Iversen holdt tidligere i dag et innlegg som var lavmælt, men svært dramatisk. I innlegget beskrives en tid «fram til kvoteregimet ble innført» med masse aktivitet, og at det nå nesten ikke er aktivitet i det hele tatt i fiskeriene og landindustrien i Finnmark.

Dette er slik jeg opplever det, en historieskriving med falske fargestifter. Fiskeri- og sjømatindustrien medfører en fantastisk aktivitet langs hele kysten, og regjeringen har lagt fram egne strategier for økt aktivitet. Vi har en ganske god oversikt over hvor mye arbeidsplasser og ringvirkninger som skapes, og så skal jeg være enig med Adelsten Iversen i at vi ønsker å skape enda flere.

Men tilbake til nostalgien fra før kvotene ble innført: Da torskefisket ble lukket i 1990 – det er det jeg går ut fra at man mener når man sier før kvotene ble innført – var det fordi bestanden kollapset på grunn av overfiske, og kostnadene ved å ro fiske i Nord-Norge var høyere enn inntektene. Smak litt på det. Fiskeren kom fattigere tilbake fra feltet enn da han dro ut. Den aktiviteten som beskrives av Adelsten Iversen, hadde lenge vært av et slikt omfang at bestanden av torsk var nær ødelagt. Og slik er historien bak de norske kvoteregimene; de har vært et svar på overfiske. Overfiske kan gi mye aktivitet, men som vi vet: Når fisken blir borte, er det ingen aktivitet.

Siden 1990 har kvoteregimet skapt en lønnsom og sterk fiskerisektor, bl.a. i Finnmark. En artikkel i Fiskeribladet viste at utviklingen de siste 20 årene har gitt mer fisk til Finnmark, og dersom man gikk tilbake til situasjonen rundt årtusenskiftet, ville Finnmark relativt sett miste mellom 8 000 og 10 000 tonn fisk, eller i området 100 sjarker. Finnmark vinner altså på dagens kvoteregime.

Noen kommuner i Finnmark har fått mindre fisk, men da er det fordi en annen kommune i Finnmark har fått mer. Vardø hadde 150–160 tonn mindre fisk fanget i 2015 enn i 2000, men nabokommunen Båtsfjord hadde en økning som var nær 30 ganger høyere, og landingen av fersk torsk ble nær tredoblet i den kommunen. Tilsva-

rende hadde Nordkapp noe mindre, men Hasvik hadde nær fire ganger mer landet fersk torsk i 2015 enn i 2000. Det har gitt grunnlag for en sterk landindustri, bl.a. i Båtsfjord. Det å sammenligne dette med et ikke-bærekraftig fritt fiske er ikke reelt. Man må huske på at et fritt fiske er fritt fiske for alle. I praksis betyr det slutt for heltdsfiskeren.

Innlegget kan vanskelig tolkes som annet enn at man mener at fartøykvoten i fiskerierne burde vært fjernet. All erfaring og all forskning tilsier at dette vil medføre bestandskollaps, svart hav og slutt for fiskeri som næring. Spørsmålet er da: Mener representanten Adelsten Iversen at kvotene skal bort, og at det skal være fritt fiske? Og er det denne gangen slik at han snakker på vegne av seg selv, eller på vegne av partiet?

Tellef Inge Mørland (A) [12:55:02]: I Aust-Agder har vi mye å være stolte av. Noe av det vi setter høyest, er sykehusene våre. Derfor er jeg glad for at den nye direktøren ved Sørlandet sykehus har sagt at hun vil utvikle alle de tre sykehusene på Agder – også sykehuset i Arendal.

Utfordringen til sykehusdirektøren er imidlertid ikke at hun har fått så mye penger at hun ikke vet hvor hun skal starte for å få til denne utviklingen. Ikke starter hun på null heller. Hun skal få til utvikling gjennom å starte med 178 mill. kr i minus. Slå den.

Selvsagt vil jeg også at Sørlandet sykehus skal ta i bruk ny teknologi, jobbe smartere og mer effektivt. Ingen pasienter vil vel ligge på sykehus lenger enn det som er nødvendig. Men å skape positiv utvikling og enda bedre pasientbehandling når en skal kutte nærmere 200 mill. kr, er alt annet enn enkelt. De aller fleste sykehus i Norge kjenner nå på den utfordringen som de trange rammene fra denne regjeringen gir. Da blir det vanskelig å få råd til å investere i den mest moderne teknologien og ta i bruk nye, dyre, men effektive medisiner i pasientbehandlingen.

Arbeiderpartiet har gjort noe med denne utfordringen. Hvert av de siste årene har vi lagt opp til en økonomisk vekst for sykehusene på 3 mrd. kr i vårt budsjett. Bare i år ville Sørlandet sykehus fått om lag 60 mill. kr mer til å drive god pasientbehandling.

Fakkeltogene for sykehuset i Arendal har vært store. Det er ikke uten grunn. En er ikke vant til at det ligger en vilje til å utvikle – framfor å avvike – sykehuset vårt. Historien har dessverre for mange eksempler på at det har gått feil vei for sykehuset i Arendal, enten det handler om reduksjon innen nevrologi og slagbehandling, eller nyfødtposten, som forsvant fra sykehuset for noen år siden. I Kristiansand bygges det nå et nytt psykiatribygg. Konsekvensen er at tilbudet i Arendal innen barne- og ungdomspsykiatri skal avvikles når det nye bygget står

ferdig. Da er det kanskje ikke så rart at folk blir litt skeptiske.

For noen måneder siden utfordret jeg helseministeren på om det ville bli gjennomført en evaluering av nyfødtposten ved sykehuset i Arendal, som ble flyttet. En nyfødtpost kan ha særlig stor betydning for de ikke-planlagt risikofødsle. Evalueringen av nyfødtposten er nå i gang, men hvor reell er da muligheten for å få på plass igjen nyfødtposten når kassen er tom?

Folk i Aust-Agder og i Arendal er stolte av sykehuset sitt. Derfor er vi også redde for det når budsjettøksten slipes nok en gang. Vi trenger ro og utvikling rundt sykehusene våre. Dessverre har dagens helseminister og regjering gjort det krevende å lykkes med dette. I trontalen sier regjeringen at trygghet er et viktig mål, og at en vil styrke beredskapen.

Sørlandet sykehus og resten av Sykehus-Norge trenger at regjeringen viser at den faktisk mener alvor med disse ordene når statsbudsjettet legges fram om noen få dager.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [12:58:11]: I går var en av Senterpartiets representanter fra Nordland oppe på talerstolen og etterlyste handling for Nord-Norge fra regjeringen. Som nordlending bestemte jeg meg for å ta oppfordringen fra Senterpartiets representant.

Det går godt i Nordland og Nord-Norge. Siden Fremskrittspartiet fikk samferdselsministeren i 2013, har bevilgningene til riksveiinvesteringer i nord blitt tredoblet. Næringslivet satser og investerer som aldri før, og arbeidsledigheten i landsdelen er rekordlav.

Det som forundrer meg med representantens innlegg, hvor han beskriver en vanskelig situasjon for Nordland fylkeskommune på bakgrunn av at fylket overtok 4 100 km fylkesvei, er at representanten fra Senterpartiet ser ut til å ha glemt hvem som egentlig har skylda for situasjonen.

Da Senterpartiet satt i regjering, ble forvaltningsreformen vedtatt – en reform som medførte at ansvaret for og styringen med 17 000 km riksvei og flere fergesamband ble overført fra staten til fylkene. Dette var veistrekninger med et betydelig vedlikeholdsetterslep, og reformen ble gjennomført uten at fylkene fikk tilstrekkelig med økte ressurser for å ivareta sitt nye ansvar. Dette skjedde altså på Senterpartiets vakt.

Dette er en gjenganger fra Senterpartiet. De snakker høyt om sentralisering og manglende vedlikehold på fylkesveier. Det er på grensen til komisk når de forsøker å løpe fra sitt ansvar – fortere enn brødrene Ingebrigtsen til sammen.

Jeg er så heldig at jeg kommer fra dette mulighetens fylke, og gjennom Fremskrittspartiets deltakelse i regjering har vi satset hele veien på samferdsel – også på fyl-

kesveier. Fra vi kom inn i regjeringskontorene, har summen til fylkesveiene økt hvert budsjettår. For 2019, sammenlignet med 2013, er økningen på 1 milliard.

Etter høstens fylkestingsvalg er det bare å konstatere at Senterpartiet vil fortsette å styre Nordland fylke og fylkesveiene. Det er da lov å håpe at de store ordene som partiet brer om seg med i hovedstaten, blir fulgt opp gjennom praktisk politikk i Nordland.

Senterpartiet har sittet med fylkesråden for samferdsel i fire år i Nordland. I løpet av disse fire årene har Senterpartiet gjort hverdagen vanskeligere for nordlendingene ved ikke å sette av tilstrekkelige midler til fylkesveiene, ved å legge ned båt- og fergeruter, ved å legge ned skoletilbud og ved å legge ned tannlegekontorer. Slike politiske prioriteringer gjør det vanskelig å leve det gode liv i distriktene i Nordland.

Pengesekken er stor, men det viser seg at det er lettere å rope på regjeringen og alle andre for å komme og rydde opp i eget rot og for manglende prioriteringer over flere år.

Så vil jeg gjerne få gi en stemmeforklaring til forslag nr. 9, fra Senterpartiet. Fremskrittspartiet kommer til å stemme mot dette forslaget. Det er et godt forslag, men det blir ivaretatt av bompengavtalen som ble inngått mellom regjeringspartiene i sommer.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [13:01:14]: Det har vært interessant å følge debatten. Representanter fra Høyre og Fremskrittspartiet kives om å kritisere Senterpartiet. Jeg vil svare på et par ting.

Representanten Tveiten Benestad fra Høyre mener regjeringen tar ansvar, men at vi i opposisjonen tillegger dem intensjoner for reformer og nedsatte utvalg som de ikke har. I neste vending påpeker hun at gamle strukturer ble laget i en annen tid og må endres for å endres. Jeg tenker at det hun sier, står for seg selv når det gjelder hva regjeringens intensjoner er.

For å gjøre det krystallklart, selv om det ikke burde være noen som helst tvil etter alle initiativ Senterpartiet har tatt, så er Senterpartiet for endring, så lenge det ikke blir pålagt og tvunget igjennom. Man må vite hvilke problemer man skal løse, og hvordan, før man setter i gang endringer. De problemene dagens regjering svarer på nå, er deres egen ideologi og interne konflikter. Regionreformen med Viken, Troms og Finnmark, Hedmark og Oppland er blant de utfallene som er presset fram uten god vurdering av konsekvensene.

Representanten Gustavsen fra Fremskrittspartiet spør Senterpartiet om vi mener alt var bedre før, og refererer til politireformen. Jeg vil si at det er mye vi kan lære av hvordan ting var før, men det viktigste med politireformen er jo å forstå at veien fra tegnebrettet og teorien over til praksis og virkelighet er lang. Fagfolks og innbyg-

gernes opplevelser taler for seg, og enkelte steder opplever folk at beredskapen faktisk var bedre før. Dette er alvorlig. Vi vil ta verden framover, ikke bakover. Vi skal ikke spare oss til fant.

Klima og miljø er et annet felt hvor Senterpartiet er ambisiøse. Det blir spekulert om at det ikke er plass til unge kvinner med store ambisjoner for et grønnere samfunn i Senterpartiet. Det kan jeg avkrefte en gang for alle; vi får god plass og kommer til med meningene våre. Vi vil ha trær i arbeid framfor trær som råtner på rot og slipper ut nesten samme mengde CO₂. Vi vil ha kortreist mat fordi mat må vi ha for å leve. Vi vil ha kortreist energi, fordi energi taper seg ved transport.

Jeg er stolt over å være senterpartist. Et historisk godt valgresultat høsten 2019 gir grunn til å glede seg over hva våre folkevalgte vil utrette i hele landet når det gjelder tjenester nær folk.

Ketil Kjenseth (V) [13:03:56]: Energinasjonen Norge hører jeg at vi alle er enige om at vi vil utvikle videre. Inntekter fra olje, gass og vannkraft har vært en enorm kilde til velferdsstaten Norge, og vi skal forvalte med omhu videre. Klimaendringer og ny teknologi gjør at vi både må og også i stor grad kan omstille energinasjonen Norge.

Jeg hører av debatten særlig to elementer som er dratt fram, litt løsrevet fra trontalediskusjonen: Det er utvalget som har utredet vannkraftbeskatningen, og det er rammeplanen for vindkraft. Dette sier meg, som leder av energi- og miljøkomiteen, at vi er nødt til å diskutere energi mer i Stortinget. Det handler både om skatt og konsesjonsvilkår og om ny teknologi og nye muligheter.

Det kan ikke være sånn at vi kaster arvesølvet ut av badekaret ved ikke å oppruste gamle vannkraftanlegg. De er jo fortsatt en viktig kilde i den fornybare omstillingen vi står i. Den reguleringskapasiteten vi har der, er enormt viktig. Kommune-Norge må også være med på å sørge for å ta vare på og oppruste de anleggene. Det er en litt annen debatt enn den om konsesjonskraften, for det er en kompensasjon. Det betyr at det er viktig å diskutere dette.

For Venstre, som er opprinnelsen til mye av konsesjonsvilkårene, er det ikke aktuelt å endre på de prinsippene eller å ta fra kommunene store inntekter. Staten har mye penger i Norge, bl.a. takket være olje- og gassinntektene. Fordelingen av de inntektene må vi finne fram til. Statsministeren sa tidligere i dag at dette ikke er et forsøk på noe ran. Men det er en viktig del av den framtidige forvaltningen.

Vi skal også passe på å fase inn til fellesskapet ressurser fra nye energikilder. Vindkraft har i dag andre vilkår enn vannkraft, men det har også f.eks. småkraft. Vi er nødt til å balansere dette og få til en god felles forvalt-

ning og så mye likestilling som mulig mellom de ulike kildene til fornybar energi. Digitaliseringen som pågår, skaper nye muligheter og også nye utfordringer i å få kraften og mulighetene til å flyte.

Hvordan regjeringa tenker om rammeplanen for vind, får vi komme tilbake til. Jeg håper regjeringa legger til rette for at vi får gode diskusjoner i Stortinget om mye av dette. Noe kommer til å bli ført i finanskomiteen, andre deler i energi- og miljøkomiteen. Men jeg tror det er viktig for Stortinget at en er med på å diskutere framtida her.

Erlend Larsen (H) [13:07:16]: Vi i Høyre er opptatt av å ta vare på dem som faller utenfor, og vil føre en politikk for de svake som virker. Mange mennesker sliter med psykisk helse. Mennesker med alvorlige psykiske lidelser har 15–20 år kortere levetid enn befolkningen for øvrig. Dette er noe vi tar på alvor, og dette er noe vi vil gjøre enda mer for å forebygge og avhjelpe.

Vi gjennomfører en rekke tiltak lokalt og nasjonalt for å styrke psykisk helse. Ved årsskiftet ble det innført seks pakkeforløp for mennesker med psykiske lidelser og rusproblemer, og nye pakkeforløp er på vei. I sommer ble det bestemt å styrke tilbudet til mennesker som har ADHD. Pakkeforløpene inneholder tiltak som skal gi denne gruppen bedre helsetjenester. Før sommeren la vi fram en egen opptrappingsplan for barn og unges psykiske helse. Planen omfatter alle barn og unge mellom 0 og 25 år og skal legge grunnlaget for at de skal mestre egne utfordringer og kan få leve et godt liv.

En viktig tjeneste for barn og unge er helsestasjonen og skolehelsetjenesten. I perioden fra 2013 til 2019 har regjeringen bevilget over 1,3 mrd. kr til denne tjenesten. Fra 2013 til 2017 økte vi antallet årsverk i helsestasjons- og skolehelsetjenesten med nesten 1 000 årsverk.

Regjeringen arbeider med en ny handlingsplan for forebygging av selvmord. Planen skal i større grad en tidligere være kunnskapsbasert og ta utgangspunkt i hva vi vet har effekt.

Fra neste år er det krav om at samtlige kommuner skal ha egne psykologer. Vi skal sørge for at kommunenes samlede ressurser blir enda bedre til å møte innbyggerne som trenger hjelp og støtte. I 2019 er det nærmere 2 500 flere årsverk innen kommunalt psykisk helsearbeid og rusarbeid enn det var i 2016. Dette har ført til at ventetidene innen psykisk helsevern har gått ned. Vi arbeider for å redusere ventetiden ytterligere.

I går ble det kjent at det innføres et nytt pakkeforløp for gravide med rusproblemer. Det nye pakkeforløpet skal bidra til at flere gravide med rusproblemer oppdages og tilbys hjelp. Dermed får det nyfødte barnet et best mulig utgangspunkt, og familien får den hjelpen de

trenger. Dette er et pakkeforløp for to – for både fosteret og den gravide.

Rundt 500 barn blir hvert år født med skader som følge av mors bruk av alkohol. Alkohol er det mest utbredte rusmiddelet blant kvinner i fertil alder, og det som er farligst for fosteret. Det er på høy tid at nettopp disse pasientene får mer forutsigbarhet, mer trygghet, mer medvirkning og bedre behandling. Høyre har gjort mye for å ta vare på innbyggerne som faller utenfor, og vi skal gjøre mye mer.

Tuva Moflag (A) [13:10:08]: Jeg er togpendler. Hver dag reiser jeg sammen med tusenvis av andre på Østfoldbanen for å komme inn til Oslo på jobben. Hver morgen starter jeg med å sjekke Vy-appen. Går det som normalt i dag?

Vi har over tid opplevd store problemer med lokaltrafikken i hovedstadsområdet, og særlig på Østfoldbanen, som jeg kjenner best. I det siste har det gått fra vondt til verre. Jeg er faktisk usikker på om det har vært én eneste stabil dag etter at årets buss for tog-sesong ble avsluttet. Når folk lengter tilbake til buss for tog, skjønner man at det er dårlig stilt.

Det ustabile tilbudet skaper problemer i folks liv fordi man ikke kan stole på om man rekker jobben på morgenen og barnehagen på ettermiddagen. Men dette har også store samfunnsmessige konsekvenser. Dette er samfunnsøkonomisk sløsing. Det er sløsing med folks tid. Det er sløsing med verdifull arbeidskraft.

Til et av mine mange utspill om Østfoldbanen fikk jeg følgende kommentar:

«Da sjansen bød seg, sluttet jeg i fulltidsjobb i Oslo før sommerens buss for tog. Etter å ha forent arbeidslinjen med en upålitelig og underdimensjonert toglinje i 35 år. Phu! Hilsen fullt arbeidsfør forhenværende togpendler, nå frittstående «naver» med afp og lavere skatt (...) Sorry, samfunnet ...»

Dette har ikke velferdsstaten råd til. Vi må legge til rette for at folk orker å stå lengst mulig i jobb. Da er det ikke flere ståplasser på togene jeg snakker om, men et komfortabelt og pålitelig tilbud til pendlerne.

Vi har heller ikke råd til at folk slutter å stole på toget og begynner å bruke bilen til jobb igjen. I hovedstadsområdet er samferdselspolitikken og kollektivtrafikken helt sentrale for å nå klimamålene. Oslo og Akershus har satt seg som mål at all trafikkvekst skal tas med kollektivtransport, sykkel og gange. Jeg har prøvd å sykle også, jeg altså. Det tar for lang tid. Jeg peser fortsatt i bakkene opp mot Nordstrand når barnehagen i Ski stenger.

Vi trenger flere tog, ikke flere selskaper. Vi trenger flere konduktører, ikke flere direktører. Vi trenger å komme oss på jobb, og vi trenger å rekke barnehagen.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [13:12:47]: Representanten Melvær stilte et spørsmål. Hun lurte på om vi skulle ha en kaospolitikk som spriker i alle retninger, og om det er en fordel for distriktene. Svaret på det er nei. Svaret er at det er hovedproblemet med dagens regjering. Men i stedet for å bruke så mye tid på det, vil jeg heller vise til et eksempel og så gå over til noe positivt.

Sentraliseringen av domstolene er kanskje det mest radikale sentraliseringsforslaget som er fremmet de siste 400 år i Norge, så det bryter i hvert fall med en god tradisjon om en forutsigbar rettsstat.

Men så var det de positive mulighetene. Norge er kanskje det letteste landet å styre i verden i dag, mye på grunn av kloke valg som er tatt i denne salen fra før. Vi har store naturressurser, dyktige arbeidsfolk og høy deltagelse i organisasjoner. Det skal vi bygge videre på for trygg styring.

Steinar Ness (Sp) [13:13:58]: Ei hovudforteljing frå regjeringspartia sine medlemmer, og særleg Høgre sine medlemmer, i denne debatten har vore å fortelje om vellykka bedrifter som går godt kringom i heile landet. Dei finst det mange av, og vi er alle glade for det.

Ei av bedriftene det ofte vert vist til, både i og utanfor dette huset, er Brødrene Aa i bygda Hyen i Gloppen i Sogn og Fjordane. Dei har vore banebrytande i arbeidet med å byggje båtar i karbonfiber og fokuserer på miljøvenlege prosjekt med elektrisitet som drivkraft i arbeidet sitt no – underforstått skal både dei og vi innbyggjarar i landet vere takksame for regjeringas politikk som har leia fram til at bedrifta går så bra. Eg har sjølv vore på besøk hjå denne bedrifta. Ho vart etablert i 1947. Ho overlevde Gerhardsen, Borten, Korvald, Bratteli – og alle seinare regjeringar, og eg er overtydd om at ho òg vil overleve regjeringa Solberg med god margin.

Når eg har vore på besøk der, har eg ikkje fått som svar éin frå bedriftsleiinga at dei ynskjer meir skattar og avgifter, men eg har heller ikkje fått som ynske nummer éin det motsette. Bedriftsleiinga der har vore oppteke av heilt andre spørsmål. Særleg tre faktorar har vorte løfta fram når eg har møtt dei, men kanskje har dei sagt noko anna til representantane frå regjeringspartia.

Det eg har fått høyre om, er at dei treng tryggare veg til bygda Hyen i Gloppen.

Det andre eg har fått høyre om, er at breiband er viktig. For bedrifta sin del er det på plass, men innbyggjarane i Hyen, dei som skal arbeide på fabrikk, treng òg breiband i heimane sine for å kunne byggje og bu der i framtida.

Det tredje dei seier, er at skal dei vere attraktive for arbeidskraft, at folk skal kome og busetje seg der, ja, så må dei ha tenester nær folk. Det er viktig for at dei skal lukkast.

Dette er ein noko annan budskap enn det som gong på gong på gong vert trekt fram frå talarane frå regjeringspartia. Så eg er framleis litt usikker på evna til å lytte og ta innover seg den kvardagen som mange opplever.

Presidenten: Roy Steffensen har hatt ordet to gonger tidlegare i debatten og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Roy Steffensen (FrP) [13:16:59]: Dette er opposisjonens debatt med mange forslag, og jeg vil bare kort redegjøre for hvorfor jeg vil stemme imot forslag nr. 28, om karakterbaserte opptak. Dette forslaget går til kjernen av det som driver meg i politikken. Det handler om å flytte makt og avgjørelser vekk fra politikere og byråkrater og over til hvert enkelt menneske. Det var det som gjorde at jeg engasjerte meg i politikk.

Jeg mener det er mange gode grunner til at elevene bør få velge skole selv. Fritt skolevalg oppmuntrer elevene til å gjøre en ekstra innsats. Og for oss er det viktig at elever skal få velge gode skoler uavhengig av hvor de bor, og uavhengig av foreldrenes status og inntekt.

Mens Arbeiderpartiet vil kjempe for at makten til å bestemme hvor en elev skal gå på skole, skal avgjøres av politikere og byråkrater, kjemper vi for at elevene skal ha friheten til å velge skole selv. En større desentralisering av makt enn fritt skolevalg skal du lete lenge etter, og jeg er spent på om Senterpartiet vil stemme sammen med oss for desentralisering, eller om de vil sentralisere denne makten.

Ole André Myhrvold (Sp) [13:18:17]: Det er alltid interessant å høre representanten Westgaard-Halle fra Høyre. Det går sjelden en debatt uten forsøk på å kariere Senterpartiets klimapolitikk og distriktpolitikk. Westgaard-Halle tar på seg rollen som Høyres distriktsalibi fordi hun bor på gård i Vestfold. Selv bor jeg på andre siden av fjorden, i Østfold, og vi merker sentraliseringen utmerket godt.

Kommunen jeg bor i, skal slå seg sammen med fire andre kommuner og bli Indre Østfold kommune. Et av hovedargumentene fra Høyres folk i den prosessen var at en stor og robust kommune ville bidra til å beholde statlige arbeidsplasser og tjenester. Nå foreligger det altså et forslag om legge ned Heggen og Frøland tingrett og flytte den til Follo. Det foreligger forslag om å legge ned trafikkstasjonen og flytte den til Follo, og selv om kommunene selv, sammen med Justisdepartementet den gangen, i 2013 var med på å bygge opp en solid og robust politistasjon i Askim, har ikke den fått beholde tjenestene, slik vi ble lovet. Nei, denne regjeringen har bidratt til å sentralisere ytterligere. Den har fjernet utlendingsavdelingen ved politistasjonen, den har flyttet passkontoret, og den har flyttet andre tjenester til Follo. Så en regi-

on med 50 000 innbyggere er altså ikke robust nok for denne regjeringen, for sentraliseringen vil ingen ende ta.

Det er heller ikke alltid slik at den digitale verden har kommet til et såpass sentralt sted som Østfold. Går man inn og ser på bredbåndskartet, som utarbeides hvert år, er husstandsdekningen for høyhastighetsbredbånd faktisk bedre i Finnmark enn i Østfold. Det sier også sitt om dette med digitalisering av tjenester. Det er også fortsatt store mørke områder når det kommer til solid mobildekning.

I Østfold har vi mange stolte byer langs kysten med både industrihistorie og forsvarshistorie: Halden, Fredrikstad, Sarpsborg og Moss. Før forbandt vi byer med et minimum av tilbud, men denne regjeringen tømmer også byene for tilbud. Nå skal tingrettene i Moss, Fredrikstad, Halden og Sarpsborg sentraliseres og slås sammen. Politireformen har ført til redusert tilstedeværelse av politi i disse byene. Sentralisering av skatteetaten er et annet eksempel på noe som har tappet byene for tjenester. Så sentraliseringen går ikke bare ut over distriktene, men også ut over byene.

Dette handler ikke om at Norge forandrer seg, som regjeringens representanter til stadighet sier. Dette er en bevisst politikk som skaper forskjeller og forandrer landet i feil retning. Sentralisering er en selvforsterkende kraft, men denne regjeringen fjerner alle bremsen og gir i stedet gass for mer sentralisering.

Silje Hjemdal (FrP) [13:21:15]: Trygghet i folks hverdag er avgjørende for at man skal kunne leve gode liv. Derfor er jeg veldig glad for målet om et mer effektivt politi ved å ta i bruk ny teknologi, og at det å tilpasse innsatsen til et nytt kriminalitetsbilde ble understreket i trontalen.

Vi i denne salen vet utmerket godt at også mennesker i Norge opplever sterk sosial kontroll, og at mange kvinner og barn lever med vold og overgrep. Regjeringen har heldigvis vist en stor vilje til å satse på tiltakene i opptrappingsplanen mot vold og overgrep, og nærmere 1 mrd. kr i året går til nettopp dette viktige formålet.

Det må imidlertid mer enn politi til. Det er mange små og store konkrete tiltak som til sammen er viktige og avgjørende i bekjempelsen av et så stort samfunnsproblem. Denne uken var jeg så heldig at jeg fikk være med statsministeren da hun åpnet Norges første nasjonale hjelpelinje for personer som er utsatt for vold i nære relasjoner og seksuelle overgrep. Ingen skal måtte stå alene i slike traumatiske opplevelser. Vi vet hva slikt kan gjøre med oss mennesker. Det at vi nå har åpnet et nasjonalt lavterskeltilbud for vold- og overgrepsutsatte personer, mener jeg er ett av mange veldig viktige steg i regjeringens arbeid mot vold og overgrep.

Viktigheten av dette kan ikke overvurderes. Derfor er jeg også svært glad for at regjeringen har startet arbeidet med en ny nasjonal handlingsplan mot vold i nære relasjoner.

Vold og overgrep vet vi er et problem ikke bare i Norge. I år feirer Barnekonvensjonen 30 år, nærmere bestemt den 20. november. Artikkel 34 understreker at alle barn skal vernes mot seksuelle overgrep. Det er en kamp vi kjemper nasjonalt, men det er også noe som jeg er veldig stolt av at Fremskrittspartiet og resten av regjeringen er med på å ta et ansvar for internasjonalt.

I sommer var jeg på en av mitt livs kanskje tøffeste reiser. Den gikk til Filippinene, nærmere bestemt Manila. Der besøkte jeg ECPATs søsterorganisasjon, for å fokusere på nettopp overgrepssproblematikk i utlandet. Jeg synes det er veldig stort å kunne stå her i dag og si at vi fikk en bekreftelse i sommer på at justisministeren har varslet at vi får en politistilling på Filippinene. Det blir veldig viktig som en del av det internasjonale arbeidet for å ta disse forbryterne.

Presidenten: Representanten Tellef Inge Mørland har hatt ordet to ganger tidlegare i debatten og får ordet til ein kort kommentar, avgrensa til 1 minutt.

Tellef Inge Mørland (A) [13:24:33]: Rettferdighet er noe som de aller fleste er opptatt av. Rettferdighet er domstolenes kanskje viktigste rolle. Denne uken er det to saker som virkelig har trigget folks rettferdighetsans. Den ene er forslaget fra regjeringens domstolkommisjon om å legge ned 38 domstoler, der også Agder rammes hardt. Den andre saken handler om kraftbeskatningen. Fra kommuner på Agder har jeg fått massive tilbakemeldinger. Hvor er rettferdigheten i å ta fra små distriktskommuner de inntektene som gir dem mulighet til vekst og utvikling?

Jeg skal bruke et bilde som jeg håper særlig Kristelig Folkeparti-representantene i denne salen vil forstå: Det som denne regjeringen holder på med i distriktspolitikken, føles som Davids kamp mot Goliat. Det er helt lov for regjeringen å heie på Goliat, men særlig sympatisk er det ikke.

For alle dem som heier på David i distriktspolitikken, og som har et håp om at David og Goliat ikke trenger å slå hverandre i hjel, men heller kan leve sammen som «by og land – hand i hand», er det bare å heie på oss i opposisjonen.

André N. Skjelstad (V) [13:25:47]: Vår parlamentariske leder, Terje Breivik, åpnet trontaledebatten for Venstre med å understreke at Norges eneste sosialliberale parti er Venstre. Framtidsoptimismen og troen på menneskets ukrenkelige frihet er verdier sosialliberalis-

men er tuftet på. Jeg er glad for at han nettopp valgte å vektlegge disse verdiene i sitt innlegg i går.

Det finnes en frihet og tro på fremtiden som gjør at bl.a. jeg ble medlem av dette partiet. Jeg så at liberalere var folk som vil skape noe, som hadde troen på egen evne til å utgjøre en forskjell i sitt lokalsamfunn. Kampen for frihet er ikke alltid snorrett – vi ser konflikter verden over. Men trangen til frihet er alltid til stede. Sånn er det også i dagens Norge.

Som medlem av næringskomiteen har jeg vært privilegert og møtt hundrevis av mennesker som har frihetstrangen og framtidsoptimismen i sitt hjerte. Jeg snakker om selvstendig næringsdrivende – folk med kjeledressvett, noen som selv bretter opp ermene for å få det til. De er motivert og stimulerer til å skape noe nytt, og ikke minst til å løse utfordringer. De vil gi seg selv en bedre framtid, og felles for dem er at deres egen driv til å skape muligheter ikke bare gjelder dem selv, men også andre. Deres ambisjon om å levere til vår felles velferd bør vi være takknemlig for, og for at de tør å satse på egne ideer. De er selvstendig næringsdrivende, som gjerne går i kjeledress, som hele tiden tenker på hvilke muligheter fremtiden vil gi. De kikker ikke hele tiden bakover på det som har vært, men tar det med seg som en erfaring.

De har trangen til å skape sin egen og andres arbeidsplass, og det fordrer frihet – frihet til å eksperimentere for å lykkes, men også å gå dukken. Det er den kreative prosessen vi som politikere skal hegne om. De trenger ikke oss for å skape jobbene, selv om mange på denne talerstolen i dag og i går nettopp har hevdet det. Nei, de trenger ansvar for å rydde veien for selvstendig næringsdrivende, som vil prøve å satse på noe nytt, og som vil ta risikoen det innebærer. Vår oppgave er å gjøre det enklere og tryggere. Jobbskaping er det de selv som står for. Det er friheten i sin ytterste konsekvens: friheten til å lykkes, men også friheten til å mislykkes.

Vetle Wang Soleim (H) [13:28:37]: Jeg må få knytte noen kommentarer til at Arbeiderpartiet varslet at de ønsker å støtte et Senterparti-forslag om å utrede handlingsrommet i EØS-avtalen. Jeg må si jeg er veldig overrasket. Arbeiderpartiet går altså inn for et forslag fra Senterpartiet når det gjelder EØS-avtalen, og alle vi i salen vet at det er ikke med den hensikt å styrke EØS-avtalen, men for å finne et alternativ eller svekke den. Representanten Gahr Støre var ikke bare tydelig på at han ville være med og se nærmere på de tre områdene som er nevnt i forslaget – nei, han kunne også se på handlingsrommet i hele EØS-avtalen. Etter min mening er det svakt av Arbeiderpartiet ikke å klare å stå imot et slikt forslag.

Det er tre ting. For det første: Den avtalen som gir oss mest innflytelse, er den som gjør at vi er med i EU. Det å sitte i rommet der beslutningene tas, gir mer innflytelse enn å være på utsiden.

For det andre: Når vi nå har den avtalen vi har, sørger naturligvis regjeringen for å kjempe for nasjonale hensyn i de enkelte sakene, men å gå derfra til at Stortinget med et vedtak skal be regjeringen utrede handlingsrommet på bred front i den viktigste handelsavtalen vi har, mener jeg er å gå altfor langt. Det er å kødde med avtalen, og det på et tidspunkt der handelskrig råder, internasjonal handel er under press – det verst tenkelige tidspunkt.

For det tredje: Det er en vanskelig oppgave for regjeringen å svare på en sånn bestilling, for det å utnytte et handlingsrom går også på politisk skjønn – om man ønsker det eller ikke. Jeg kan ikke se at Senterpartiet på noen som helst måte noen gang vil være enig i at en utredning fra en borgerlig og Høyre-ledet regjering vil være godt nok for dem. Hvorfor skulle det være det? Sist gang man utredet noe om EØS-avtalen i stor skala, var under Stoltenberg-regjeringen, som i 2012 leverte en NOU som ble kalt Utenfor og innenfor. Den hadde, med Senterpartiet i regjering, verken mandat til å utrede alternativ eller handlingsrommet og utnyttelsen av det. Nå går altså Arbeiderpartiet lenger enn de noen gang har gjort i EØS-kritisk retning.

Tone Wilhelmsen Trøen hadde her gjeninn tatt presidentplassen.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [13:31:13]: Presidenten for den palestinske selvstyremyndigheten, Mahmoud Abbas, besøkte Norge i september. Han hadde møte med utenriksministeren, statsministeren og kronprinsregenten, og visestatsministeren hans møtte Stortingets utenriks- og forsvarskomiteé. Abbas ønsker bl.a. mer penger fra norske skattebetalere til å finansiere skoler. Det er ikke så forunderlig, men parallelt med denne tiggerferden til Norge og Europa for øvrig utbetaler palestinske selvstyremyndigheter millioner gjennom det såkalte martyrfondet til palestinere som sitter fengslet i Israel for terrorhandlinger. Dette er belønning for terror og opprettholdelse av en martyrkult som vil fortsette å spre hat og kreve uskyldig blod. Det er altså ikke mangel på penger hos de palestinske selvstyremyndighetene – det er mangel på moral.

Samtidig som man tutes ørene fulle av hvordan israelsk bosettingspolitikk ødelegger for fredsprosessen, fengsler og torturerer de palestinske myndighetene journalister, aktivister og opposisjonelle. Internettaktiviteten overvåkes, og retten til å ytre seg fritt innskrenkes. Det hører vi ikke noe om i norsk media, for her teg-

nes det sort-hvitt – Israel mot Palestina, Israel er de sterke og onde, palestinerne er det synd på og må hjelpes.

Verden er snudd på hodet. Ikke nok med at Midtøstens eneste liberale demokrati skal boikottes politisk – det skal også boikottes kulturelt og akademisk. Denne boikotten har bred støtte på den ekstreme venstresiden og den ekstreme høyresiden i Norge. Her opererer ytterlighetene i skjønn forening. Både Rødt, NKP og nazistorganisasjonen Vigrød ønsker akademisk og kulturell boikott av Israel. Det er noe riv ruskende galt når en artist som Aurora kritiseres fordi hun skal ha to konserter i Tel Aviv. Tel Aviv er byen som anses som Midtøstens mest liberale, der homofile fra de palestinske områdene har et fristed. Israel er altså et av verdens mest robuste demokratier, som har overlevd mot alle odds. Dette bør heies på i en tid der demokratiske verdier og ytringsfrihet er under press. Det gjelder ikke minst i de palestinske områdene.

Jeg har en stemmeforklaring. I likhet med foregående taler vil også Fremskrittspartiet stemme mot forslag nr. 11, for vi mener en slik undersøkelse av handlingsrommet i EØS-avtalen kan gjøres i forbindelse med europaredegjørelsen som kommer senere i høst. Da har vi alle anledning til å diskutere det.

Jonas Gahr Støre (A) [13:33:56]: Takk for en god debatt.

Jeg opplever at regjeringen legger fram oversikt over alt den synes den har fått til – det går så meget bedre. Det er ikke uventet etter seks år, det er et instinkt som i og for seg er gjenkjennelig fra en regjering som har sittet så lenge – og jeg snakker av erfaring. Men jeg synes ikke at det er videre perspektiver og løft mot det som 2020-årene byr på av utfordringer.

Angrepslinjen fra høyrepartiene har vært ganske gjenkjennelig: Arbeiderpartiet er imot reformer, Arbeiderpartiet følger partier som er utenfor oss i samfunnsyn. Det er feil, det er uhistorisk, og det er egentlig uetterrettelig i debatten. Arbeiderpartiet har vært et reformparti i dette landet, tatt modige, store reformer. Vi har finansiert dem, og vi har gjort dem under forutsetningen av at alle skal med. Det skal være rettferdig, det skal være en innsats fra fellesskapet for at folk ikke skal bli stående igjen på perrongen. Det har vi gjort, og vi har klart det på en inkluderende måte – pensjonsreformen er det siste eksempelet på det.

Høyre har et argument som går stadig igjen, og det er å si at vi to – Høyre og Arbeiderpartiet – er styringspartiene, men Arbeiderpartiet svikter. Det er en undertone i det at det å være styringsparti i Høyres retorikk, er å være som Høyre, tenke som Høyre, peke ut samfunnsretningen som Høyre. Men vi er ikke et slikt styringsparti. Når vi styrer, er det en rekke andre hensyn som skal til

for at dette samfunnet skal være i balanse og ta det beste fra folk med på laget. Det er bl.a. å ha som en veldig viktig premiss at skal vi lykkes med omstilling – og det har vi alltid klart i dette landet – er det fordi vi har små forskjeller, rettferdighet og høy tillit.

Økende forskjeller er gift for omstilling, og statsministeren sa langt ute i sine svar til meg i dag at hun er urolig for økende ulikhet. Men spørsmålet er: Når det øker år for år, både det vi kan måle, og det vi kan observere, hvor langt skal det gå? Er det en utvikling vi bare må se gå én vei, hjulpet med usosiale skatteutt og usosial politikk?

Noen av de områdene hvor vi virkelig kommer til å trenge høy tillit og samhold, er i møte med miljø. Også der må vitenskapen gi oss råd om hvordan vi tar de riktige beslutningene. Arbeiderpartiet tror at en sterk industri med kompetanse og kunnskap og en stat som spiller på lag, må til for å få til den endringen. Det er av de store oppgavene vi burde diskutere, ikke de små diskusjonene vi får, hvor et grønt forslag fra regjeringen nulles ut av et grått forslag fra regjeringen.

Når det gjelder det med handlingsrommet i EØS, er det også et spørsmål om å søke kunnskap. Arbeiderpartiet står beinstøtt på EØS-avtalen, men vi utvikler den fordi vi faktisk har evne til å diskutere hvordan vi skal bruke den. Når til og med Senterpartiet åpner for å se på alle fordelene med EØS-avtalen ved å kunne gjøre den bedre, ønsker jeg det velkomment. Derfor stemmer vi for det forslaget, som så vidt jeg forstår kommer til å bli grundig nedstemt, men da har vi iallfall ytret oss om det.

Trond Helleland (H) [13:37:17]: Også jeg vil takke for en god debatt.

Først en stemmeforklaring på vegne av de fire regjeringspartiene: Vi vil støtte to av forslagene fra Arbeiderpartiet som er lagt fram, nemlig forslag nr. 26, som jeg regner med at min gode kollega Hans Fredrik Grøvan vil si noe om premissene for i sitt innlegg, og forslag nr. 36, i den endrede versjonen som Arbeiderpartiet har levert inn i dag. Det handler om Syria og barn, og det handler om en redegjørelse på egnet måte for Stortinget. Det forslaget vil regjeringspartiene støtte, da vi ønsker at den saken blir belyst, men med de begrensningene som ligger i de ulike sikkerhetsaspektene rundt den situasjonen som er der nede.

Jeg synes det har blitt gitt mange både gode og oppklarende svar, både fra egne partifeller, fra andre regjeringspartier og for så vidt også fra opposisjonen i en del viktige problemstillinger.

Representanten Gahr Støre hadde et innlegg nå der han syntes det var litt urettferdig at Høyre forventet at Arbeiderpartiet skulle være som Høyre. Nei, vi forventer ikke det, men hvis en skal være et styringsparti eller et

parti som ønsker å være helhetlig, forventer vi – og hadde trodd – at forutsigbarhet, og ikke det å snu i standpunkter fra den ene dagen til den andre, ikke bare i én sak, men i flere saker, skal være linjen til Arbeiderpartiet. Det synes vi det har vært litt for mye av i det siste, og det har vi også påpekt. Jeg mener det må være rimelig å kunne påpeke det når et parti som inngår avtaler om reformer og ulike vedtak, stadig snur i standpunktene sine – i skolepolitikken, i politireformen og i andre ting. Det må være lov å påpeke det.

Vi håper ikke at Arbeiderpartiet blir som Høyre, det ville vært kjedelig. Vi håper at vi kan ha hver vår politiske retning. Men vi forventer konsistens og forutsigbarhet.

Med det håper jeg at de to forslagene som vi nå har gitt støtte til, vil bli vedtatt, og at de øvrige blir nedstemt.

Hans Andreas Limi (FrP) [13:40:08]: Jeg vil også takke for debatten.

Det er vel egentlig slik at det ligger litt i sakens natur at opposisjonen skal kritisere og være negative til den politikken regjeringen fører – det til tross for at vi har en situasjon hvor det er rekord i antall nye bedrifter. Det skapes jobber, det er økende sysselsetting, og arbeidsledigheten er veldig lav.

Det ble forsøkt her i går fra Arbeiderpartiet å kritisere regjeringen fordi sysselsettingen ikke var på det samme nivået som i unntaksåret 2008. Vi vet alle hva som skjedde før 2008, og vi vet også hva som skjedde etter 2008, i de rød-grønne årene. Jeg tror den retorikken ble grundig parkert i går.

Arbeidslinjen er viktig, men det er et paradoks at hver gang regjeringen foreslår endringer i offentlige ordninger for å styrke arbeidslinjen, så er opposisjonen imot. Det er svært få som snakker om verdiskaping, som er hele fundamentet for at vi kan ha gode sosiale ordninger, og at vi har et velferdssystem som fungerer og fanger opp dem som har behov.

Representanten Lysbakken sa at regjeringen gjennom skattelettelse gir penger til de rike, at det er gaver til de rike. Det er helt feil. Skattelettelse betyr at folk får beholde mer av sin egen inntekt og verdiskaping. Så alt blir på en måte snudd litt på hodet.

Jeg tror mange teoretikere på venstresiden burde prøvd seg litt i arbeidslivet, ikke nødvendigvis bare på gulvet – gjerne det også – men de burde fulgt en bedriftsleder i en liten eller mellomstor bedrift, som det er flest av i Norge. De burde delt hans eller hennes bekymringer i hverdagen – bekymringer ikke over manglende profittmaksimering, men over den daglige inntjeningen, over konkurransen med andre i samme bransje, over hvordan man skal klare å få gode resultater, hvordan man skal nå nye kunder, og ikke minst bekymringen og om-

sorgen for ansatte som skal ha lønn hver måned. Det er hverdagen for norske bedrifter, og vi skal være utrolig glade for at det er noen som tør å satse og tør å ta risiko, og som skaper bedrifter.

Jeg har også lyst til på slutten å rette en takk til representanten Martin Kolberg fordi han omtalte oss som høyreliberalister og ikke høyrepopulister. Det synes jeg han fortjener en takk for. Så slutter jeg meg til den stemmeforklaringen som representanten Helleland fremførte på vegne av det fire regjeringspartiene. Takk for debatten!

Marit Arnstad (Sp) [13:43:26]: Det har vært noen trekk ved denne debatten som har vært interessante. Det har vært en debatt som er merkelig frakoblet det valget vi nettopp har vært igjennom. Valget ga jo noen klare signal. Det ga bl.a. en klar beskjed om en annen retning enn sentralisering, men det har på en måte vært helt fraværende i disse to dagens debatt. Derimot har mange av regjeringens talere vært oppgitt over opposisjonen, og særlig Senterpartiets syn når det gjelder sentralisering. Regjeringspartiene bør bekymre seg mer for velgerne enn for opposisjonen i denne salen. Det er mulig at Høyre finner trøst i begrepet «styringsparti» – for øvrig et nokså nytt begrep i norsk politikk – men heller ikke det er de etter dette valget i svært mange av Norges kommuner.

Det regjeringen ser ut til å forvente, er at folk skal forholde seg til det mantraet som stadig har gått igjen i denne debatten, om at det går så godt. Men problemet til regjeringspartiene er at de ikke lytter. De lytter ikke til bl.a. bunadsgeriljaen og til de andre sterke reaksjonene som har kommet – om nedlegging av høyskoler, om rovviltpolitikk som er ute av kontroll, om en politireform som ikke fungerer. Bunadsgeriljaen er et eksempel og et symbol. De er her i dag og venter på at Stortinget skal stemme på Senterpartiets forslag om ikke å legge ned fødeavdelingen, og de reagerer på utviklingen. Folk kommer ikke til å akseptere den planmessige nedleggingen i offentlig sektor som vi har sett i Distrikts-Norge de siste årene. Folk kommer ikke til å akseptere et a- og b-lag når det gjelder grunnleggende beredskap i Norge, infrastruktur og tjenester. Det er problemet – ikke opposisjonen i Stortinget.

Det andre merkelige trekket ved debatten er noe som representanten Svein Roald Hansen har pekt på, nemlig at regjeringspartienes talspersoner i denne debatten har snakket mer om sin egen partipolitikk enn om regjeringsprosjektet. Og det er kanskje betegnende for den situasjonen vi er i.

Jeg må også si at jeg synes det er litt bemerkelsesverdig å se på Høyre-fundamentalismen når det gjelder EU og EØS. Ikke engang å gå igjennom handlingsrommet i

dagens EØS-avtale kan en altså reflektere over fra Høyres side. Ikke engang å skaffe seg kunnskapen vil en være med på. Jeg mener det er grunnlag for å gi ros til Arbeiderpartiet for at de vil stemme for et slikt forslag.

Når det gjelder stemmeforklaring, vil Senterpartiet stemme for alle løse forslag unntatt forslag nr. 1, der vi isteden velger å stemme for Arbeiderpartiets forslag. Vi stemmer heller ikke for forslagene nr. 24, 30, 31, 38, 41 og 42. Vi ber om at forslag nr. 6 blir gjort om til et oversendelsesforslag med de endringer av teksten som følger av det.

Audun Lysbakken (SV) [13:46:40]: La meg først bemerke en ting jeg synes har manglet i denne debatten. Jeg synes det ville vært naturlig når Stortinget nå samles for første gang på flere måneder, at det som skjedde tidligere i høst knyttet til forsøket på terror mot norske muslimer i Bærum, i større grad hadde vært oppe i debatten, rett og slett fordi det er Stortinget og regjeringens ansvar å sørge for trygghet for muslimske nordmenn, som er urolige for situasjonen i etterkant av det. Det har knapt vært tema i det hele tatt. Det har vært tatt opp i flere innlegg fra SVs side. Jeg vil gjerne be statsministeren om å komme inn på det mot slutten, for det har vært lovet fra regjeringens side at den skal ta tak i arbeidet med en handlingsplan mot islamofobi og muslimhat. Jeg synes det ville vært bra om statsministeren kunne både understreke viktigheten av det og opplyse Stortinget litt om hva slags prosess vi kan forvente oss rundt det.

Så til det debatten har handlet om: Det er et ganske stort gap mellom nivået på selvtilfredshet hos regjeringspartiene og befolkningens manglende tilfredshet med regjeringen. Det gapet får de nesten reflektere over selv, men det er åpenbart at selv om regjeringspartiene er populære hos seg selv, er de ganske upopulære i folket. Det tror jeg skyldes at Norge på noen viktige områder er på vei i en retning som veldig mange uroer seg for. Det handler om handlingslammelsen i møte med klimakrisen. Vi har sett også i denne debatten at konkrete forslag, fra SV og andre partier, knyttet til å få i gang en grønn omstilling, knyttet til å utvikle en samfunnsplan – til og med et så enkelt forslag som å sette ned en grønn ny deal-kommisjon – møtes med null velvilje fra regjeringspartiene. Det er en regjering som ikke har noen plan for den største utfordringen vi står overfor.

Den folkelige uroen er også sterk over den økende ulikheten i makt og rikdom. Her har vi sett regjeringspartier som igjen – apropos det som representanten Limi tok opp om å være frakoblet folks virkelighet – ikke i det hele tatt møter de mange menneskene som er urolige for den utviklingen, f.eks. alle de vitnesbyrdene som

har kommet nå om konsekvensene av det nye kuttet i arbeidsavklaringspenger.

Det samme gjelder uroen rundt sentralisering. Bunadsgeriljaen er her i dag, det er bra. Vi kommer til å stemme for forslaget om å berge fødetilbud. Men regjeringspartiene vender også her den folkelige uroen ryggen.

SV er et inkluderende, rød-grønt parti. Vi kommer til å stemme for de aller fleste forslagene fra de andre rød-grønne partiene, med noen få unntak som vi har meldt inn.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [13:49:53]: Det er mange piler som peker riktig vei når det gjelder utviklingen i vårt land. Det er sysselsettingsvekst og færre arbeidsledige. Men det betyr ikke at vi skal dekke over de utfordringene vi har framover. Debatten har understreket at til tross for at mye går bra i Norge, representerer utviklingstrekk som demografiske endringer, klimautfordringene, migrasjonsutfordringene og flere fattige familier behov for nye tiltak og omstilling.

En av hovedutfordringene er å løfte de fattigste i vårt land. Det er bekymringsverdig at antall barn som vokser opp i fattige familier, øker. Barnefattigdom i dagens Norge handler i stor grad om at barn opplever å være utestengt fra sosiale sammenhenger på grunn av familiens økonomiske situasjon. Derfor er det viktig at alle barn bør få mulighet til å oppleve tilhørighet på viktige sosiale arenaer, uavhengig av foreldrenes økonomi. Derfor er det også viktig at vi setter inn tiltak som kan bidra til å løse denne utfordringen, ved å gjøre veien til arbeidsliv kortere, satse på en god skole med flere lærere og færre elever per lærer for å kunne se og følge opp den enkelte elev, og ikke minst gjennom målrettede tiltak som en kraftig økning i barnetrygd for barn fra 0 til 6 år, gratis kjernetid i barnehage for barn i lavinntektsfamilier, økt feriestøtte til ferietiltak for barn fra fattige familier og økt engangsstøtte ved fødsel og adopsjon, for å nevne noen av tiltakene som denne regjeringen har iverksatt. Vi innfører i tillegg fritidskort for at flere barn ikke skal hindres fra å kunne delta i fritidsaktiviteter på grunn av dårlig økonomi.

Ser vi utenfor landets grenser – og det bør vi gjøre, som et av verdens rikeste land – møter det oss en verden hvor det nå, de fire siste årene, har blitt stadig flere mennesker som har havnet i en situasjon preget av sult og usikkerhet knyttet til om de klarer å skaffe seg og sine nok næringsrik mat. Dette er en utfordring som denne regjeringen tar på høyeste alvor, og ønsker å gjøre noe med.

Så har jeg i debatten disse to dagene merket meg svært ulike tilnærminger til de ulike utfordringene det til dels er enighet om. En ting er at regjeringspartiene og

opposisjonen har ulike løsninger, men det er også interessant å registrere at det blant opposisjonspartiene er stort språk i synet på løsningene. Mens Arbeiderpartiet understreker at tiden for reformer ikke er over, avlyser Senterpartiet behov for alle nye reformer. Så hva slags politiske løsninger en opposisjon til syvende og siste vil velge, er det ikke helt lett å få klare svar på.

Så en stemmeforklaring: Vi stemmer som de andre regjeringspartiene for forslagene nr. 26 og 36, og jeg viser til representanten Hellelands stemmeforklaring. Når det gjelder forslag nr. 26, vil vi bare understreke at vi er opptatt av at høyere utdanningsinstitusjoner skal vektlegge sitt regionale ansvar og tilby desentralisert utdanning i hele landet. At vi stemmer for forslaget, betyr ikke at våre universiteter og høyskoler ikke gjør det i dag.

Bjørnar Moxnes (R) [13:53:18]: I debatten har både Fremskrittspartiet og Høyre uttalt at Arbeiderpartiet følger etter Rødt i debatten om kommersielle i velferden, som om det var noe negativt. Hvis det stemmer, er det jo en god nyhet. Da følger Arbeiderpartiet flertallsviljen i befolkningen. De er i så fall med oss på å sørge for at skattepengene går til velferd, ikke til privat profitt. Ikke minst er det også fornuftig næringspolitikk at de som har kapital, bruker den på å investere i næringsliv framfor å skulle skaffe seg et sugerør i statskassa. Så gjenstår det å se om Arbeiderpartiet gjør sånn som Fremskrittspartiet og Høyre påstår. De har jo foreløpig i Stortinget dessverre stemt ned våre forslag om å stanse profitten i velferden. Men ting kan jo skje i tiden framover.

Så har vi et parti som ofte i hvert fall hevder å forsvare nasjonale interesser, nemlig Fremskrittspartiet, men som altså ligger så flate for EU at de stemmer mot et forslag om å utrede handlingsrommet i EØS-avtalen. Noe mer EU-lojalt enn et sånt parti er det nesten vanskelig å finne i Stortinget, og det sier ikke så rent lite om partiet.

Vi har et forslag inne som handler om vindkraft, om å stille utbyggingen i bero inntil Stortinget får behandlet hele rammeplanen for vindkraft. Det er fordi man har gitt konsesjon til ulike vindkraftanlegg uten å se inngrepene i naturen i sammenheng. Da bygges naturen ned bit for bit, og det er en stor trussel mot biologisk mangfold og mot sårbar natur som skaper enormt engasjement ute i befolkningen. Så jeg håper vi kan få med oss stortingsflertallet på å trekke i nødbremsen inntil Stortinget får se dette i helhet, sammen med den øvrige rammeplanen for vindkraft, som bør komme til Stortinget til behandling.

Når det gjelder vårt forslag om luftambulansen, er det sånn at når man ser på anbudsdokumentene, har operatøren et ansvar for å levere en tilgjengelighet på

over 95 pst., selv om de har sagt noe annet i mediene. Dette kravet ligger der. Det er et krav fra det offentlige om tilgjengelighet av ambulansedy som de bør levere på. Hvis ikke bør kontrakten etter vårt syn sies opp.

Til slutt: Det er etter vårt syn rart at et parti som Senterpartiet stemmer mot forslaget vårt om at utslippskuttene som vi må igjennom, skal skje på en sosialt rettferdig måte. Det er nødvendig, mener vi, for å få oppslutning om nødvendig omstilling. Det bør egentlig samtlige partier gå for – og med det følge den danske modellen. De har altså stemt for dette i det danske Folketinget.

Presidenten: Da flere av de parlamentariske lederne har tegnet seg på nytt, slipper presidenten statsminister Erna Solberg til før den runden.

Statsminister Erna Solberg [13:56:41]: På slutten av en sånn debatt er det alltid interessant å gjøre seg noen refleksjoner over det man har lyttet til. Jeg synes at det har vært mange gode innlegg, mange spennende ting, men jeg har en relativt dyp uro:

Vi er ganske fornøyd med at det går godt i norsk økonomi. Det er mulig at det gjør at folk tror at vi bare kan fortsette som før, men det kan vi altså ikke. Vi står foran store omstillinger for dette samfunnet – av hensyn til både klimautslippene og den økonomiske bærekraften, for oljeaktiviteten kommer gradvis til å bli mindre og gi mindre vekst fremover. Da er det å stå stille, å ikke gjøre endringer, det samme som å skyve enda større endringer foran seg. Hvis vi ikke tør å gjøre små endringer i gode tider, må vi gjøre større endringer i dårlige tider. Det vil bety mye mer radikal sentralisering og nedbygging. Det betyr mye større utfordringer hvis vi ikke tar tak i de endringene på et tidlig tidspunkt. Derfor har jeg en grunnleggende bekymring når jeg hører denne debatten: Man kan ikke ha tatt inn over seg alvoret i den transformasjonen Norge i løpet av de neste tiårene må gjennom – både for å få ned utslippene og for å sikre bærekraften fremover.

Jeg har hørt på debatten og tenkt at det er noe som har forandret seg i løpet av mitt ganske lange liv som stortingsrepresentant. Vi har alltid rost oss av at vi diskuterer ulike løsninger på sakene, men vi stiller ikke hverandres motiver i tvil i spørsmål. Det har jeg hørt mye av i denne debatten. Det høres ut som om regjeringen ikke bryr seg om folk som bor i distriktene. Det er en ny endring i norsk debatt, det er en polariserende måte å argumentere på – i stedet for å argumentere om innholdet i løsningene av sakene.

Det andre, som vi har skrevet bindsterke maktutredninger om i Norge, er utredningssystemet, hvor vi bruker tid på å få et faglig grunnlag – har høringer og lytter til høringene før det politiske livet tar standpunkt til sakene. Denne uken har mange politiske partier tatt

standpunkt til saker før de har vært ute på høring, før noen har fått sagt sin mening. Man skyver fram en prosess der noe av det viktigste fundamentet i demokratiet i Norge, det å lytte til alle stemmene, ikke fungerer. Det er et helt nytt perspektiv i norsk politikk, hvor markedsbehovet når det gjelder saker, går foran det som i lang tid har vært en grundig måte å saksbehandle politiske og strukturmessige saker på.

Jeg vil nevne to eksempler: Jeg hører her at regjeringen har fremmet et forslag om domstolsendring. Det har vi ikke gjort, vi har ikke behandlet det i det hele tatt.

Vi har mange ganger i valgkampen hørt at vi har foreslått å legge ned et sykehus i Sandnessjøen. Vi har ikke foreslått å legge ned et sykehus i Sandnessjøen. Det foregår fortsatt et arbeid med hvordan sykehusstrukturen på Helgeland skal være, og regjeringen har ikke tatt stilling til noen av disse spørsmålene.

Vi bør kanskje gå tilbake til det som var et pre for det norske demokratiet: Vi hadde saklig grunnlag, tok stilling når alle var hørt, og så hadde vi en god politisk debatt om hvilke valg vi tok.

Jonas Gahr Støre (A) [14:00:09]: Jeg synes statsministeren hadde et veldig klokt siste minutt av sitt innlegg. Jeg mener det er veldig viktig å påpeke grundigheten, sakligheten.

La meg ikke gå på motivene, men på innhold. Jeg tror at én ting som denne regjeringen skal ha med seg, er at den har satt begrepet «reform» i en utsatt posisjon. Hvis man brukte kravene til grundighet, høring, vitenskapelighet, lyttet til folk, som statsministeren her nevnte, og hadde satt det opp som et mål for regionreformen, ville hun feilet på punkt etter punkt – har ikke lyttet til folk, ikke vært balansert, ikke sett landet som helhet. Derfor kommer det folkelige protester etterpå. Arbeiderpartiet er i sin sjel et reformparti. Vi har aldri trodd på å stå stille. Vi må være i utvikling, og vi må sørge for at den utviklingen tar alle med. Men jeg opplever nå at når det kommer diskusjoner om reform, er begrepet «reform» satt i miskreditt av erfaringen med regjeringens politikk.

Kristelig Folkeparti mente for et år siden at summen av reformene til regjeringen var distriktsfiendtlig. Jeg spurte Kristelig Folkepartis nestleder i valgkampen om hvordan det hadde gått med dette etter at de hadde vært i regjering et halvt år. Da var svaret: Jo, reformene er litt mindre distriktsfiendtlige. Det er jo en trøst. Det er ikke så ille som det var. Men jeg mener at ved å gjennomføre reformer på den måten og i den sammenhengen det er gjort av denne regjeringen, hvor folk opplever at det kommer reform på reform med overskrift om at det skal bli mer robust ved å trekke sammen, mister folk medinnflytelse.

Det ble sagt fra Helleland at Arbeiderpartiet ikke vil inngå reformer, og at vi ikke står ved dem. Vi er ikke konsistente og forutsigbare. Nei, vi er ikke konsistente med Høyres politikk når vi ser på gjennomføringen. Når vi inngår et forsvarsforlik som forsvarsministeren etter hvert sier ikke er verdt papiret det er skrevet på, for nå er det nye ting som gjelder, eller vi ser en politireform som vi tok initiativet til, for det var nødvendig, som det ble sagt, da vi så på Norge i 2011, men hvor folk, politi, ansatte og kommuneansvarlige erfarer at gjennomføringen går i gal retning, mener jeg det er forutsigbart når Arbeiderpartiet sier at dette kan vi ikke ta ansvar for. Da skal vi ha en annen politikk, prioritere pengene på en annen måte. Jeg gjentar at det er en veldig viktig premiss for å lykkes med de omstillingene vi står overfor på 2020-tallet, og jeg er enig med statsministeren i at det kan bli mer krevende. Vi kan måtte gjøre mer i tider som er trangere. Nå har ikke regjeringen holdt igjen med å ekspandere i de gode tidene vi har hatt, det må sies, men jeg er opptatt av at ressursene, høy tillit og små forskjeller er avgjørende å hegne om. Det går i gal retning i dag, og det stiller oss dårligere med den politikken som føres. Et nytt flertall må ta tak i det for at Norge skal være på sitt beste.

Marit Arnstad (Sp) [14:03:27]: La meg først få lov til å kommentere til representanten Grøvan, som påpekte at det var ulikheter mellom opposisjonspartiene. Ja, det er jo ikke så veldig oppsiktsvekkende, vi er ulike partier og har ikke noe forpliktende samarbeid. Det som er mer oppsiktsvekkende under denne debatten, er at regjeringspartiene og representanter fra regjeringspartiene har gitt uttrykk for helt ulike ting – ulike ting fra hverandre, og ulike ting fra det som er det felles regjeringssprosjektet.

Nei, ting står ikke stille i Norge. Norge omstiller og har bestandig gjort det. Det er mange driftige folk i Norge som har bidratt til den omstillingen. Vi har vært gode på det i Norge, og det er fornuftig. Det denne regjeringen gjør, er noe helt annet. De driver en systematisk og planmessig sentralisering av dette landet, og regjeringen har bekreftet i dag at de vil gå videre med høringer omkring kraftskatt og domstoler. Statsministeren erkjenner faktisk for første gang i salen i dag at hun sentraliserer, at regjeringen sentraliserer, at hennes omstilling er en avvikling og flytting av tjenester til de store byene. Det er ikke naturgitt at du skal legge ned nesten to tredjedeler av domstolene i Norge og flytte dem til de absolutt største byene i Norge. Det er ikke naturgitt, det er en politisk beslutning. Det er ikke naturgitt at du skal overkjøre det flertallet i Finnmark som ønsker å bestå som eget fylke. Det er ikke naturgitt at du skal akseptere nedlegging av ambulanser, fødeavdelinger, sykepleierutdanningen i

Sandnessjøen og Høgskolen i Nesna. Det er politiske beslutninger. Men det er nok slik at det har blitt for dyrt for Høyre å ta vare på Norge. Høyre har blitt et parti som tror på deler av Norge. Senterpartiet tror på hele Norge.

Audun Lysbakken (SV) [14:05:32]: Hvis man skal belære noen, må man nesten ha autoritet på det man prøver å belære noen om. Jeg la merke til at statsministeren prøvde å belære opposisjonen om to ting. Det ene er uro for økonomien. Vel, med det nivået på pengebruk som denne statsministeren har stått for, har hun ikke den autoriteten som trengs for å belære på det området.

Så var det også belæring om polariserende retorikk. Ja, hvis jeg var statsministeren som tok Fremskrittspartiet inn i regjering, ville jeg vært forsiktig med å belære opposisjonen om polariserende retorikk også.

Men det var egentlig representanten Grøvan som fikk meg til å ta ordet på nytt, fordi han beskrev «sprik» i opposisjonen når det gjelder ulike forslag og løsninger. Vi er jo forskjellige partier, så vi mener forskjellige ting, vi. Jeg synes det mest oppsiktsvekkende spriket som er avdekket i denne debatten, er spriket mellom det Kristelig Folkeparti mente for et år siden, og det de mener i dag, særlig når det gjelder sosiale spørsmål og hensynet til dem som har minst i det norske samfunnet. Kristelig Folkeparti har vært et parti som vi har kunnet stole på når det gjelder å bekjempe de usosiale kuttene som Høyre har ønsket seg, f.eks. å beskytte uføres alderspensjon og å stå opp for en arbeidsavklaringspengeordning som skal ta vare på og følge opp folk, istedenfor å gi opp folk. Før det blå veivalget var Kristelig Folkeparti også et parti som stemte imot sånt, som var for å beholde skjermingen av uføre i pensjonssystemet, som var imot det blå-blå kuttet i arbeidsavklaringspenger. Men nå har vi fått avklart i trontaledebatten at ikke bare er dette noe Kristelig Folkeparti er med på i regjering – de er ikke engang tvunget til det, fikk vi høre fra Ropstad i går – de er for kuttet i arbeidsavklaringspenger. De synes det er bra. Det er jo ærlig, men det viser veldig tydelig konsekvensene av det blå retningsvalget til Kristelig Folkeparti, for det det betyr, er at disse kuttene kunne ikke skjedd hvis Kristelig Folkeparti hadde gått inn i et annet samarbeid eller forblitt i opposisjon.

Det betyr at Kristelig Folkeparti står ansvarlig for de kuttene som nå rammer, mennesker som har lite, uføre, ungdom på arbeidsavklaringspenger. Jeg tenker at med alle de høystemte diskusjonene om verdier som var i fjor høst, er det en del folk som kanskje er litt forbauset over at det valget de endte opp med å ta, var støtte til en politikk som gir mer til milliardærene, og mindre til uføre og ungdom som sliter.

Statsminister Erna Solberg [14:08:36]: Jeg tenkte jeg først skulle svare på det Audun Lysbakken spurte om i sitt forrige innlegg, som gjaldt handlingsplanen mot muslimhat, som regjeringen jobber med. Vi hadde i utgangspunktet en handlingsplan mot rasisme – det kommer vi også med – som også ville innebåret noen av de samme utfordringene og spørsmålene, men vi ser behov for kanskje særlig å vise frem de tiltakene som dreier seg om den økte frykten i den norske befolkningen mot muslimer – helt ubegrunnet – og tiltakene for å adressere det, i en egen handlingsplan. Det har vært innspillmøter om dette med både muslimske organisasjoner og andre innvandrersorganisasjoner, og vi må fortsette arbeidet for å finne de gode, konkrete og riktige tiltakene i den forbindelse.

Dette er i og for seg i tråd med noe jeg har snakket om i mange år, også etter 22. juli, da jeg sa at mye av omtalen av muslimer i disse konspiratoriske miljøene høres ut som den man hadde om jøder på 1930-tallet. Da fikk jeg veldig mye kjeft, for det mente man ikke var riktig eller var feil sammensetning. Jeg mener fortsatt at i en del miljøer – og de brer seg nok mer ut – bruker man retorikk som bygger på en del konspirasjonsteorier og frykt, som er urimelig.

Noe av utfordringen er at det økte antallet IS-terroranslag rundt omkring i Europa og i resten av verden har bidratt til økt fokus på islam, muslimer og ekstremisme – og økt frykt mange steder. Det er viktig at vi viser forskjellen mellom det som er moderat og helt fredelig religionsutøvelse, det mer enn 99 pst. av alle muslimer i Norge tror på, relatert til de få som har et ekstremistisk tankegodt.

Svarene jeg fikk fra Marit Arnstad, beviser på mange måter at vi har flyttet oss i norsk politikk. Det er nødvendig å gjøre ting, bl.a. fordi de demografiske endringene i Norge er store. Denne regjeringen flytter nettopp arbeidsplasser ut fra de store byene til andre steder. Vi har flyttet ut betydelig fra Oslo for å sikre sysselsetting andre steder. I forbindelse med omorganisering av strukturer forsøker vi nettopp å legge til rette for ikke å legge det til de aller største stedene, men vi sørger for sysselsetting der det er godt nok kompetansegrunnlag for det. Derfor har vi gode tall på at vi har flyttet ut flere arbeidsplasser enn andre, og at de omstillingene vi har hatt, og totalsummen i forbindelse med omstillingene, viser at sysselsettingen når det gjelder statlige arbeidsplasser i Oslo, går ned.

Vårt svar på utviklingen i Distrikts-Norge er ikke offentlige arbeidsplasser, men faktisk å gjøre vilkårene for norsk næringsliv så gode at de naturressursene Norges distrikter bygger på, blir drivkraften og attraktiviteten også for fremtiden, slik at jobbene er der.

Marit Arnstad (Sp) [14:12:07]: Jeg tror det er dette som Høyre ikke forstår, men som folk forstår: Dette er ikke bare noe som skjer, det er ikke bare en utvikling som går sin gang. Jeg tror folk flest forstår at dette er en planmessig, styrt og systematisk tenkning fra Høyre og Fremskrittspartiet i regjering.

Vi la merke til det allerede i 2014. De ulike sentraliseringsreformene har kommet på rekke og rad, og alle har hatt det samme resultatet: Man skal avvikle i Distrikts-Norge og bygge opp rundt de store byene. Det er politireformen, det er kommunereformen, det er fylkesreformen, det gjelder sentrale beredskapstjenester, og nå står altså domstolene for tur. Det er et ledd i akkurat den samme typen tenkning. Det har ikke kommet seilende på ei fjøl – dette er en planlagt utvikling, som Høyre og Fremskrittspartiet har stått for.

Det som var interessant i det forrige replikksvaret fra statsministeren i dag, er at hun for første gang erkjente at hun ønsker og mener at det er riktig med en sentralisering. Det var i grunnen litt nytt, for det har Høyre på en måte prøvd å unngå å ta så klart stilling til. Det har vi fått avklart i denne runden, og det er interessant.

Det er også derfor jeg sier at Høyre ikke lenger tror på Norge. Høyre tror på deler av Norge, for de synes det er for dyrt å forholde seg til folk i hele Norge og de tjenestene som folk i hele Norge bør ha krav på.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [14:13:57]: En liten kommentar til representanten Lysbakkens vurdering av Kristelig Folkeparti i regjering og i opposisjon: Kristelig Folkeparti har på ingen måte endret verken sitt engasjement eller sitt politiske fokus når det gjelder å bistå dem som er svakest, og som står lavest i samfunnet vårt, ikke minst når det gjelder fattigdomsproblematikken.

Når vi har vært med på å endre AAP-ordningen, handler det om at det i utgangspunktet har vært en tverrpolitisk enighet om at noe måtte gjøres med den ordningen, for vi så at den ikke virket etter hensikten og kunne representere en innlåsningsmekanisme. Det skal komme en evaluering av ordningen, og da skal vi se om det er noe vi bør endre på. Om det er uheldige utslag vi må rette opp i, skal vi selvfølgelig være med på det.

Ellers vil jeg bare minne om at det er vel ingen som har bidratt til en så kraftig økning av barnetrygden, som er et målrettet tiltak nettopp for å bistå de familiene med lavest inntekt, som Kristelig Folkeparti, både i opposisjon og nå i regjering. Vi har økt minstepensjonen for enslige minstepensjonister. Vi har, sammen med de andre regjeringspartiene, vært med på å innføre gratis kjernetid i barnehagen for barn fra lavinntektsfamilier. Vi har også økt støtten til ferietiltak for barn fra fattige familier. Ikke minst har vi også bidratt til å øke engangs-

støtten ved fødsel og adopsjon til dem som ikke har rett på foreldrepenger.

Dette er viktige og målrettede tiltak som viser en klar og tydelig sosial profil.

Statsminister Erna Solberg [14:15:59]: Jeg lover at alle snart skal få ta fredag, men Marit Arnstads innlegg kunne ikke få stå uimotsagt.

Jeg har ikke innrømmet at det er en planlagt og bevisst sentralisering regjeringen holder på med, men jeg har sagt at vi har tatt tak i noen utfordringer som finnes i det norske samfunnet, for å løfte kvaliteten. Politireformen er et svar på det. Når politimesteren i Finnmark sier at uten politireformen ville de ikke funnet frem til den tre år gamle jenten som de nå har tatt ut av et overgrepssforhold – for det hadde de ikke mulighet til å se – handler ikke det om en sentraliseringsreform. Det handler om å nå de svakeste i samfunnet vårt. Det handler om å sikre rettssikkerheten til dem vi har oversett så lenge, og som man i denne salen har sagt at man må gjøre mer for å finne. Vi er nødt til å ha fagmiljøer, kunnskap og kompetanse for å gjøre det.

Dette er bare ett eksempel på det vi nå ser er en av de store utfordringene i politidistriktene, nemlig at når man har kraftsamlet og jobbet mer med overgrep, avdekker det mørketall og overgrepssituasjoner man ikke så tidligere, og som er veldig krevende og tunge saker.

Det er noen tunge drivkrefter i det norske samfunnet, som ikke minst dreier seg om demografi, som gjør at vi er nødt til å levere tjenester på en annen måte. Vi er opptatt av å ha et distriktperspektiv på det og sørge for at tjenestene kommer ut, men i bunnen ligger at vi er nødt til å flytte oss fra å administrere hverandre til å ha flere tjenester ute hos folk. Det betyr at det offentlige, i form av staten, bør bruke færre ressurser, og at kommunene bør ha flere ressurser. Denne regjeringen har gjort nettopp de grepene som gjør at kommunene får flere ressurser nær folk, for det er i eldreomsorgen og i førstelinjetjenesten vi kommer til å trenge flere ressurser i årene fremover.

Mitt svar til Senterpartiet er: Hva er egentlig deres svar på de tyngdepunktene og endringene som skjer, og de omstillingsbehovene vi kommer til å ha fremover? Allerede om ti år kommer en rekke kommuner i Norge til å ha flere pensjonister enn yrkesaktive. Da skal det leveres tjenester, men man er imot at det skal være sterke kommuner, som er i stand til å levere de tjenestene. Hva er deres svar? Skal vi bruke digitalisering eller ikke til å modernisere tjenestene, slik at vi kan bruke mindre på å registrere og gjøre dette fysisk, og isteden kan gjøre dette automatisk, slik at vi har penger til flere politifolk, flere folk i Forsvaret og flere folk på sykehusene?

Dette er de dilemmaene vi står i. Det betyr endringer og omstillinger. Sier vi nei til alt dette, blir det verre om noen få år, for da må vi gjøre større kutt i tjenestene, og offentlig sektor kommer til å ligge bakpå.

Marit Arnstad (Sp) [14:19:09]: Jeg tror at i denne runden ser vi egentlig Høyres sanne ansikt. Jeg tror vi ser Høyres sanne ansikt: De synes egentlig det er helt greit å bygge ned offentlig sektor. Da er det lettest å starte i distriktene, og derfor begynte de der. Og det er klart det er planmessig, det som har foregått siden 2014 – det er klart det er det. En startet med politireformen, en fortsatte helt bevisst med kommunereformen og regionreformen, en gjorde mye på beredskapstjenesten og ambulansetjenesten – og på fødeavdelinger i tillegg – og så kommer en nå med domstolsreformen, som regjeringen har bekreftet at den vil gå videre med. Statsministeren sier at en har flyttet ut mange statlige arbeidsplasser. Poenget er at det er hundrevis av statlige arbeidsplasser som nå forsvinner fra distriktene, og hvis en går videre med Domstolkommisjonen, kommer nye hundrevis av statlige arbeidsplasser til å forsvinne fra distriktene.

Det er også litt avslørende når statsministeren snakker om viktig velferd som om det handler om å administrere hverandre. Det meste av det som skjer i offentlig velferd i distriktene, handler om velferdstjenester; det handler ikke om å administrere hverandre. Og de små kommunene er gode kommuner, særlig på de brede velferdsoppgavene, som eldreomsorg, barnehage, grunnskole – det er de gode på, bedre enn mange av de store kommunene. Allikevel er stordrift Høyres eneste løsning.

Når det gjelder politireformen, er nesten ingen av de ansatte fornøyd. En snakker fra Politiets Fellesforbunds side om at i elleve av tolv politidistrikter er det nå krise. En gir slipp på viktige sider av politiets virksomhet, som lokalkunnskap og forebyggende arbeid, uten en grundig og gjennomgående diskusjon.

Så sa statsministeren at hvis vi ikke sentraliserer nå, blir det enda sterkere sentralisering senere. Ja, det er der vi i Senterpartiet skiller lag med Høyre, for Senterpartiet tror at en annen politisk retning er både mulig og nødvendig. Vi er ikke fatalister, slik Høyre er. Vi ønsker å skape et samfunn der en har likeverdighet over hele landet.

Audun Lysbakken (SV) [14:21:24]: Det har vært snakket om å mistro andres motiver, men jeg tror jo det motsatte her: Jeg tror så godt om Kristelig Folkepartis motiver at jeg nekter å tro at de egentlig synes disse usosiale kuttene er en god idé. Det er derfor jeg er forundret over at representanten Grøvan kan få det til å gå opp at Kristelig Folkeparti for ett år siden var imot kutt i arbeidsavklaringspenger, men nå er for, og at det på en

eller annen måte er en slags logisk sammenheng mellom de to, for det er det jo ikke. Hvis en er imot en fattigdomslinje som baserer seg på at hvis folk bare blir fattige, kommer de til å bli friske og komme i arbeid, er en imot det både i 2018 og i 2019, tenker jeg. En er ikke litt for det ene året og litt imot det andre året. Da tenker jeg at det ville være mer ærlig å innrømme at dette er prisen å betale for samarbeidet med høyresiden – da må en være med på å gjennomføre høyresidens usosiale kutt istedenfor å late som om Kristelig Folkeparti plutselig tror at syke folk blir friske av å bli fattigere. Jeg tror faktisk så godt om representanten Grøvan at jeg tror at han ikke tror på det.

Jonas Gahr Støre (A) [14:23:02]: Mot slutten av debatten er det slik at det å ville små forskjeller, det å ville økt tillit, det å ville like muligheter, ikke er noe man bare kan ville og si. Man må gjøre det – bevilge pengene og prioritere. Det som ikke blir snakket om her, er vedtaket som er fattet og gjelder hvert år, det at vi gir store milliardbeløp i usosiale skatteuttak – penger som kunne vært brukt annerledes. Logikken til denne regjeringen er at skal det komme noen tiltak for fattige familier i barnehagen, er det de andre foreldrene i barnehagen som skal betale for det. Skal man gjøre noe for politistasjonene, er det andre deler av politiet som må innskrenkes.

Statsministeren nevnte at det var løst en sak i Finnmark, og at det var bra etter reformen. Men Finnmark er fortsatt det samme distriktet, faktisk. Det er det delvis fordi Arbeiderpartiet fikk inn i reformen at det ikke skulle bli sammenslåing mellom Troms og Finnmark. Andre deler opplever en hverdag. I Telemark er det 34 færre årsverk, svekket bemanning, svekkede sentraler. Det får konsekvenser.

Jeg har lyst til å si til slutt at statsministeren er ganske tydelig i belæringen av dem som er skeptiske til det som nå skjer med domstolene. Vi mener det må gjøres noe med domstolene – særlig etter seks år med svekkede bevilgninger, med effektivitetskutt, som gjør at man nå får køer, og at gjerningsmenn går fri fordi de har ventet for lenge. Vi må gjøre noe med domstolene. Men grepet i rapporten har vi sagt tydelig nei til, og vi får kritikk for å konkludere før vi har lest den. Så vidt jeg har hørt, har noen av regjeringspartiene vært veldig tydelige på å si det samme. Betyr det at statsministeren er like kategorisk overfor sin regjeringspartner Kristelig Folkeparti, som sier at de ikke vil gå inn for det? Vel, det får hun svare for.

Jeg mener fortsatt at denne debatten viser tydelige politiske, ideologiske skillelinjer når det gjelder hvor vi skal med dette samfunnet, hva som skal til for å utløse den kapasiteten ved oss som folk for å nå de målene som

bl.a. statsministeren snakker om, og som jeg tror vi kan være enige om på overordnet nivå – det å utvikle muligheter i hele landet, klare å omstille, klare klimakuttene. Men den kursen vi er satt på, forskjellene som øker, og det usosiale ved reformene, gjør at viljen til å gjøre de store grepene går ned. Det har vi fått bekreftet i denne debatten, og jeg tror det kommer til å være en veldig tydelig skillelinje i den politiske debatten fram mot 2021.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Stortinget er da klar til å gå til votering over sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1, debattert 3. og 4. oktober 2019

Hans Majestet Kongens tale til det 164. storting ved dets åpning og melding om Noregs rikes tilstand og styring (trontaledebatt)

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt 43 forslag. Det er:

- forslag nr. 1, fra Une Bastholm på vegne av Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 2–18, fra Marit Arnstad på vegne av Senterpartiet
- forslagene nr. 19–28, fra Jonas Gahr Støre på vegne av Arbeiderpartiet
- forslagene nr. 29–32, fra Audun Lysbakken på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 33–36, fra Jonas Gahr Støre på vegne av Arbeiderpartiet
- forslagene nr. 37 og 38, fra Lars Haltbrekken på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 39, fra Bjørnar Moxnes på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt
- forslagene nr. 40–42, fra Bjørnar Moxnes på vegne av Rødt
- forslag nr. 43, fra Audun Lysbakken på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Forslag nr. 6, fra Marit Arnstad på vegne av Senterpartiet, er under debatten gjort om til et oversendelsesforslag og lyder nå:

«Det henstilles til regjeringen om at det ikke går videre med E18-prosjektet gjennom Asker og Bærum slik det nå er planlagt av regjeringen, og at regjeringen arbeider for å endre prosjektet i samarbeid med partene i Oslo-pakke 3. Stortinget

legger til grunn at veikapasiteten ikke skal økes og at bompengene i prosjektet reduseres.»

Presidenten vil foreslå at forslaget oversendes regjeringen uten realitetsvotering. – Det anses vedtatt.

Forslag nr. 36, fra Jonas Gahr Støre på vegne av Arbeiderpartiet, er under debatten endret og lyder nå:

«Stortinget ber regjeringen så raskt som mulig og på egnet måte redegjøre om hvordan man kan sikre at barn som har norske foreldre og som befinner seg i Syria kommer raskest mulig hjem, samt situasjonen knyttet til nordmenn som har tilsluttet seg eller virket med IS, om status for arbeidet med et rettsoppgjør i regionen og grunnlaget for pågrep og straffeforfølgelse av disse om de kommer til norsk territorium.

Forslag nr. 43, fra Audun Lysbakken på vegne av Sosialistisk Venstreparti, er under debatten også endret og lyder nå:

«Stortinget ber regjeringen gi Stortinget innsyn i innholdet i frihandelsavtalen regjeringen har ferdig forhandlet med Mercosur.»

Det votes over forslag nr. 1, fra Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for å raskest mulig hente den norske fireåringer i al-Hol til Norge på grunn av humanitære hensyn hvor det står om liv og død for et alvorlig sykt barn. Det innebærer også å hente til Norge søsteren på tre år og barnas norske 29-årige mor, som etterforskes av Politiets sikkerhetstjeneste for deltakelse i terrororganisasjonen IS.»

Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 92 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.35.03)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 41, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen stille utbygging av konsesjonsgitte vindkraftverk i bero i påvente av politisk behandling av nasjonal ramme for vindkraft.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Rødt ble med 100 mot 2 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.35.19)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 40, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre luftambulansesberedskapen med nødvendige tiltak på kort og lang sikt, og sørge for at tilgjengeligheten på alle landets offentlige ambulansedybaser umiddelbart bringes opp til 98,4 pst. slik kontrakten forutsetter. Hvis operatøren ikke er i stand til å levere i tråd med inngått kontrakt, annulleres kontrakten mellom Luftambulansetjenesten HF og Babcock Scandinavian Air Ambulance.»

Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Rødt ble med 82 mot 19 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.35.36)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 42, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide sektorvise handlingsplaner for utslippskutt fram mot 2030, og sørge for at utslippskuttene gjøres på en sosialt rettferdig måte, eksempelvis gjennom progressive miljøavgifter basert på økonomi, miljøbelastning og distriktshensyn.»

Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Rødt ble med 53 mot 49 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.35.55)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 30 og 31, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 30 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til å be EFTA gjenoppta forhandlinger om frihandelsavtalen med Mercosur, og ikke inngå noen endelig avtale før tilstrekkelig vern av regnskog er sikret.»

Forslag nr. 31 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innen 1. januar 2020 sette ned et offentlig utvalg – en Grønn ny deal-kommisjon – som skal utrede hvordan det norske samfunnet kan omstilles på en rettferdig måte fra en fossiløkonomi til et nullutslippssamfunn. Utvalget skal gå gjennom samfunnsstrukturene som hindrer nødvendig grønn omstilling og klimakutt. Utvalget skal foreslå konkrete tiltak for å nå Norges klimamål, for å utvikle og bevare arbeidsplasser og

industri, og for å gjennomføre det grønne skiftet med lav sosial ulikhet.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 93 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.36.14)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 32, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen straks legge frem forslagene som er nødvendig for å reversere kutt og forverring i ordningen med arbeidsavklaringspenger.»

Senterpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 80 mot 21 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.36.33)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 38, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det er gjennomført grundige analyser av konsekvensene for naturen, i alle konsesjonsgitte vindkraftsaker før MTA/detaljplaner behandles. Disse undersøkelsene må ta opp i seg eventuelle endringer av planene sammenlignet med planene slik de var da det ble gitt konsesjon.»

Arbeiderpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 64 mot 38 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.36.52)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 29, 37 og 43, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 29 lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprettholde uføres skjerming mot levealdersjustering.»

Forslag nr. 37 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram regjeringens forslag til nasjonal ramme for vindkraft, til behandling i Stortinget, slik at berørte parter og interessegrupper får mulighet til å komme med sitt syn og bli hørt på en skikkelig og grundig måte.»

Forslag nr. 43 lyder i endret form:

«Stortinget ber regjeringen gi Stortinget innsyn i innholdet i frihandelsavtalen regjeringen har ferdig forhandlet med Mercosur.»

Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 53 mot 49 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.37.13)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 14 og 15, fra Senterpartiet.

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det umiddelbart blir gitt stående, tidsubegrenset fel-lingstillatelse på ulv som har gjort skade øst for E6 i Trøndelag og ulv som har gjort skade i Hægebostad, Lyngdal, Kvinesdal og Åseral i Vest-Agder.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprettholde dagens forvaltningsregioner for rovvilt.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet ble med 90 mot 11 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.37.31)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 9, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at alle eventuelle kostnadsbesparelser i bompengefinansierte veiprojekter kommer bilistene til gode gjennom reduserte bompen-ger.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 90 mot 12 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.37.49)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 10 og 12, fra Senterpartiet.

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en rede-gjørelse om Norges forhold til EU på energiområ-det.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en of-fentlig utredning av alternativ til EØS som bygger på WTO-regelverket, vår frihandelsavtale og den

handelsavtalen som eksisterer mellom Canada og EU.»

Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet ble med 83 mot 19 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.38.09)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 7, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen stoppe planleggin-gen av en tredje rullebane på Gardermoen.»

Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 82 mot 20 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.38.35)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 3, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en stor-tingsmelding om avgiftspolitikken.»

Arbeiderpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 59 mot 43 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.38.57)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 13, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en sak i Stortinget om den konkrete modellen for kompen-sasjonen til pelsdyrbønder før erstatning endelig fastsettes.»

Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 54 mot 48 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.39.28)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 2, 4, 5, 8, 11 og 16–18, fra Senterpartiet.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at sammenslåing av fylker kan reverseres dersom fylkene ber om det.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen bidra med klimafinansiering for energiomstilling i framvoksende økonomier. Målet må være at Norge skal bli en sentral bidragsyter i arbeidet med å fase ut nye kullkraftverk i framvoksende økonomier.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å ta initiativ til en reforhandling av Chicago-konvensjonen av 1944 om internasjonal sivil luftfart, slik at internasjonal luftfart kan ta sin andel av klimaforpliktelsene.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en plan for å øke det langsiktige opptaket av karbon på norske skogarealer.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en offentlig utredning om hvordan handlingsrommet når det gjelder utforming og praktisering av regelverk i EØS-avtalen kan utnyttes for å ivareta norske interesser på energiområdet, transportområdet og arbeidslivsområdet.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at regelen om at hver kommune skal ha sitt eget forliksråd, etterlevs i praksis.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at ingen av dagens fødeavdelinger eller andre fødetilbud legges ned.»

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest og innen 1. januar 2020 fremlegge evaluering av anbudsprosessen i luftambulansetjenesten for Stortinget som egen sak, jf. vedtak nr. 865 (2017–2018).»

Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet ble med 53 mot 49 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.40.06)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 19–23, 25, 27, 28, 33 og 35, fra Arbeiderpartiet.

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en konseptvalgutredning (KVU) for ulike alternativer av Nord-Norgebanen. KVU-en må tidsmessig gjennomføres slik at Nord-Norgebanen kan vurderes

ved neste rullering av Nasjonal transportplan i 2021.»

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre stabilitet og forutsigbar beredskap i luftambulansetjenesten snarest, herunder forsvarlig drift og vedlikehold ved den enkelte base.»

Forslag nr. 21 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at helseforetakene ikke sentraliserer eller nedlegger ambulansetjenester uten forsvarlig alternativ beredskap.»

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stabilisere fastlegetilleggene ved hjelp av redusert gjennomsnittlig listelengde og kontroll over oppgaveoverføringen.»

Forslag nr. 23 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem egen sak om turistfiske med oversikt over situasjonen og tiltak for sikre et seriøst og kontrollerbart turistfiske, herigjennom økt kontroll og tilsyn for å bekjempe ressurs- og miljøkriminalitet.»

Forslag nr. 25 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge opp til at domstolenes struktur og innhold behandles helhetlig og i sammenheng, slik at ikke struktur behandles uavhengig av innhold, funksjoner og oppgaver.»

Forslag nr. 27 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om lovendringer for pensjonsordningene i privat sektor som sikrer at pensjonsopptjening starter fra første krone man får i lønn, det gis medlemskap i pensjonsordning også for lavere stillingsandeler enn 20 prosent og det gis medlemskap i pensjonsordning for arbeidstakere under 20 år.»

Forslag nr. 28 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at fylkeskommunene selv kan avgjøre om de vil innføre karakterbasert opptak til videregående skole.»

Forslag nr. 33 lyder:

«Stortinget ber regjeringen aktivt tilrettelegge for transport av barn som har norske foreldre og befinner seg i Syria hjem til Norge, samt umiddelbart å sørge for relevant helsehjelp.»

Forslag nr. 35 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innen 11. oktober 2019 redegjøre for Stortinget i plenum om hvordan man kan sikre at barn som har norske foreldre og befinner seg i Syria kommer raskest mulig hjem, samt for situasjonen knyttet til nordmenn som har tilsluttet seg eller virket med IS, om status for arbeidet med et rettsoppgjør i regionen og grunnlaget for

pågrepelse og straffeforfølgelse av disse om de kommer til norsk territorium.»

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet ble med 53 mot 49 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.40.37)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 24, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen følge opp forliket om nærpolitireformen (Innst. 306 S (2014–2015)), ved snarest å styrke bemanningen i det lokale politiet og førstelinjeberedskapen i politiet.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 71 mot 31 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.41.00)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 39, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å registrere utviklingen av innleie fra bemanningsforetak og lage statistikk etter næring og fylke, inkludert andelen korttidsopphold fra EUs medlemsland, og å legge fram forslag til tiltak som forhindrer at utviklingen vi har sett i blant annet bygg- og anleggsbransjen sprer seg til andre sektorer.»

Senterpartiet har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt ble med 53 mot 49 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.41.45)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 34, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ overfor familie i Norge til barn som har norske foreldre og befinner seg i Syria, for å bidra i en trygg uttransportering av barna til Norge.»

Senterpartiet har varslet støtte til forslaget.

Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 53 mot 49 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.42.13)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 26, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at høyere utdanningsinstitusjoner vektlegger sitt regionale ansvar og desentralisert utdanning i hele landet.»

Samtlige partier har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 36, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder i endret form:

«Stortinget ber regjeringen så raskt som mulig og på egnet måte redegjøre om hvordan man kan sikre at barn som har norske foreldre og som befinner seg i Syria kommer raskest mulig hjem, samt situasjonen knyttet til nordmenn som har tilsluttet seg eller virket med IS, om status for arbeidet med et rettsoppgjør i regionen og grunnlaget for pågrepelse og straffeforfølgelse av disse om de kommer til norsk territorium.»

Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Presidenten vil foreslå at Hans Majestet Kongens tale til det 164. storting ved dets åpning og melding om Noregs rikes tilstand og styring vedlegges protokollen.

– Det anses vedtatt.

Sak nr. 2 [14:42:55]

Referat

- (1) Innberetning fra valgkomiteen om endringer i de faste komiteers sammensetning (Innberetning 1 (2019–2020))
Enst.: Vedlegges protokollen.
- (2) Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om å sikre ren energi til miljøvennlig industri gjennom å stoppe NorthConnect (Dokument 8:2 S (2019–2020))

- Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen.
3. (3) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Marit Knutsdatter Strand, Geir Adelsten Iversen og Kari Anne Bøkestad Andreassen om å gi helseforetakene en lovfestet plikt til å tilby følgetjeneste for fødende med mer enn 60 minutters reisevei til fødestedet (Dokument 8:4 S (2019–2020))
- Enst.: Sendes helse- og omsorgskomiteen.
4. (4) Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om en rettferdig boligpolitikk gjennom ikke-kommersielle boliger (Dokument 8:3 S (2019–2020))
- Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
5. (5) Unntak for Sivilombudsmannen fra enkelte bestemmelser i personopplysningsloven
- Enst.: Sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.
6. (6) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Nils T. Bjørke, Heidi Greni, Emilie Enger Mehl og Geir Pollestad om full erstatning for de som er rammet av forbudet mot pelsdyrhold (Dokument 8:1 S (2019–2020))
- Enst.: Sendes næringskomiteen.

Presidenten: Dermed er sakene på dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves?
– Så synes ikke, og møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 14.45